

FEDERAL ALMANYA: 2,5 DM
FRANSA: 7.-FF
BELÇİKA: 50.-BF
HOLLANDA: 3.-G
İNGİLTERE: 70 Pence
DANİMARKA: 10.-KRn
İSVEÇ: 8.-KRn
AVUSTURYA: 20 S
İSVİÇRE: 2,5 Sfr

Türkiye Postası

SAYI: 7

17 Haziran 1983
15 GÜNLÜK GAZETE
Adres: Donau Str.1
1000 Berlin 44
Tel.: 030/624 60 92

15-16 Haziran
direnişinin
13. yıldönümünde
Türkiye işçi sınıfına
selam olsun!

Batı Berlin
GEW 3. Başkanı
Safer Çınar'la
konuşma
7. Sayfada

Şizofrenik
denizaltı öyküleri
Osman İkiz
10. Sayfada

Kapalı kapıların arkasında süren pazarlıklar sonuçlandı ve...

Serbest dolaşım hakkı 400 milyon Marka satıldı

Cunta, Türkiye emekçilerin 1986'dan itibaren Ortak Pazar ülkelerinde serbest dolaşım hakkını 400 milyon marka sattı. Ortak Pazar ile Türkiye arasında yıllar önce imzalanan anlaşmaya göre 1986'dan itibaren Türkiye emekçileri de Ortak Pazar ülkelerinde serbest dolaşabilecekler, iş bulup çalışabilecekler ve oturma hakkı elde edebileceklerdi. Ayrıca bugün için Ortak Pazar ülkelerinde Türkiye işsiz emekçilerin karşısına dikilen "Önce Ortak Pazar üyesi işçiler, sonra size" biçimindeki işsiz bırakma mazereti de geçersiz kılacak. Ancak şimdi bu hak tamamen ortadan kalkıyor.

Kapalı kapılar ardındaki pazarlıklarda varılan ve kamuoyuna açıklanmayan gizli anlaşma ile ilgili bilgiler, Federal Almanya'da hükümetin oluşturduğu Yabancılar Komisyonu'nun gizli toplantıları sırasında dışarıya sızdı. Pazarlık resmen açıklanmıyor. Ancak özellikle Federal Alman hükümet yetkilileri ve üst düzey politikacıların hemen her fırsatla "Serbest dolaşım konusunda Türkiye Hükümetinden büyük anlayış gördüklerini" belirtiyorlar. Üstelik bu hakkın satılmasına karşılık alınan 400 milyon mark askeri harcamalarda kullanılacak.

■ Yazısı 7. sayfada

Savaş uçağı sanayisinin kuruluşu ABD'nin kararına kaldı

1983 yılı sonuna kadar inşasına başlanması düşünülen uçak sanayi montaj fabrikasının, Ankara'daki Mürted Hava Üssü yakınında bulunan TUSAŞ'a ait bir arazi üzerinde kurulması kararlaştırıldı.

ABD'nin iki savaş teknelinden birleştirecek ortaklaşa monte edilecek savaş uçaklarının kanat ve gövdesine ait parçaların Türkiye'deki otomotiv sanayinde faaliyet gösteren tekillere sipariş edilmesi planlanmaktadır. Böylece, iç pazar sıkıntısı çeken, Ortadoğu ülkelerine de umdukları satışı gerçekleştirilemeyen otomotiv tekilllerinin, ABD askeri yardımları ve devletin silahlanma bütçesi sayesinde yüklü siparişlere kavuşmaları amaçlanmaktadır.

■ Yazısı 3. sayfa

Cunta yeni Seçim Yasası ile icazetli bir parlamento öngörüyor

3 Haziran günü Resmi Gazete'de yayınlanan yürürlüğe giren yeni Seçim Yasası, cuntanın 6 Kasım 1983 günü yapılacak seçimlerle icazetli bir parlamento kurmak istediğini ortaya koydu. Yeni yasa göre, partilerin seçimlerde gösterdikleri milletvekili adaylarını cunta veto edebilecek. Partiler veto edilen adaylarının yerine yenilerine göstermeden önce Milli Güvenlik Konseyi'nin onayını almak zorunda kalacaklar. Böylece cunta, uygun görmediği kimselerin parlamentoya seçilmelerini engelleyecek.

Yeni yasa, ayrıca bir partiğin parlamentoya milletvekili sokabilmesi için yüzde 10'luk oy barajını aşmasını şart

Stuttgart'ta
tarihi bir gün
Soner Güler
13. Sayfada

NATO roket kararan direniyor

Haziran ayı başında Brüksel'de yapılan NATO Savunma Bakanları toplantısında, roket konusunda 1979 yılında kabul edilmiş olan NATO ittifakı kararları tekrar onaylandı. Bu durumda, Cenevre'de, ABD ile Sovyetler Birliği arasında sürdürülmekte olan silahsızlanma görüşmelerinde yıl sonuna kadar sonuç alınmazsa, yıl sonundan itibaren Pershing-II ve Cruise roketleri Avrupa'ya yerleştirilmeye başlanacak. Yayınlanan ortak bildirinin roketler kararnına Yunanistan, Danimarka ve İspanya

şerh koydular.

Toplantıda, NATO-dışı alanlara müdahale konusu da gündeme getirildi. Müttelikler, ABD'nin Basra Körfezi'ne müdahale stratejisi ve buna yönelik ihtiyaçları konusunda genel olarak anlaşıldı. ABD'nin Basra Körfezi veya başka "kriz" bölgelerine Çelik Güldür'ü göndermesi durumunda Avrupa savunmasında ortaya çıkabilecek boşlukları kapatmayı, Çelik Güldür'e geçiş ve depolama kolaylıkları sağlamayı kabul ettiler.

■ Yazısı 9. sayfada

■ Konuyla ilgili öteki yazılar 4. sayfada

Büyük Türkiye Partisi neden kapatıldı? CHP'nin bazı eski liderleri neyse de, Demirel gibi, Cindoruk gibi, Gökhan gibi AP yöneticileri neden tutuklandılar?

Büyük Türkiye Partisi'nin kuran eski AP kadroları değişik bir Anayasa mı istiyorlardı? Yoksa genel af ilan edilmesini, halkın yok edilen özgürlüklerinin geri verilmesini falan mı savunuyorlardı?

AP ve Demirel, 1961 Anayasası'nın yırtılması ve onun yerine bugünküne benzer bir Anayasa'nın yapılması için yılmı yılmı uğraştı. Bu 20 yıl boyunca Demirel'in temel sloganı, "Bu anayasaya melekete idare edilemez" oldu.

Peki öyleyse bugünkü kavgaya niye? Bu kavgayı, beş kişilik cuntayla Demirel ve eski AP kadroları arasındaki tartışma, kuyruk acılarına, Sunal'la Esener "paşaların" kişisel tepişmelerine, şu ya da bu kişinin kişisel ihtilaflarına açıklayarak kalıfırmak, aslında hiçbir şey açıklayamamak demektir.

Meselenin temeline, Türkiye'nin nasıl yönetileceği konusundaki, yönetimin olacağı konusundaki ayrılık yatıyor. Türkiye'nin egemen olan büyük sermaye ve tekeller, kendileri adına Türkiye'yi yönetecek olan parlamentonun ve hükümetin nasıl oluşacağı ve ülkeyi nasıl yönetileceğini tartışıyorlar. Ve tartışma sertleşiyor...

12 Eylül'ün eşliğinde tekeli sermayenin bütün kanatları, hatta burjuvazinin tekeli olmakta çok uzak "ufaklar"da, Türkiye'nin, temelleri 1961 Anayasası'yla atılmış yönlemleri yönetilemez hale geldiğinde birliği kırıldı. Buntlar için, ordunun müdahalesinden başka çıkar yol kalmamıştı. O nedenle, ini-ülçü bütün sermaye sınıfları 12 Eylül darbesini sevinçle karşıladılar,

Yöntem kavgası

Ahmet KARDAM

desteklediler.

Ama 1961 Anayasası'ndaki parlamentar demokrasi yerine kurulan askersel diktatörlükten beklenenler farklı. Diğer sınıfları ve onların sözcüklerinin beklentilerini bir yana bırakarak, tekeli sermayeyi temsil eden gerici politik kadrolar arasında baştan beri varolan ve zaman geçtikçe belirginleşen iki ana eğilimden söz edebiliriz.

Birinci eğilim, bugün çok daha açık olarak cuntanın tavırında, onun kurtuluşu Milliyetçi Demokrasi Partisi'nde toplanan kadrolara ifadesini buluyor. Bu eğilim, Türkiye'nin daha en az beş yıl boyunca bugünkü Danışma Meclisi'ne benzer "emir eri" bir parlamentonun arkasındaki askersel diktatörlüğe yönetilmesini zorunlu görüyor. Ters durumda, "siyasi istikrar" sağlanamayacağından, tekeli sermayenin egemenliğinin güvence altına alınamayacağından, tekrar koalisyonlar döneminin başlayacağından ve ekonomik bunalımın bugünkü bile emekçilerin sırtına yıkılamayacağından korkuyor. O nedenle Kenan Evren, Çorum konuşmasında BTP'nin kapatılmasının gerekçesini açıklarken, bu partinin kurulmasını "hazine bir girişim" olarak nitelendirir.

İkinci eğilim ise ifadesini esas olarak eski AP yönetiminde, kapatılan Büyük Türkiye Partisi'nde buluyor. Buntlar, cuntanın ileri parti ve güçleri asal plandan sildiğini, halkın demokratik özgürlükleri hemen tümüyle yok ettiğini, ortaltı temizlediğini, Anayasa'yı, partiler ve seçim yasalarını çıkarttığını, yani

esas işlevini tamamladığını savunuyorlar. Bunlara göre cuntanın yapması gereken, tekeli sermayenin ve büyük burjuvazinin yalnızca bir kesiminin değil, olabildiğince geniş bir kesimin çıkarlarını kollayan bir parlamentoya ve hükümete, iktidarı destekleyerek bırakmaktır. Böylece genel seçimlerin üstüne süngü gölgesinin açıkça düşmesi de önlenilecek ve kurulacak yeni hükümetin "oy tabanına" dayandığı iddiası daha inandırıcı olacaktır.

Bu ikinci eğilimin savunuculuğunu yapan gerici yazarlar, bu tarzda kurulacak bir hükümete "meşru hükümet" adını vererek, bu görüşlerini "meşru hükümet + ordu = iktidar" biçiminde ifade ediyorlar. Bunun bir bakıma tersi olan "ordu + onun tayin edeceği hükümet = iktidar" formülünün, büyük sermaye ve tekeller arasındaki çıkar çatışmasını derinleştireceğini, siyasi istikrarı sağlayamayacağını ve "halk içinde de geniş tepkiler" doğuracağını söylüyorlar.

Yani her ikisinin de genel amacı aynı, ama iktidar yöntemleri farklıdır. Ve bu yöntem tartışması sertleşerek, silahlı elinde tutan cuntanın BTP'yi kapatmasına ve Demirel'i ve kadrosunu seçimler yapıpına kadar Çankaya'da tutulmasına kadar varmıştır.

Genel amaçları aynı olan bu iki eğilim uzlaşıyor mu? Yoksa çatışma derinleşir mi? Sorunun yanıtını fal açarak bulamayız. Görüleceğiz.

12 Eylül öncesindeki terör şokunun düğmedeği göğzabagların çözülüşü hızlandı. Cuntanın yasal olarak örgütlenmelerini yasakladığı ileri, demokratik partiler ve güçler, göğzabagların çözülme hızı yığınlarının karşısına aralıksız eylem birliğini sağlama güvencesi bir politik alternatif yaratarak çıkabilecekler mi? Yanıt bekleyen asıl soru budur.

Glückauf: Bahtın açık olsun!..

Bu sayımızda arkadaşımız Yücel Feyztoğlu'nun Ruhr'daki kömür yataklarında çalışan işçiler arasında yaptığı bir dizi röportajın birinci bölümünü sunuyoruz. Zonguldak'ta açık ihmal ve sonu ölüme bileceği biline biline uygulanan üretim zorlaması yüzünden ardarda iş cinayetleri halkımızı acılara boğarken, ülkemizden binlerce kilometre ötede, Federal Almanya'nın kalbi Ruhr bölgesinde kömür çıkararak binlerce Türkiye'li işçi var. Her birinin yüreği Kozlu'da, Zonguldak'ta atan binlerce kömür işçisi. Dünyanın en ileri üretim teknolojilerini uyguladığı Ruhr ocaklarında çalışan yerli, yabancı tüm kömür işçilerinin acısı, derdi, diledi ve çilesi yerüstünde dekilerce pek bilinmiyor. "Glückauf" yani "Bahtın açık olsun" deyin yerdi yatı dibine inen kömür işçilerinin yerin altında neler bekliyor? Madenci yerin altında ne duyuyor, ne düşünüyor? Umutları ve acılarıyla Ruhr yataklarının, bu dizi röportajda yansıyacağı umudundayız.

■ Yazısı 12 ve 13. sayfalarda

ONBEŞ GÜNDE TÜRKİYE / 1-15 Haziran '83

1 Haziran

- Kenan Evren Çorum'da yaptığı konuşmada, "Biz normal demokrasiye yanaşarak geçiş yapmıştık istedik. Ancak bunun baş çevrelere eylet verdiğini görürce sert tedbirler almak zorunda kaldık. Gerekişir seçimler ilan edilen tarihten sonraya ıbraklılabılır" dedi.
- MDP Genel Başkanı Sunalp, 24 Ocak Kararlarının yeniden bir değerten dirmiden geçirilecek yeni bir ekonomi modeli tespit edilmesi gerektiğini söyledi.
- Bir Dışişleri bakanlığı yetkilisi, Türkiye'yi ziyaret eden Batı Berlin Parlamentosu heyetinden "Türk gençlerin okutulan ders kitaplarında yıkıcı ve bölücü pasajların ayıklanması ve bu görüşleri öğretmenlerin Türk öğrencilere ders vermelerinin önlenmesini" istediklerini söyledi.
- Dışişleri bakanlığı sözcüsü Büyükelçi Nazım Akman, Türkiye ile Irak arasında "sınır güvenliği konusunda temas ve danışmaların sürdürülmesi konusunda anlaşmaya varıldığını" açıkladı.

3 Haziran

- Gazeteci Yavuz Donat, İstanbul eski Belediye Başkanı CHP'li Aytekin Kotil'in Erdal İnönü'ye, kuracağı yeni partiye "bazi fraksiyonların sızmasını önleyecek tedbirler alınmasın" tavsiye ettiğini açıkladı.
- MDP yetkilileri eski AP parlamenti ve Büyükelçi Kamran İnan'ın Ağustos ayında görevinden ayrılarak MDP'ye gireceğini açıkladılar.
- Türk Ordusu'nun Irak Kürdistan'ına yaptığı saldırı konusunda bir açıklama yapan Dışişleri Bakanlığı, bu saldırı sırasında yalnızca bir erin, "karşı taraftan da" yalnızca bir kişinin öldüğünü iddia etti.
- 24 Ocak Kararlarının mimarı ve AnavatanPartisi Genel Başkanı Turgut Özal, 24 Ocak Kararlarının uygulanabilmesi için 10 yıla ihtiyaç olduğunu söyledi. 12 Eylül'den sonra cuntanın Başbakan Yardımcılığı görevine getirdiği Özal, o zaman yaptığı açıklamalarda ise, "24 Ocak Kararlarının tatbiki için 4-5 sene gerekir" demişti.

4 Haziran

- ABD'de çalışmalarını sürdüren Türk-Amerikan Konferansı'nın ögle yemeğinde konuşma yapan ABD'nin Dışişleri eski Bakanı Alexander Haig, "General Evren'in tarih sezişi var. Türkiye'de askerim işe el koymasını ben de düşünmüştüm" diyerek "Atatürk'e olduğu kadar Evren'e de hayranlık duyduğumu" söyledi. (5 Haziran tarihli Hürriyet'te fotoğraf)
- Yeni bir sağ parti kurma hazırlıkları içinde olduğu söylenen Mehmet Yazar, "Şimdi beklenli devresine girdik," diyerek "verilecek işareti" beklemek, sonra bir karara varmak gerektiğini söyledi. Bu arada, Ulusu'nun da Sunalp'ın yerine MDP'ye Genel Başkan yapılabilecek söylentileri çıktı.
- İdamla mahkum MHP'li Esender ile Selçuk Duracı Buca Cezaevinde astarak idam edildi.

5 Haziran

- İdamla mahkum MHP'li Esender ile Selçuk Duracı Buca Cezaevinde astarak idam edildi.

26 Başkonsolos Bonn'da Türkiye İlerici örgüt ve kişilere karşı alınacak önlemleri görüştiler

6 Haziran

- Suleyman Demirel'e ve AP yönetimine karşı olduklarını söyleyen Mehmet Yorgancıoğlu, Sezai Akdağ, Mesut Erez, emekli oramiral Hilmi Furat gibi isimlerin yeni bir sağ parti kurmaya çalıştıkları ve Başbakan Ulusu'yu da ilerde bu kuracakları partinin Genel Başkanı olarak düşündükleri açıklandı.
- Yeni basın yasası tasarımasının hazır olduğu ve yakın bir gelecekte Danışma Meclisi'ne sunulacağı bildirildi.

- Bulgaristan Devlet Başkanı Jivkov, Kenan Evren'in davetlisi olarak Ankara'ya geldi.
- Erdal İnönü'nün Genel Başkanlığındaki Sosyal Demokrasi Partisi (SODEP) resmen kuruldu.
- Türkiye'nin Batı Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde görev yapan 26 Başkonsolosu güc günlük bir toplantı için Bonn'a geldiler. Toplantıya Türkiye Dışişleri, Adalet, İçişleri ve Savunma Bakanlıkları temsilcileri de katılıyor. Toplantı gündeminde, diğer konular yanında, yurt dışında çalışmalar yürüten Türkiye İlerici örgüt ve kişilere karşı alınacak önlemler de bulunuyor.

Esener'in tasi tarağı

Cunta tarafından kapatılan Büyük Türkiye Partisi Genel Başkan eski Orgeneral Ali Fethi Esener, partinin ilk kurulduğu günlerde, diğer yönetici arkadaşlarına partide hamam da yemi olmalı, tas da" diyerek, BTP'nin eskiden devamı olduğu iddiasinin silinmesini istemişti. Bundan bir kaç gün sonra cunta, tam güdümde olmayan ve gelişme potansiyeli gösteren BTP'yi kapatınca Esener tasi tarağı toplayıp ortadan kayboldu.

Türkiye yine kararlakta

Elektirgen 20 ilde 20 ilde 37 arasında 2000 nüfuslu bir ilçe ve 2000 nüfuslu bir ilçe

7 Haziran

- Anavatan Partisi Genel Başkanı Turgut Özal, "herhangi bir partiyi birleşmemiz sözkonusu değildir", dedi.
- 12 Eylül'den itibaren hemen ardından Kenalist Atılım Demirci'nin kuran Baha Vefa Karatay, "Yüce Görev partisi" adlı bir partinin kuruluş dilekçesini İçişleri Bakanlığına verdi.

8 Haziran

- Güneş Gazetesi Celal Bayar'ın bundan bir ay kadar önce kendisini ziyaret eden bir grup eski Demokrat Partili'ye söylediği sözleri açıkladı. Güneş Gazetesi'ne göre Celal Bayar şunları söylemişti:
- "Bundan sonra ordu-millet birlik ve beraberliği daha çok ilthyac vardır. Zira iş bitmiş değildir. Başvuruları önce-

ŞU BİZİM TÜRKİYE

Ödeyeceğimiz faiz ana borcun yarısını aştı

☆ Dış borç ödememizde en büyük dayanağımızın thracat ve işçi döviz gelirlerimizin olacağı belirtildi

Türkiye'nin dış borçlarının her yıl 10 milyar dolar arttığı bildirildi. Türkiye'nin dış borçlarının her yıl 10 milyar dolar arttığı bildirildi. Türkiye'nin dış borçlarının her yıl 10 milyar dolar arttığı bildirildi. Türkiye'nin dış borçlarının her yıl 10 milyar dolar arttığı bildirildi.

...ve öteki sorular

- Bugdaya taban fiyatını niçin enflasyon oranının yansı kadar bir fiyat verdiniz? Dörtte biri nelerine yetmezdi?

10 yılda 160 uçak yapımı planlanıyor

Savaş uçağı sanayiinin kuruluşu ABD'nin kararına kaldı

• Türk ordusunun modernizasyonu için yapılacak 15 milyar dolarlık silahlanma harcamasının bahanesi "Sovyet tehdidi"

Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Tahsin Şahinkaya'nın geçtiğimiz Mayıs ayı içinde yaptığı açıklamaya göre, 1 trilyon 400 milyar lira (7 milyar dolar) tutarında harcama gerektiren uçak sanayiinin kurulmasına 1983 yılı sonuna kadar başlanmasa için çalışıyor. Brüksel'de, ABD Savunma Bakanı Weinberger ile yaptığı görüşmede Türkiye'de uçak sanayiinin kurulması sorunu da gündeme getirilen Savunma Bakanı Bayülken, ABD askeri yardımlarının yılda 1 milyar dolara çıkarılmasını ve sürekli kılınmasını talep etti. Aynı günlerde ABD'nin en büyük savaş tekellerinden Northrop firması, Türkiye'ye önerdiği F-20 model savaş uçağını Paris'te "Türk basın mensuplarına" tanıttı. Türkiye'nin boyalı başını da çok yakında "Kendi Uçağını Kendin Yap" kampanyası başlatılarak halktan uçak sanayii kuruluşuna para destek bulunmasını isteneceğini yazdı.

Özellikle 1982 yılından itibaren bir kampanya haline getirilen savaş uçağı sanayii için ilk saptanan hedef 10 yılda 290 savaş uçağı üretimi iken, bunun için gerekli parasal kaynakların bulunmasındaki güçlüğü gözönüne alınarak, bu hedef daha sonra 160 uçağı indirildi. Ankara yakınlarındaki Mürted Havaüssü'nün civarında "TUSAŞ" a ait bir arazi üzerinde kurulacak uçak montaj fabrikasında üretilen savaş uçakları için ilk Amerikan savaş tekelini rekabet ediyor. Türkiye'de General Dynamics'in F-16 tipi uçağının mı, yoksa Northrop'un F-20 tipi uçağının mı

yardımları onaylayacak olan ABD Kongresi belirleyecek. Başında yer alan habere göre, Northrop tekel ABD yönetimi ve Kongre üzerinde General Dynamics tekelinden daha etkindir ve eğer ABD Türkiye'de uçak sanayii kurulması projesini onaylayacak olursa, seçilecek model de büyük olasılıkla daha henüz hiçbir ülkenin kullanmadığı ve ilk kez Türkiye üzerinde denenecek olan Northrop'un F-20'si olacaktır.

Tekellere yeni pazar

ABD'nin iki savaş tekelinden biriyile ortaklaşa monte edilecek savaş uçakları kanat ve gövdesine ait parçalarını Türkiye'deki otomotiv sanayiiinde faaliyet gösteren tekelilere sipariş edilecek planlanıyor. Eğer bu proje gerçekleşirse, iç pazar sıkıntısı çeken, Ortadoğu ülkelerinde umdukları satışı yapamayan otomotiv tekelileri, ADD askeri yardımları ve devletin silahlanma bütçesi sayesinde yüklü siparişlere kavuşacaklar. Üstelik uçak sanayii, otomotiv sanayiiinden daha üst düzeyde teknoloji gerektirdiğinden, bu tekeliler özellikle kalıp dökme ve presleme olanakları da genişletilebilecekler.

Uçak sanayiinin gerektirdiği modern elektronik sanayi için de ön adımlar atılmaya başlanıyor. Geçtiğimiz yılın Nisan ayında Türk Hava Kuvvetlerinin Güçlendirme Vakfı, TUSAŞ ve bir Amerikan elektronik tekelii arasında anlaşma imzalayarak

rekteren modern bir elektronik fabrikasını gerçekleştirecek ortak bir şirket kurduklar.

Ayrıca, uçak sanayii için gerekli döviz miktarının bir kısmı da, Türkiye ile anlaşmaya varacak ABD'li savaş tekelinin Türkiye'nin ihracat ürünlerini pazarlamasıyla karşılanacak. Uçak sanayiinin kurulması Türkiye tekelileri için ABD pazarlarına mal ihracat edilebileceği getirdiği için de önem taşıyor.

"Sovyet tehdidi"

Uçak sanayii projesi, Türk ordusunun kara, deniz ve hava kuvvetlerinin tümünden modernizasyonu bir parçasını oluşturuyor. Bu modernizasyon programının gerçekleştirilmesi için 30 milyar dolar gerekiyor. Önümüzdeki ilk 10 yıl için 15 milyar dolarlık bir silahlanma harcaması hedeflenmiş durumda. Millî Eğitim Bakanı Hasan Şahtan'ın geçtiğimiz Şubat ayında yaptığı açıklamaya göre, Türkiye'nin eğitim sorununun kökten çözümü için gerekli paranın iki kati olan bu 15 milyar dolarlık silahlanma harcamasının büyük bir kısmının, ABD'nin vereceği askeri yardımlardan karşılanmasını düşündüklerini. Bunun için de, cunta, ABD yönetiminin yıllık askeri yardım miktarını 1 milyar dolara çıkarmasını ve bunu sürekli kılmasını istiyor.

Cunta yetkilileri bu kadar büyük bir silahlanma programını gerekçesini, 1974'deki Kıbrıs müdahalesi sonucunda başlatılan ABD'nin silah ambargosu yüzünden ordunun içindeki silahların, özellikle tankların ve uçakların büyük emte

OYA BAYDAR Yorum

İlk hedef cuntayı sendelektir

TÜRKİYE'de son iki hafta içinde olup bitenler, demokrasi güçlerinin tutulmaları gereken ilk imgeyi, atılması gereken ilk adım daha bir açıklıkla ortaya koydu. Tabii bu konudaki yanlışları da... Cuntanın, tekelci sermayenin bir kesiminin cuntadan görece bağımsız örgütlenmeye niyetli siyasal sözcülerine karşı giriştiği son "darbe" hareketi, onun- birakılmı demokrasiyi- sivilleşmeye dahi hiç mi hiç niyeti olmadığını gösterdi.

GEÇTİĞİMİZ günlerde, kuruluşundan bir hafta sonra kapatılan BTP kadrolarının ve diğer sağ partilerin veto edilen adaylarının görüş, amaç ve çizgileri, için aslına bakılırsa, cuntanın ekonomik, siyasal, toplumsal politikalarıyla farklı değildi. Bunlar, ideolojileriyle, program ve politikalarıyla, cuntadan olsa ayrıntılarda ve dozlarda ayrılmıyorlar. Sorun "sivilleşme"nin gerçekleşip gerçekleşmediği, Kapatılan BTP'yi cunta güdümlü MDP'den ayıran, programı, siyasi ideolojisi değil, tekelcilerin bir kesiminin iktidarındaki gerçekteki sivilleşme devlet talebidir. Cuntanın ise sivilleşmeye hiç mi hiç niyeti yoktu. Niyeti yoktu, çünkü o tekelci kapitalizmin uzun vadeli çıkarlarının öncüsü, koruyucusu ve bekçisi olarak ipleri elinde tutmak istemiyordu. İpleri bir kez elden kaçırıp, göstermelik ve anti-demokratik seçimler yoluyla da olsa, bir kez sivil kadrolara geçli mi, açılan gediklerden kimlerin, nelerin hangi güçlerin dalış yapabileceğini, böyle bir oluşumun yığınların psikolojisi üzerinde nasıl etkiler meydana getirebileceğini, kısacası gerçekten çok partili ve "sivil" siyasal yaşamın başlamasıyla birlikte, 12 Eylül'ün- bir anlamda- sona ereceğini biliyordu.

CUNTANIN bildiğini biz de biliyoruz. Her ne kadar daha bilimsel olarak, çağımızın tek doğru ve yalın gösterici bilimi içi sınıf bilimi süzgecinde geçmiş olarak biliyoruz. Şu halde, Türkiye demokrasi güçleri açısından günün gündeminin ilk maddelerinden bir cuntayı kırmağa uğratmak. Yani onun yıkabilmesi ve ülkemizi yığınların bir en büyük kararlılığından kurtarabilmek için, önce onun ipleri elinden çıkarması, sendelemesini sağlamaktır. Sendelerken vurabilmek ve yıkabilmek kolaydır.

CUNTANIN o pek korktuğu sivilleşmeye yönelik her girişim onun sendelemeye yardımcı olması açısından iyidir. Örneğin gerçeklikte, gerçek demokrasi ve emek düşmanlığına, Amerikancılığa cuntadan hiç de aşakı kalmayacak olan BTP'nin kurulması bile cuntayı sendeleştirir. BTP'yi kapatması ise karşısındaki güçleri çok daha yığılaştırır, birleştirdirir. Bunun gibi ve bundan katbekat üstün olarak, cuntanın görevlisi olduğu "sosyal demokrat" Çap partisinin karşısında Erdal İnönü önderliğindeki SODEP'in kuruluşu da iyidir. Sosyal Demokrat adını alan bu parti, klasik anlamda "liberal" bir partiden daha ileri bir yapı taşıyamasa da, "sosyal demokrat" olmasa da, cuntanın hesaplarını bir ölçüde bozacağı için iyidir. Kısaca, sivilleşmeye niyetli her adım, her oluşum, cunta düşer.

...koca Norimop tipi F-20 tipi uçağınımın üretileceğini, Türkiye'ye verilecek askeri

F-20: Üretilmesi 7 milyar dolara malolacak

Cunta Balkanları atomdan arındırmaya yanaşmıyor

● Evren Bulgaristan Devlet Başkanı Jivkov'un, Balkanlar'ın atom silahlarından arındırılması önerisini reddetti

Cunta, Bulgaristan, Romanya ve Yunanistan'dan gelen "Balkanların atom silahlarından arındırılmış bölge haline getirilmesi" önerilerini ısrarla reddediyor. Kenan Evren'in davetlisi olarak 6 Haziran günü Türkiye'ye bir heyetle gelen Bulgaristan Devlet Başkanı Jivkov karşılıklı görüşmelerde Varşova Pakti'na bağlı sosyalist ülkelerin NATO'ya bağlı devletlerle anlaşma imzalamaya hazır olduklarını hatırlatarak, Balkanların nükleer silahlardan arındırılmasının hem dünya hem de bölge barışının sağlanmasında önemli bir adım olacağını belirtti. Buna karşılık Kenan Evren, bu önerinin ancak sürmekte olan Sovyet-ABD görüşmelerinin sonucuna bağlı olarak ele alınabileceğini belirterek, öneriyi reddetti.

Hatırlanacağı gibi, Kenan Evren geçtiğimiz Mart ayında bir Amerikan gazetesine verdiği demeçte, Batı Avrupa'ya atom roketlerinin yerleştirilmesini Türkiye'nin desteklediğini açıklmış, bu roketlerin Türkiye'ye de yerleştirilebileceğini söylemişti. Bu ayın başında yapılan NATO Savunma Bakanları Toplantısı'na katılan Ba-

...tronic tekeleri dahilinde atom silahları rak 8 milyar 20 milyon liralık yatırım ge-

le tankların ve uçakların büyük kapı kullanılamaz hale gelmiş olmasına dayanıyorlar. Modernizasyonu maliyeti hesaplanırken de, Türkiye'nin savunmaya yönelik ulusal ordu ihtiyacına değil, sözde bir "Sovyet saldırısı halinde NATO'nun Türkiye'ye yüklediği görevi yerine getirecek bir ordunun" modernizasyonu öngörülmüştür.

Cuntanın büyük çaplı askeri yardım talebini, Türkiye'ye yerleştirileceği Çevik Kuvvetler karşılığında pazarlık ve dayatma konusu yapan ABD yönetimi ve Kongre'si, Türkiye'ye bu yıl vereceği yardım miktarını henüz kesinleştirmiş değil. Cuntanın Türkiye'de kurmayı planladığı uçak sanayii konusunda da ABD yönetimi kesin yanıtını henüz vermedi.

Ne var ki, cunta askeri yardım alacağı umuduyla Çevik Kuvvetler, üstler ve Awacs uçaklarının Türkiye'ye yerleştirilmesi konularında ABD'yle bir dizi ikili anlaşmayı imzalamış bulunmaktadır.

Jivkov, Papandreu ve Caveskuşu Balkanlar'ın atom silahlarından arındırılmasını öneriyor

yülken de, NATO'nun Batı Avrupa'ya yıl sonuna kadar ABD atom roketleri yerleştirme kararını Türkiye adına bir kez daha onayladı.

Geçtiğimiz Mayıs ayında Türkiye'yi ziyaret eden Romanya Devlet Başkanı Caveskuşu da, aynı öneriyi gelmiş fakat cunta Romanya'nın önerisini de aynı şekilde geri çevirmişti. Gene Mayıs ayında Yunanistan Başbakanı Papandreu'nun "Balkanların atom silahlarından arındırılması" konusunda bir zirve toplantısı yapılması yolunda Kenan Evren'e yazmış olduğu öneri mektubuna cunta hala bir yanıt vermiş değil.

Romanya Devlet Başkanı'nun Türkiye

ye'yi ziyaret ettiği ve Yunanistan Başbakanı'nın bir zirve toplantısı için Türkiye'ye çağrıda bulunduğu günlerde, Milli Güvenlik Konseyi üyesi ve Hava Kuvvetleri Komutanı Tahsin Şahinkaya, bir gazete'ye verdiği demeçte, "Türkiye'nin de maddukta roket yarışına katılması gerektiğini" söylüyordu.

NATO ile Varşova Paktlarının kesime çizgisinin geçtiği Balkanlar'da NATO üyesi olan Türkiye ve Yunanistan dışındaki ülkelerin hiçbirinde atom silahı bulunmuyor. Ayrıca Türkiye ve Arnavutluk dışındaki Balkan ülkeleri nükleer silahları yayılmasını yasaklayan uluslararası anlaşmayı imzalamış durumdadır.

Kısaca, sivilleşmeye geçirecek her adım, her oluşum, cunta düzenini gerçekten yitirip ve demokrasiye geçişi sağlayacak ana güçlerin, işçi sınıfı ve onun örgütlü güçlerinin toparlanma, yararlanma, safıların düzenleme çabaları içinde olduğu şu aşamada, mutlak tüm boyutlarıyla değerlendirilmeli, cuntayı sendeletebilecek gelişmelerin bir milimi bile görmezlikten gelinmemelidir. Başka türlü söyleyecek olursak, alternatifli cunta olduğu sürece, ne Demirel'in ve BTP yöneticilerinin gözaltına alınmış olmalarına sevinmek, ne de İnönü'nün SODEP'ini "bu koşullarda sosyal demokrat olamaz" veya "tüm CHP kanatlarını toplayamadı" vs. diye yıpratmak gerçek demokratların, hele hele işçi sınıfı devrimcilerinin işi değildir.

İŞTE hassas nokta, devrimcilikle uzlaşmacılığın ayırım noktası tam buradadır. Cuntayı yıpratabilecek burjuvazi işi, düzen işi gelişmelerin tümünü kafasız ve bilimsiz sol lafazanlıkla bir kalemede karalayıp, her şeyi-bu tavırla hiç bir zaman gelişmeyecek olan- devrime havalayip etme yanlısının karşısında, bir o kadar belki de daha vahim yanlıgı, umudu burjuvazinin iç çelişki ve tepişmelerine bağlamak olacaktı. Cuntanın devrilmesi kadar cuntayı devirecek güçlerin niteliği de önemlidir. Diktatörlüğün yıkılması egemen güçlerin kendiliğinden hesaplaşmalarına bırakılacak olursa, yeni cuntalara, yeni yeni diktatörlüklere de yol açılmış olur.

BİZLER, onların tüm zaaflarından yararlanıp, tüm gediklerinden sıcağız. Sol lafazanlığa, kısa görüşlü devrimbazlığa düşmeyeceğiz. Ama diktatörlüklerin yıkılışında işçi sınıfının öncülüğü, emekçi yığınların gücü olmadıkça, kurtuluşa giden yolun acımayacağına da bileceğiz. Günün pratik gündeminin ilk maddesinde cuntayı sendelemek, sivilleşmeyi körüklemek ve sağlamak var. Ama işçi sınıfını örgütleyerek, emekçi yığınları seferber ederek ve açılan gedikleri, çatlakları karşın seferbercek değil, onların arasına, olanak bulunan her yerde dalıp, yığınları daldırarak...

ABD tekelleriyle işbirliği yolunda bir adım daha

1-3 Haziran tarihlerinde New York'ta başlayan 9 Haziran günü Washington'da biten "Türk-Amerikan İşadamları Konferansı"nda, Amerikan tekelleriyle Türk tekellerinin Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkelerine tarım sanayii ürünleri ihrac etmek üzere Türkiye'de ortaklaşa yatırımlar yapmaları kararlaştırıldı.

Bir Amerikan şirketi olan International Overseas Private Investment Corporation'ın Türkiye'de tavukçuluk, yem sanayii, et endüstrisi ve pazarlama konularında lisans anlaşmaları yapacak ve ortaklıklar kuracak Türk ve Amerikan şirketlerini ABD hükümetinin garantiörlüğü altında kredi vermek üzere toplam 200 milyon dolarlık bir fon ayırdığı açıklandı.

Aralarında Koç grubunun da bulunduğu çeşitli tekellerin temsilcilerinin, TÜSİAD Başkanı Ali Koçman'ın Odalar Birliği temsilcisinin, DPT Tarım Bakanlığı müstesarlarının, Yabancı Sermaye Dairesi başkanının, Ziraat Bankası Genel Müdürü ve Türkiye Ziraat Odaları Başkanı'nın katıldığı konferans sonucunda imzalanmış anlaşmalarla, Türk tekelleri, 12 Eylül darbesinden sonra gündeme gelen ABD tekelleriyle, işbirliği yapılması yolunda bir adım daha atmış olurlar.

Generaller ipleri elden kaçırmamak için zorbalığa daha da hız verdiler

Cunta şimdi de seçimlerin askıya alınabileceği tehdidini savurdu

● Tekelci sermayenin en has adamlarından Özal'a bile "İki gömleğim var: Biri bayramlık, biri idamlık" dedirten gelişmeler oluyor

Mayıs'ın son haftasında, cuntanın hoşuna gitmeyen pek çok parti kurucusunun "veto" edileceği ve yeni kurulumuz bazı partilerinin de kapatılacağı yolundaki haberler öylesine yoğunlaşmıştı ki, MGK'nın 31 Mayıs tarihli 79 sayılı kararı sarımsı yaratıtsa da büyük sürpriz olmadı.

Türkiye siyasal tarihine 12 Eylül cuntasının gerçek niteliğini yeni bir belgesi olarak geçecek olan 79 numaralı kararlar, AP'nin, özellikle Demirel kanadının, sağdan takviye bir devamı sayılabilecek Büyük Türkiye Partisi kapatıyor; aralarında Süleyman Demirel ve CHP'li eski milletvekillerinin de bulunduğu 14'ü parlamenter 16 siyasetçi, Çanakkale'de ikamet mecbur tutuluyor; yanı yargısız mahkemesiz, keyfi bir cunta kararlarıyla gözaltına alınıyor; parti kurma yasağı, 12 Eylül'den sonra kapatılmış partilerin tüm il ve ilçe başlıklarında ve tabii yeni kapatılan BTP kurucularına yaygınlaştırılıyor; parti kurma yasağına yeni kurulacak partilere üye olma yasağı ekleniyor; Cunta, attığı bu yeni adımı, artık "alem ne der" kaygısını da bir yana atması ve ipleri elinden kaçırma hiç de niyeti olmadığını bir kez daha göstermiştir.

Oyunu bozanlara ceza

Cuntanın demokrasie geçişi oyununun iptizülü, Partiler Yasası'nın çıkması ve partilerin kurulmaya başlamasına ortaya çıkması. Evren centesi, Brezilya'daki modeli aynen uygulamak niyetindeydi. Yani iktidarı sakıncalı diktatörlük tarafından kurulmuş, bir iktidar değişikliği ise muhalefet partisi olarak düşünülmüş iş güdümünü partilerden uzaklaştırmak.

lar, Ali Fethi Esener'i başkan yapmışlardı. Evren, Esener'i uyardı. Dolaylı yollardan "bu gidin iyi olmanız" duyuruldu. Ama bir kez ok yaydan çıkmıştı. 12 Eylül'ün amaçlarında ve hedeflerinde tümüyle birleşen kanatlar, şimdi önemli bir konuda, iktidarı sivilleşmesi ve cuntanın tekelleri için dikensiz gül bahçesi haline getirmeye çalışıyor. Türkiye'de cuntadan bağımsız parti ve iktidarların oluşturulması konusunda anlaşamıyorlardı. Tekelci sermaye düzeninin sözcülerinin "iktidar formülleri" ve 12 Eylül'ün sürdürüldüğü biçimleri konusunda 12 Eylül'den beri aralarında belli bir sürüş sürüp giden ayrış ve çelişkiler, demokrasie geçişi oyunu içinde siyasal parti kurulumu serbest bırakılınca birden patlama noktasına gelmişti. Öyle ki, iktidari sermayenin sözcülerinden Turgut Özal bile, Ana Vatan Partisi'nin kurarken, "İki gömle-

olarak niteliyor. BTP başkanlığına bir eski Orgeneral'in getirilmesini "Türk ordusunun bölme" olarak adlandırdı, BTP'nin AP'nin devamı olduğunu nereden anladıklarını ise "Ambien olarak arıya seçiler. Arı parti başkanının mezu olduğu üniversitenin adıyla. Başka bir parti arıyı almalı, el yapmalı. Elin manası nedir size izah edelim. Vatandaş seçime gittiği zaman mihrihi alarak, evet diye arıya basacak. O mihrihi demirdir. Bu demiri ele bas. Demiri olsun. Onun için el işaretini aldılar. BTP'li karılaraf m zannediyorlar" sözleriyle açıklıyor.

Evren'in Çorum konuşmasının en önemli yanı, "Görünüşte seçiminin edilen tarihleri ile ilgili bir açıklama" demesiydi. Cuntanın başı, seçimler ve "demokrasie geçişi" konusunda ve ilkin "cunta sözleri"ni neyeye, hangi sınıra kadar geçerli ola-

Sağın kalempörleri sağ bölünürse sokiktedir olur feryatlarına gorktan başlamışlardı. Gerçekten de, Turgut Sunalp'ın cunta güdümülü MDP'sinin güdük kalışı, sermaye kesiminin tümünün desteğini sağlayamaması, hatta bu desteğin dar bir tekelci grubunun ötesine geçememesi, kitle desteği alamayacağına da belli olmuş, görece daha toparlanmı bir "sol"u tehlike haline de getirebilirdi.

Cunta, geçitmiş hafta içinde, hem kendi iktidar adayı sağ partileşmeyi toparlamaya, hem de adına "sol" denilen kesimdeki toparlanmanın önüne geçme sorunuyla karşı karşıya kaldı. Cuntanın, bu alanda ürettiği formülün, sağdaki diğer ciddi girişimlerini engelleyerek Sunalp partisinin önünü açmak, Sunalp'ın (aslında cuntanın) MDP'sine, hemen değilse bile Ağustos ayında, yeni seçimlere yaklaşıpken, cuntanın Başbakanı Ulus'u gibi "toparlayıcı" sayılan diğer toparlarla kan vermek olduğu; kapatılan BTP yerine yeni ve daha toparlayıcı bir sağ parti alternatifinin, yine ipleri elinden çıkarıyışıyla pek düşünülmediği izlenimi, geçitmiş hafta içindeki gelişmelerle pekişti.

Kısaca Turgut Sunalp'ın, cunta tarafından önceleri çok bel bağlanan MDP'si, Nasreddin Hoca'nın kendi yapıp kendi benemediği kar helvasına dönüşüm durumunda. Ama bu helvadan vazgeçmek de cunta açısından pek olanaklı görülüyor. O zaman tutulacak tek yel, zorbalık olarak kalıyor. Cuntanın tüm gelişmelerde sağ MDP'de ısrar ettigini, küpük olaylar, örneğin MDP'nin, 11 Başkanlıca getirilen siyaset yasağı kapsamında girme kurucularının ikisine özel siyaset yapağı yeni tanınması MDP çevrelerinde gözlenen rahatsızlık ve iktidarı cepte sayma havası, Ulus'un bu partiyi girecek propagandasının sürdürülmesi vs. gösteriyor.

Önümüzdeki günlerde, cuntadan görece bağımsız gelişecek birer iktidar oluşumu, seçimli kışlamaya veya MDP'nin önüne geçmeye aday siyasal oluşumun BTP'nin

KISA... KISA...

● MESS ile Türk-İş anlaştı

12 Eylül öncesinde DISK'e bağlı Maden-İş Sendikası üyesi işçilerin uzun ve kararlı grevleriyle karşı karşıya kalan Madeni Eyya Sanayicileri Sendikası (MESS) ile Türk-İş uzlaştı. Bundan böyle, Türkiye'de ilk defa madeni eyya işkolunda verimliliği dayanan ücret zaman sistemi uygulanacak. MESS yetkileri yeni sistemi över ve memnuniyetlerini belirtirken Türk-İş Eğitim Sekreteri Kaya Özdemir de sistemi benimsediklerini açıkladı. Söz konusu uygulama MESS bünyesindeki 300 kadar işyeri ve 90 bin civamındaki işçiyi ilgilendiriyor.

Türkiye'de 1962 yılından bu yana uygulamakta olan "seyanen (her işçiyi eşit)" toplu sözleşme zammı yerine, yeni sisteme, işçinin "isteki baştan ve yitimi" temel alınıyor. Verimlilik sonucu terfi eden işçiyi yüzde 6 oranında zammı verilmesi öngörüldü.

Yeni sistem işveren tüm keyfi uygulamalarına açık olduğu gibi, ağır çalışmaya ve ince yöntemlerle "nisbi bir artı değer" sağlanmasını amaçladığı da içeriyor.

● Sosyal haklardan kısıntıların sonu gelmiyor

Türkiye'de sosyal güvenlik haklarında adım adım gerçekleştirilen kısıtlamalara bir yenisi daha eklendi. Bağ-Kur ile SSK arasında, emeklinin lehine avantajlı geçişler önleni. Cuntanın kabaletli işçiyi sosyal güvencile ilgili yasa değişiklikleri SSK ve Bağ-Kur arasında hizmet birleştirilmesi yoluyla ek avantajları sağlanmasını önledi. Bundan böyle Emekli Sandığı, SSK ve Bağ-Kur'a ayrı ayrı dönemlerde prim ödeyerek geçen hizmet sürelerinin birleştirilebilmesi için bunların birinden emeklilik hak

lunmuş, biriktirilmiş, biriktirilmiş partiisi olarak düşünülmüş iki güdümlü partiyle askerî yönetim sivil maske takmak... "Akıl" dostlarının bütün uyarılarına rağmen, cunta, Anayasa referandumunda alınan sonuçların kendi güdümlüdeki partiye de aynen yansıtılmasını istediğinden emindi. Daha doğrusu çıkardığı yasalar ve kararnamelele bunun tüm olanaklarını hazırlamış ve kendi açısından tüm önlemlerini almıştı. Ancak Büyük Türkiye Partisi'nin kitlelerin karşısına AP'nin gerekçe veremiyordu, AP'nin kitlelerin karşısına AP'nin gerekçe veremiyordu, AP'nin kitlelerin karşısına AP'nin gerekçe veremiyordu.

Cuntanın ikinci darbesi
MGK'nın 79 numaralı kararın ve kararın izleyen uygulamaları adeta ikinci bir darbe görünümündeydi. İbrikçilik tekelci düzeni gerçekleştirilmiş olan 12 Eylül darbesinden sonra, bu defa ibrikçilik tekelci düzeni kurumsallaştı, uzun vadede onarılması adına, tekelcilerin bir bölümünün siyasal sözcülerine yönelik bir "darbecik" sözkonusuydu.
Evrin, 79 numaralı kararın yayınlanmasının ve AP'nin kapatılmasının ertesinde Çorum'da yaptığı konuşmada şöyle dedi: "Bizim görevimiz, uzun vadede onarılması adına, tekelcilerin bir bölümünün siyasal sözcülerine yönelik bir "darbecik" sözkonusuydu. Evrin, 79 numaralı kararın yayınlanmasının ve AP'nin kapatılmasının ertesinde Çorum'da yaptığı konuşmada şöyle dedi: "Bizim görevimiz, uzun vadede onarılması adına, tekelcilerin bir bölümünün siyasal sözcülerine yönelik bir "darbecik" sözkonusuydu.

Üstelik başlangıçta bir Orgeneral de bulunmuştu.

geçiş" konusuna verilmiş "cunta sözleri"nin neresi, hangi sınıra kadar geçerli olabileceği de böylece açıklanmış oluyordu.
BTP'nin kapatılmasından sonra "sımdı ne olacak" sorusu cuntanın öldüğü kadar partilemeye çalışan sağın çeşitli katanlarını da gündemine iten ağırlığıyla girdi. Öte yandan, bir diğer önemli gelişme, Erdal İnönü liderliğinde "sosyal demokrat" partileşme oluşumu, yine cuntanın hesapları dışında sürmekteydi. BTP'nin kapatılmasından sonra bir an tereddüt geçirildiyse de, Erdal İnönü, 79 numaralı kararın berrak arından partisinin kuruluşu sağlanmasını yoğun biçimde sürdürdüğünü açıkladı. Bir kaç gün sonra da parti kuruldu. Cuntadan ıcazetti, hatta görevli Necdet Çal'ın Halkçı Partisi'nin toparlanamadığı CHP'li geniş bir tabanı toplamaya adanmış İbnü'nü'nün liderliğindeki hareket de hesaplanıyorken karşıtıyor ve "ne olacak" sorusuna daha da ağırlaştırıyordu.

ya, seçimin kazanıyma veya MDP'nin önüne geçmeye aday siyasal oluşumların AP'ne asketine düşmesi için hiç bir neden yok.

İnönü'nün partisi ve ötekiler

İnönü'nün, BTP'nin asketine uğramamak için çok dikkat göstermesi; cuntanın Calp partisini güdümler, bir bölüm eski ve eski CHP'li Calp partisine kaydırarak, tekelciler de bu kesimi bilmeye göremleri geçerli olmasa, SODEP'in başına bir süre sonra, belki de son dakikalarında BTP'nin başına gelenin gelmesini engellemeyecek. Cunta, su anda bütün ipleri elinde bulundurduğundan ve istediği anda SODEP ve benzeri oluşumları son verebileceğinin bilincinde olmanın rahatlığına taşıyor. Üstelik de gündemdeki iş daha sağ kesimi halletmek. SODEP'le dolaşanlara da uğraşılabilir veya buna gerek kalmayabilir.

Haziran başından bu yana, cuntanın ipleri elinden bırakmama kararlılığı ve "demokrasie geçiş" oyununun bittiğinin açıkça görüldüğünde, bir bekleyiş yaşanıyor. Siyasal gelişim ve oluşumlar alttan altı hareketli biçimde sürerken, görünürde "bekleme" ve dönüşüm var. Bu arada Turgut Özal'ın partisi dışında kimi küçük partilerin kurulduğu da gözleniyor. Bunların, gelecekteki hesapları açısından önemleceğinden biri Cumhuriyet tarihinin 100. partisi olarak kayda geçen Baha Vefa Karatay liderliğindeki Yüce Görev Partisi... 12 Eylül sonrasında Atatürk'ün Anlatım Derneği adlı cuntacı derneği kurulan ve daha o zamandan bugünlere hazırlanan Yüce Görev Partisi kadrolarının su günderile bu işi girişmelerinin nedeni, pazarlık gücü elde etme yarımda, önümüzdeki günlerde MDP'yi güçlendirme ve birliktir partisi olarak gösterme operasyonu sırasında "İlithaka parti" yaratma girişimi olarak değerlendiriliyor.

Kuruluş çalışmalarını saat aralarında kaybolan bir diğer parti ise genel başkanının, "miller" olduğuna belirlen, adının Hürriyetçi Demokrat Parti olması beklenen örgütlenme, İlan edilen kadrosundaki başlıca ad, MHP ve yakınları ve TARİŞ'i MHP yavası haline getirmek için ünlü eski TARİŞ Genel Müdürü Orhan Duda. Bu partinin MHP çizgisinin devamına oynayan bir sağ koalisyon ortağı olup olmayacağını zaman göstersin.

Şu günlerde Türkiye'deki en önemli siyasal gelişme ve bekleyiş ise "seçimlerden ve partilerden büsbütün vazgeçilip geçilemeyeceği" sorununun doğumuydu.

hizmet sürelerinin birleştirilmesini için bunların birinden emekliliğe hak kazanmış olmasa şartı aranacak. Emeklilik hak kazanması, ancak eski primleri ödeyemeyen kişi veya kişi kuruma ödemiş primleri birleştirerek emeklilik taleplerini yerine getirmeyecek. Yine cuntanın yeni kısıtlamalarına göre, 18 yaşından önce geçen hizmet yılları emekliliğe sayılmayacak, sigortalılığın başlangıcı yılı 18 olarak kabul edilecek.

İşsizliğe çare yok

İşve İşçi Bulma Kurumu'nun açıkladıklarına göre, 1983 yılında kuruma iş için başvuran arttı; buna karşılık kurumun işe soktuğu kişi sayısı azaldı. Öte yandan, Devlet Planlama Teşkilatı tarafından hazırlanmakta olan 5. Beş Yıllı Plan'da da, işsizliğe çare olmadığı açıkça vurgulanıyor. Plan, işsizliği fazlasıyla ancak yüzde 16'ya düşürmeye öngörüyor. Planın hiçbir zaman tam uygulanmadığı da gözönünde bulundurulursa, önümüzdeki yıllarda işsizlik azalmak yerine artacağı ortaya çıkıyor.

Politik tutuklulara işveç'ten bir dayanışma

İşveç Genel İş Sendikası, Türkiye'de sendikal ve politik tutukluların serbest bırakılmasını istedi.

Genel İş Sendikası Kongre'sinde barış için, silahlanmaya karşı Dünya sendikal hareketinin aktif bir tutuma girmesi için çalışmaya yapılmasına karar alındı.

7-11 Haziran tarihleri arasında toplanan İşveç Genel İş Sendikası genel kurulunda alınan bir kararla DISK Genel Başkanı A. Başutürk ile dayımlarında işveç olunduğu açıklandı ve cuntanın tüm sendikal ve politik tutukluların serbest bırakmasını istedi. Diktatörlük altında yaşamak zorunda kalan sendikacılar işveçler sembol bir isim olarak gösterilen A. Başutürk'ün işveç yıldı asırlık iddialarına hapiste tutulduğu vurgulanarak arkadaşlarıyla birlikte derhal serbest bırakılması istendi. Kongre ayrıca cuntanın baskılarından ve sendikal örgütlenmeye indirdiği darbelerden dolayı kınadı.

Yeşiller grubu parlamenterleri Bonn'da basın toplantısı düzenledi

Irak Kürdistanı saldırısında onlarca köy yerle bir edildi

● Türkiye'den dönen Yeşiller Grubu parlamenterleri cuntanın Kürt halkına yönelik saldırılarını kınadı ve Avrupa kamuoyunu uyardı. Yeşiller, Türkiye'de idamların durdurulması için de etkinlik gösterdiler.

Türk ordusunun Irak topraklarında gerçekleştirildiği ve bölgede Saddam rejimine karşı savaş veren Kürt Yürüşer Demokratik Cephesi'nin mevzilerine yönelik saldırısının ilk ayrıntıları belli olurken, demokratik kamuoyunda tepkiler de yoğunluk kazandı. Özellikle Federal Almanya'da Yeşiller grubunun parlamenterleri konu üzerinde ısrarla duruyorlar.

Çeşitli kaynaklardan derlenen bilgilere göre 26 Mayıs günü gerçekleştirilen operasyonda Türk ordusunun 7 bin kişilik ve özel yetiştirilmiş bir birlik kovaladı. Kuzey Irak'ta Sacho'nun doğusundaki 20 kilometrelik alanda sürdüren askerî saldırı operasyonunda daha sonra 8 bin asker daha görevlendirildi. Operasyon sırasında onu aşkın köyün yıkılıp yakıldığı öğrenildi. Türk ordusunun operasyonunun sonunda rehin aldığı sivil Kürdlerin sayısı hakkında ısrarla çelişik sayılar veriliyor. Ancak sadece sivil Kürdlerin sayı-

Kürt'ün yaralandığı, kimilerinin de gerici saldırılarınca kaçırıldığı bildiriliyor.

Yeşillerin Türkiye izlenimleri

Öte yandan bir süre önce Türkiye'ye giden ancak resmi makamlarla "Kürt örgütleriyle dayanışma içinde oldukları için" boykot edilen Yeşiller grubuna bağlı parlamenterlerden Petra Kelly ve Gerd Bastian 3 Haziran'da Bonn'da düzenlenen basın toplantısında, Irak Kürdistanı'ndaki operasyonu bir "soyokim provası" olarak nitelendirilerek gelecekte daha yoğun biçimde tekrarlanması olasılığının yüksek olduğuna dikkat çektiler.

Çok sayıda Kürt örgütünün de katıldığı basın toplantısında PKK davasında verilen 35 idam kararını ıstıfne de dırıldı ve "Batı Avrupa kamuoyunda gerekli tepki oluşturulmazsa yakında Türkiye'den toplanan haberleri yaymaya başlayacak" dedi. Petra Kelly ve Gerd Bastian Irak Kürdistanı'na yönelik saldırının NATO'nun "Macerası 83" manevraları sırasında gerçekleştirilmiş olmasının gözden kaçırılmaması gereğine de işaret ettiler.

sinin 200'den az olmadığı anlaşıyor. Ayrıca Yürüşer Demokratik Cephe savaşçılarından kaçınan tutsak edildiği ve kaçırılan öldürüldüğü konusunda henüz sağlıklı bir haber elde edilemedi.
Güvenilir kaynaklar Türk ordusunun saldırısını tek başına ele alamaması ve Mayıs ayı başında "Kürdistan Yürüşerler Birliği" olarak anılan ve Irak rejimi ile işbirliği içinde olduğu bildirilen bir Kürd grubunun Yürüşer Demokratik Cephe'ye yönelik saldırı ile birlikte değerlendirilmesi gerektiğine dikkat çekiyorlar. Bilindiği gibi Kürdistan "Yürüşer" Birliği, Irak hükümetiyle birlikte planlandığı anlaşılan 1 Mayıs saldırısında Yürüşer Demokratik Cephe'nin radyo istasyonunu, merkezi hastaneyi ve basmevinin tahrip etmişlerdi. Bu saldırı sırasında Irak asker kaçkan da yaralancı olmuş ve 50 Kürt yurışveri öldürülmüştü. Bu arada aralarında kadın ve çocukların da bulunduğu 70

Kuşkulu (?) kişiler 5 yıl sürgüne gönderilebilecek

“Tek parti” döneminin yasa ve kuralları getiriliyor

● Türkiye dokuz bölgeye ayrıldı. Her bölgenin başına tek parti döneminde olduğu gibi birer “genel vali” getirilecek. Böylece merkezî devlet otoritesi daha da pekiştiriliyor.

Cunta Sıkıyönetim Yasası'nda yaptıkları değişikliklerle ve çıkardığı kanun gücünde bir kararname ile tek partinin “merkezî devlet otoritesini güçlendiren” kural ve uygulamaları getirildi.

Sıkıyönetim Yasası'nda yapılan son değişiklikler ve çıkardığı kanun gücünde bir kararname ile tek partinin “merkezî devlet otoritesini güçlendiren” kural ve uygulamaları getirildi. Sıkıyönetim Yasası'nda yapılan son değişiklikler ve çıkardığı kanun gücünde bir kararname ile tek partinin “merkezî devlet otoritesini güçlendiren” kural ve uygulamaları getirildi.

Öte yandan kanun kuvvetinde bir kararname ile tek parti döneminin “Genel Valilik” sistemi yeniden getiriliyor. Devlet Güvenlik Mahkemelerine paralel olarak 9 böl-

gedegenel valilikler kurulmasına ilişkin kanun kuvvetinde kararname Bakanlar Kurulu'nda onaylandı. Kararnameye göre, genel valiler kendilerine bağlı valiliklerin tüm işlemleri üzerinde tam yetkiye sahip olacaklar. Bölgelerindeki vali ve kaymakamların görevden alınmasını isteyebilecekler.

İdari denetimi merkezileştirmek ve tüm idari mekanizmayı tek elden sıkı denetleyebilmek amacıyla taşıyan bu uygulamanın benzerleri gerici, faşist diktatörlüklerle yönetilen Latin Amerika ülkelerinde görüldüğü gibi Türkiye'de de 1930'larda ve tüm tek parti dönemi boyunca sürdürülmüştü.

Susuz İstanbul'da suya bile zam yapıldı

Mayıs ayında azgın bir zam furyası geldi

Türkiye'de, geçtiğimiz Mayıs ayı zamları ayı oldu. Mayıs ayı başından Haziran ayı başına kadar elektriktin kömüre, bira dan buzdolabına, mangariden ekmeğe kadar çeşitli tüketim maddelerine zam yapıldı. İki bira teklinin ortaksız kararla biraya yüzde 25 oranında zam getirildi, Sana ve Rama mangarilerine yüzde 10, İstanbul'da ekme fiyatlarına yüzde 25, ilaca ortalamaya yüzde 33, lastik fiyatlarına yüzde 8, buzdolabına yüzde 4, Murat otomobillerine yüzde 3, kütük demir fiyatlarına yüzde 10, pencere camına yüzde 25 oranında zam yapıldı. Yüzde 20 ile yüzde 37 arasındaki elek-

trik zammı ve yüzde 15 ile yüzde 24 arasındaki oyanan kömür zammı geniş yaygın ve fazla ilgilendiren zamların başında geliyor. Bu arada son yılların en büyük ve sürekli susuzluğa yayılan İstanbul'da suya zam yapılmış mizah konusu oluyor.

Yapılan zamların ulaşım hizmetlerinin yükselmesine, konut maliyetlerinin artmasına, elektrik zammı dolayısıyla tüm sanayi ürünlerinde fiyat artışlarına neden olacağı ve bu zamların, Haziran ayı içinde doğrudan veya dolaylı olarak pek çok başka zam- ma da ardından getireceği bildiriliyor.

CUNTA MAHKEMELERİNDE...

Müjdat Gezen ve Savaş Dinçel tahliye edildi

Bir süre önce, birlikte hırsızladıkları “Çizgiiler Nazım Hikmet” kitabında komünizm propagandası yaptıkları gerekçeyle Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi tarafından haklarında 21 yıla kadar hapis cezası istenen

● MSP davasının karar gerekçesi

● Genel Başkan Necmettin Erbakan'ın 4 yıl, diğer 22 yöneticinin ise 2 yıl ile 2 yıl 6 ay arasında hapis cezası alan partinin yönetimiyle ilgili MSP davasının karar gerekçesi açıklandı. Gerekçeli kararda “sanıklar, dini cemiyet kurulusu yasalarının ölüğünden parti adıyla MSP'yi paravan olarak kullanmışlardır.” *1978'deki

AYDIN ENGİN

Tırmık

Kissadan hisse

Hikayeyi bilirsiniz. Nasrettin Hoca sabah çıkmış büyük kızının evine uğramış. Kızın kocası tuğla, kiremit ocağı işletmiştir. Hoca, kızının halini hatırları sormuş:

- Kızım, nasılsın, nicesin? Bir uğrayım da halini hatırları sorayım dedim, demiş.

Kız endişeli:
- Hoşgeldin sefa geldin Hoca babam, demiş, iyiyim. Lakin tasallırm da... Şu yazı bir yağmur yağmadan geçirecek diye dua ediyorum. Benim herif bu yaz epey tuğla, kiremit döktü. Eğer bir yağmur yağarsa batanz. battık mı benim herif sirke küpünden beter olur. Vali halini anamı beller benim...

Hoca, “Allah hakkınızda hayırlısını versin kızım” deyip çıkmış evden. Bir de küçük kızınca uğramış. Onun da bir kahvesini içmiş. Halini hatırları sormuş. Küçük kız bükümüş boynucuğunu:

- Babam, can babam, Hoca babam, demiş, iyiyim, şükür Allaha geçinip gidiyorum. Yalnız sabah akşam yağmur duasındayım. Benim herif bu yıl pamuk ekti. Yaz gelip geçiyor yağmur yok. Eğer bekler giderse pamuklar hep kavuracak. Eh, o zaman benim herifim ne tadı kalır ne tuzu. Vallahi anamı beller benim...

Hoca küçük kıza da “tevekkül” dileyip ayrılmış. Akşama doğru kendi evine dönmüş. Karısına, kızlarına uğradığını söylemiş, selamlarını iletmış. Karısı sormuş:

- Hoca, demiş, kızlarımız nasıl? İyiler mi, hoşlar mı? Memnun musuttar mı?

Hoca gülmüş:

- Vallah can kızlar iyi hoş da, demiş, benim anladığım yağmur yağsa da, yağmаса da damatlar seni bellercecekler...

Bir köşe yazısının sonları pek kısıtlıdır, ister istemez konular koca bala ate alınır. Bu sakıncayı gözde ancak Nasrettin Hoca'nın aktardığı

MDP. Yani Milliyetçi Demokrasi Partisi.

Amma evdeki hesap çarşıya uymadı. Sonunda cunta tam da “demokrasiye geçiverceksen” resmen kurulmuş, üstelik başına bir başka paşa eskisi getirilmiş bir başka parti, Büyük Türkiye Partisi'ni kapattı. Yetmedi; bir ekibi seçim sonuna kadar Çanakkale'ye sürdü.

Oluş bitenlerin “Ankara gazeteciliği” ağızyla özü özetü bu. Amma sanırsak kulis gazeteciliğinin ötesinde bir değerlendirmeye gerek.

Önce bir açıklama: Kapatılan BTP de, habire omuz verilen MDP de Türkiye tekeli sermayesinin has partileridir. Sınıfsal kökenleri, ideolojileri eşit. Yarı ikisi de bizim Nasrettin Hoca'nın damatlarından farklı değildir. İkisinden de temel görevi halkızın anasını bellerlektir.

O halde niye biri kösteklendi de öteki desteklendi?

Yanıt karşık değil ama karmakşık: Olayı cuntanın beğendiği beğemediği, tuttuğu tutmadığı emekli paşalafala ya da Kenan Evren'in Demirel'den hoşlanmayışı gibi açıklayamayız. Olayı sadece Çankaya kulislerinde de çözümleyemeyiz.

Birlikte hatırlayalım: BTP kapatıldı, Demirel ve ekibi sürgüne yollarırken, cunta İraka Türk halkının üstüne jandarması müfrezesi değil tam donanımlı bir küçük ordu gönderiyordu. Aynı günlerde cuntanın kilit adamlarından Hava Kuvvetleri Komutanı Şahinkaya savaş uçağı sanayii kurulması için ABD Savaş teknolojileri pazarlığı bağlamak üzere olduğunu müstuluyordu. İran- ırak savaşının ve ileride Ortadoğu'da çıkabilecek benzeri çatışmaların sağliayacağı pazar olanaklarına bir de Türk ordusunun Ortadoğu'da yeni “hithlere” çıkması halinde eklenecek fırsatları düşleyen tekeller “Asil ve kahraman Türk orduşu haydi ne duyurursun? Kerkük Türkleri seni bekliyor!” gibisinden he-

hükûmlarında 21 yıla kadar hapis cezası istenilen ve tutuklanarak, daha sonra davalarının İstanbul'da görülmesine karar verilen tiyatro sanatçısı Müjdat Gezen ve karikatürist Savaş Dinçel, İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen davalarının ilk celsesinde, sözkonusu kitabın 5 yıl önde basılmış olması nedeniyle dava düştüğü için tahliye edildiler.

Sanatçıları hapisane gıysileri ve kelepçeleriniyle

● TÖB-DER davasında 30 mahkumiyet

Bir süre önce sona eren TÖB-DER davası hakkında Askeri Yargıtay'ın verdiği bozma kararı üzerine yeniden yargılanan 36 TÖB-DER yöneticisinden 30'u mahkum olurken 6'sı beraat etti. Avukatlar, bu hak- sız davada kararın tarhihin vereceğini söyle- diler. Askeri Yargıtay, 55 sanıklı davada 36 sanık için verilen kararın bozması, ancak TÖB-DER'in gizli örgüt sayılarak kapatıl- ması kararını onaylamıştı.

● Eskişehir'de iki Dev-Yol'lu mahkum oldu

Eskişehir Siyasetimci Askeri Mahke- mesi'nde Dev-Yol üyeliği iddiasıyla yargı- lanmakta olan 5 kişiden üçü tahliye olur- ken iki'si 8'er yıl hapis cezasına mahkum edildi.

● Petkim-İş davasında sanık sayısı 72'ye yükseldi

DISK'e bağlı Petkim-İş Sendikası yöne- ticileri hakkında açılan davaya ek iddiana- me ile 24 yönetici daha kanıldı. Böylece Petkim-İş davasında yargılananların sayısı 72'ye yükseldi. Sanıklar hakkında 6 yıl 8 ay ile 20 yıl arası hapis cezası isteniyor.

● İstanbul Barosu yöneticileri hakkında bir soruşturma daha

İstanbul Siyasetimci Komutanlığı, İs- tanbul Barosu'nda 1974'den bu yana yöne- tim görevlerinde bulunan tüm başkan ve yöneticiler için soruşturma açtı. Baro yöne- ticileri İstanbul Barosu'nu yasadığı örgüt- ü denetlemekle suçlanıyor. İstanbul Baro- su Başkanı Avukat Orhan Apaydın, Başkan Yardımcısı Rasim Özy, Yönetim Kurulu üyeleri Kemal Kümükmoğlu ve Raif Ertem ikinci kez ifade verdiler.

olduğundan, parti adına MSP üyeliği ya para- var olarak kullanıldıkları", "1978'deki kongrede seçilen Genel İdare Kurulu üye- lerinin, faaliyetlerini tamamen dini esasla- ra göre yürüttükleri" ileri sürüldü.

● Erzurum'da çeşitli davalarda 13 mahkumiyet kararı

Erzurum Siyasetimci Komutanlığı 1 ve 2 Numaralı Askeri Mahkemeler'inde çeşit- li mahkumiyet kararları verdi. Sol görüş- lü olduğu ileri sürülen Mehmet Kara, 30 gün 1/2 üzenin infaz edilmek üzere 56 yıl, Fuat Aslan 8 yıl 8 ay hapse mahkum olur- ken, bir diğer davada Mustafa Aras 20 yıl 8 ay, Erol Yazıcı ve Özden Savaş 11 yıl, Özcan Aras 10 yıl hapse mahkum edildi. Ergül Karagöz Türkiye Komünist Emek Partisi üyeliği ve komünizm propagandası yasa iddialarına 13 yıl 8 ay hapis cezası- na çarptırırken Mustafa Koçak, neşir yo- luyla komünizm propagandası yasa ge- rekleriyle 9 yıl 6 ay hapse mahkum oldu.

Erzurum'da ayrıca suç görülüş 5 sanığa da 8 ile 4 yıl arasında değişen hapis ceza- ları verildi.

● İzmir HK davasında 6 kişi mahkum oldu 6 kişi beraat etti

İzmir Halkın Kurtuluşu davasında 6 sa- nık 5 yıl ile 1 yıl 6 ay hapis cezasına çarptırıl- rken, 6 sanık da beraat etti. Sanıklar Halkın Kurtuluşu'nu övmek ve bu örgütü ait yayın bulundurmada suçlanıyorlardı.

baca ele alarak. Bu sakıncağı gözle- alarak, Nasrettin Hoca'nın aktardı- ğımız hikayesi ile Türkiye'de "sağ- da parti kurma" girişimleri, çabaları arasında epey benzerlik olduğunu söylemek mümkün.

Türke yayınlarının günlük gazete- lerinin, tekelci basın satırları ara- sında dışı dokunur bir istihbarat çıkarılabilmek için keçi boynuzu çiğ- nemek gerek. Yani bir tutam şeker tadı için bir keçi ödenen çiğnemek... Yok "Özal Kırkpınar güreşlerini iz- ledi ve başa gürseceğiz" dedi. Yok, "Veto edilen parti kurulmasının yeri- ne yenileri bir hafta sonra belli ol- cak... hayır hayır on beş gün vakit var... ama belki de seçmelere kadar hukuksal olarak bulunur..." Böyle- si deli saçmaları ile sürüp gidiyor haberler. Ama bilerek, ama bilme- yerek (çoğunca hiçbir gibi bilerek) ormanın görünmesini engellemek istiyorlar. O yüzden dikkatleri tek tek ağaçlara bile değil, yerdaki ot- lara çekmek için çabalyorlar.

Oysa önemli, kanımızca çok ö- nemli gelişmeler var ülkemizde. Anayasa oylamasının sonuçlarını "ven" kabul eden cunta ve onun dolayış destekçisi tekelciler, aynı oylan bir siyasal partiyeye kolayca akitabileceklerini sandılar. Paşa e- kilerinin en Amerikanclılarından biri- ni Turgut Sunalp'ı başına oturttukla- rı ve "İşte bizim has partimiz bu- dur. Aman sanık ola ki yanılmayın. Taktilerinden sakının. Cuntanın par- tisinin en haklısı burda! Yavgara- ları altında teğziyi yürütmeye ça- balediler. "Demokrasie geçiyoruz" al- damcasını bile tersyüz etmekten çekinmeyip "Milliyetçilikli" MHP den ödün alınıp demokratlığı kendin- den menkul bu partiyi öne sürdiler:

haydi ne derursunuz? Kerkük Türki- ye'nin bekliyor! gibisinden he- defler çiziyorlardı.

Bu göstergeler tekelci sermaye içindeki çıkar çatışmalarının ve ay- şmaların yeterli kantlarıdır, gös- tergeleridir. Ve çıkar çatışmaları, ayırmanın şiddetlendiği noktada bunun siyasal yansımalarının olma- ması olanaksızdır.

Yasaklanan BTP değil, yasakla- nan Demirel ve ekibi değildir. Ya- saklanan tekelci sermayenin tümü- nü çıkarmak korumaya yönelen bir siyasal partidir. Oynanan maçın bu raundunda tekelci sermayenin bir kesimi, daha savaşçı, daha saldir- gan, daha emperyalist olan kesimi kazandı. Maç sürüyor...

Böyleli bilimsel çözümlerler i- çin "Tirmik'in hadidi değil" deyin biz gene...dilemez Nasrettin Hoca'ya...

Hoca'ya düşen nedir? Herhalde oturup can yoldaşı karı- sına damatlarından birinin yada öte- kinin çullananmasına seyirci kalmak değil.

Hoca karısını damatlardan koru- yacaktır. Ama hangi damada karşı, nasıl savaşması gerektiğini de iyi kestirmek zorunda fakat Nasrettin Hoca. O yüzden damat evlerinde olup bitenin nabzını elinde tutmak zorunda. Dahası havayı hep gözle- mek. Gökyüzünde beliren minicik bir bulut parçasını bile inceden in- ceye hesaplayıp yağmurun "yağıp yağmayacağına, yağacaksa nasıl ve ne zaman yağacağına" sürekli ker- terler etmek zorunda. Zorunda ki damattan defedebilsin...

Yoksa olan fakura Hoca'nın fuka- ra karısına olur.

BSI

DEUTSCH ALS FREMDSPRACHE
TÜRKİSCH
ENGLISCH
GRIECHISCH
FRANZÖSISCH
ARABISCH
SPANISCH
SPEZIALKURSE

Berliner Sprachen Institut e.V.
Kottbuser Damm 79, 1000 Berlin 61
Tel: 6936001

für Arbeiter
und Studenten

Die Sprachschule,
mit der man sprechen kann

Übersetzungsbüro
für sachgerechte Arbeiten
in allen Sprachen

KISA... KISA...

• Stadallendorf'ta

Yabancı düşmanlığına karşı Stadallendorf, Marburg ve çevresinde 26 Mayıs'tan 5 Haziran'a kadar süren etkili bir çalışma gerçekleştirildi. "Dostluk Haftası" boyunca bölgedeki 21 demokratik kuruluş, sendika ve siyasi parti tarafından ortaklaşa düzenlenen dostluk haftası boyunca kültürel toplantılar, eğlence yerleri, tartışmalı toplantılar ve seminerler düzenlendi. Yabancı örgütler arasında TÜDAK (Türk Alman Dostluk ve Çalışma Derneği) ile Yunanlı emekçilerin örgütleri özellikle etkin oldular. Haftada yedi alan eğlence ve kültür programlarından birinde ünlü Kürt ozan Heval ile Türk müzik sanatçısı Sümeysa say ve sesleriyle yer aldılar. Hafta aynı zamanda hortlayan nazi eylemlerine karşı etkili bir uyan eylemi de oldu.

• Hamburg'da

Hamburg'da 24 Mayıs'tan 29 Mayıs'a kadar süren bir Yabancılar ile Dostluk Haftası düzenlendi. Chemnitzstrasse Okulu tarafından düzenlenen hafta çeşitli etkinliklerle sürdü. Son gün Hamburg Türkiye Halkevi'nde de katıldığı büyük bir senlik düzenlendi. Haftayı düzenleyen Chemnitzstrasse okulundaki öğrencilerin yüzde 70'i yabancı. Türk yelilerin oranı ise yüzde 65.

• Neckarsulm'da

IG Metall Sendikası yeni Yabancılar Yasası ile ilgili bir toplantı düzenledi. Toplantıda sendika genel merkezinde görevli Yılmaz Karahasan uzun bir konuşma yaptı. Daha çok

Kapalı kapıların arkasında süren pazarlıklar sonuçlandı ve...

Serbest dolaşım hakkı 400 milyon Marka satıldı

• Yabancılar Raporu'nu görüşen hükümet komisyonunun bir gili oturumunda konunun ele alındığı ve basına oradan sızdığı bildiriliyor

Ortak Pazar ile Türkiye arasında yıllar önce varılmış olan anlaşma uyarınca 31 Aralık 1986'dan itibaren Türkiye tüm işçilerin Avrupa'da serbest dolaşım hakkına, cunta tarafından 400 milyon Mark karşılığı "satıldığı" 1983 sürüyor. Bilindiği gibi serbest dolaşım hakkının başlamasıyla birlikte Türkiye işçiler tipik Ortak Pazar ülkesi işçileri gibi olur ve çalışma izni konusunda hiç bir zorlukla karşılaşmaksızın Avrupa'da Ortak Pazar üyesi ülkelere herhangi birine gitmek hakkını elde edeceklerdi.

Ankara sözkonusu anlaşmanın imzalandığı yıllarda, Türkiye'den büyük bir işçi göçü beklemeyen Ortak Pazar (Kısa adıyla AET) ülkeleri 1986 yaklaşırken bu konuda "mızıkçılık" etmeye başlamışlardı. Özellikle Federal Almanya bu konuda tutumunu açıkça belli etmiş ve Türkiye'li emzalanmış anlaşma uyarınca serbest dolaşım hakkı tanınması halinde AET ekonomisinin, özellikle Federal Almanya ekonomisinin çok çoğalı, toplumsal dengelerin sarılaşacağı sık sık belirtmişti.

Ankara Federal Almanya'dan gelen bu tür yakınlamaları yaklaşıp bir yıldan bu yana gitgide hafifletmiş, buna karşılık Türkiye'yi ziyaret eden her Federal Alman politikacının, dönüşte verdiği demeçlerde "serbest dolaşım konusunda Türk hükümetinden büyük anlayış gördüklerini" belirtmelerine dikkati çekmeye başladı.

400 milyon Mark

Ankara Türkiye Postası muhabirlerinin yaptıkları araştırmaları göre Turgut Özal henüz Başbakan Yardımcısı iken yaptığı bir Bonn gezisi sırasında Federal Alman yetkililere "Türkiye'nin serbest dolaşım hakkından uygun bir yardımı karşılığı vazgeçebileceğini" ima ettiğizle ilgili söylentiler kışkırtıldı. Daha sonra Die Welt, Balcana, Gnoscher'in

Kasım 1982 günü yapılan Yabancılar Komisyonu'nun bir gizli oturumunda komisyon üyeleri yabancılara politikamızı tartışırken, bir üye kendisi el yazısı ile aldığı notlar arasında şu cümleyle de yer verdi:

"AET statüsünün değiştirilmesi hakkında tartışma. Türkiye (400 milyon Mark'lık askeri yardım karşılığı) 1986 sonrası için AET anlaşması gereği olan serbest dolaşım hakkından vazgeçer."

Elyazısı notun çevirisinden de anlaşılacağı üzere Türkiye 400 milyon Mark'lık askeri yardım karşılığı serbest dolaşım hakkından vazgeçmiş oluyor, Avrupa'da, özellikle Federal Almanya'da

• Alman yetkililerin bir süredir serbest dolaşım konusunda Türkiye'den anlayış gördüklerini belirtmelerine dikkat çekiliyor

da CDU/CSU-FDP hükümetinin Türkiye'li emekçileri kesin dönüş resmen zorlamaya başlamalarından sonra Türkiye'li emekçiler için 1986 sonunda başlayacak serbest dolaşım hakkı ciddi bir güvence oluşturuyor ve yabancılar polisinin ve resmi makamların keyfi uygulamalarına karşı emekçiler yasal bir zırna kavuşuyorlardı. Ancak cuntanın bu hakkı 400 milyon Mark gibi oldukça düşük bir fiyata satmasından sonra bu olanak oradan kalkıyor. Kesin dönüş zorlanan Türkiye'li emekçilik primlerinin Türkiye'de SSK tarafından el konularak tutulması operasyonu için de Türkiye tekeli sermayesi için ciddi hiçbir

engel kalmamış oluyor.

Bir başka önemli nokta da Avrupa'daki emekçilerin gerek cuntanın, gerekse ona destek veren Avrupa hükümetlerinin yaptıkları kamuoyu açıklamalarına hiçbir biçimde inanmamaları gereği bir kez daha kanıtlanmış oluyor. Resmi demeçlerinde her zaman "yurt dışındaki işçilerimizin kesin dönüş zorlanmaları sözkonusu değildir ve devletimiz onların arkasındadır" diyen cunta ve onun hükümetlerinin sorumluların açıkça yalan söylemiş durumdadır ve "her zaman aralarında olduklarını" söyledikleri Avrupa'daki emekçileri kapalı kapılar ardında arkadaş vurnmuş oluyor"lar.

Gericiler Batı Berlin'de gösteriye hazırlanıyor

• Keuzberg Barış İnisiyatifi, AL-Kreuzberg, SEW-Kreuzberg ve Kircalar Derneği Chamissoplatz örgütleri bir bildiri yayınlamaya, Kreuzberg bölgesinde yaşayan yabancı hemşehrilere "her zaman birliktelikte ve yabancı düşmanlığının karşısında olacağını" belirttiler.

• Berlin Senatosu gericilere gösterileri için 85 bin Mark ayırdı

Merkezi Hamburg'da bulunan "Konservative Aktion" adlı gericiler örgütü, 17-18 Haziran tarihleri arasında Batı Berlin'de CDU/CSU'lu politikacıların ve Strauss'un da katılacağı bir gösteriye hazırlanıyorlar. Bu gösteri konusunda yapılan duyuru da 18 Haziran günü Kreuzberg semtinde Türkiye'li birer bildiri dağıtılmak "kendileri temsil ettiklerini" belirtmek

ölünecek.

Ayrıca, CDU yanlısı ve silah endüstrisi tarafından desteklenen "Bonn Barış Forumu" adlı örgüt, 5 Haziran'da Bonn'dan başlayarak tüm Federal Almanya boyunca bir bisiklet turu düzenledi. 15 Haziran tarihinde DDR sınır geçiş noktası Helmstedt'e ulaşan bir grup da oradan Batı Berlin'e hareket etti.

Öte yandan, "Konservative Aktion" örgütü 17-19 Haziran tarihlerinde Batı Ber-

lin'deki Batı Berlin'deki varlıklarıyla "Berlin'in özgürlüğünü geçince altına aldıkları" için kendilerine teşekkür ediyor.

Öte yandan, gericilerin bir girişimiyle Batı Berlin'de toplanarak ve Kreuzberg ve Kreuzberg bölgesinde tüm demokratik güçleri, gericilerin gösteri ve yürüyüşlerini protesto etmeye çağırıldı.

Alman Sendikalar Birliği (DGB) Berlin cyalet yönetimi de bir açıklamaya yaparak kendisine "Tutucu Eylem" adını veren kuruluşun bu eyleminin DGB tarafından "Türk vatandaşlarımızın tahlik etmeye yönelik" görüldüğünü bildirdi.

Yayınlanan bildiride şöyle yazıyor:

kezinde görevli Yılmaz Karahasan uzun bir konuşma yaptı. Daha çok işyeri için temsilcilerinin katıldığı toplantıda yabancılar raporu ayrıntılı olarak ele alındı. Konuşmacı Karahasan çınkarak istenen Yabancılar Yasası'nı tanımlarken "Eğer bu raporun içeriğinde öngörülen hedefler gerçekleştirilecek olursa Güney Afrika'daki ırkçı rejimin yansıması, belli bir grup insanı pasaportlarını birlikte taşıma zorunluluğunu yaşaştıran ikinci ülke olarak Federal Almanya tarifiyle geçecek" dedi.

● Danimarka'da

Danimarka polisi 11 Mayıs günü Suriye'den kaçan bir ailede Danimarka'ya sığınmak için gelen Türkiye'li öğretmen DKKD Yücel Ercan Samsaltık'ı ukaatın için inmez tutuklayarak Türkiye Suriye'ye iade etti. Türkiye'de 20 yıl hapis cezası istemyle yargılanan Samsaltık'ın iadesi Danimarka demokrat kamuoyunda, basında ve televizyonda sert tepkilere yol açtı. Bu arada, Samsaltık'ın Suriye tarafından tekrar Danimarka'ya gönderilmesi öngörenine Danimarka'daki demokratik güçler harekete geçerek, polislin tekrar aynı şekilde davranmasını engellediler ve Samsaltık'ın 16 Mayıs günü Danimarka'ya kabul edilmesini sağladılar.

● Belçika/Limbürg'da

Belçika'da Limbürg bölgesindeki kömür ocaklarında çalışan ve aralarında çok sayıda Türkiye'li işçilerin de bulunduğu 4000 kömür işçisi izin hakkı ve kısa çalışma konusundaki kararın uygulanıyıp uygulanmaması istenince yarı saatlik başını bir uyan grevi yaptı.

Bilindiği gibi bir süre önce Limbürg kömür işçilerine ayda üç gün zorunlu kısa çalışma getirilmişti. 18 Mayıs günü işveren tarafından asılan bir bildiride işe kısa çalışma süresinin uzatıldığı duyuruldu. Aynı gün işveren tek taraflı olarak bir karar da alı ve Haziran-Ağustos ayları arasındakı tüm işlerini kaldırıldığına açıkladı. Yabancı işçileri doğrudan hedeflediği belli olan bu karar bildiride taşınan son damla oldu ve 4 bin işçi uyan grevine gitti.

dan uygun bir yardım karşılığında vazgeçileceğini" ima ettiği izlenimi ağırlıklı kazandı. Daha sonra Dışişleri Bakanı Genscher'in Ankara gezisi, İler Türkmen'in Bonn gezileri sırasında konu daha da ayrıntılandı ve sonunda 400 milyon Mark'lık bir askeri yardım karşılığında hükümeti, Türkiye'li işçilerin AET ülkelerindeki serbest dolaşım hakkını sattı.

Nitekim Türkiye'yi son olarak ziyaret edenlerden Federal Çalışma Bakanı Blüm ile Batı Berlin Belediye Başkanı Weizsacker'in konuşmalarında, Federal Almanların bu konuda tam olarak rahatladıkları gözlemlendi. Her iki politika da sorunun "Türk hükümetinin anlayışı sayesinde çözüme bağlandığı" anlamına gelen açıklamalarda bulundular.

Konuya ilgili bilgilerden kamuoyuna sızması özellikle Federal hükümet tarafından oluşturulan ünlü yabancılar komisyonunun gizli toplantılarına oldu. Nitekim 31

Edinilen bilgiye göre, gerici güçlerin Batı Berlin'de yapmak istedikleri bu gösterinin hazırlıkları ve planlaması bir yıl önce başlamıştı. Nitekim, daha geçen yıl CDU'nun gençlik örgütü "Junge Union" 17 Haziran işçi yeri eylemlerinin yanında, bir de Batı Berlin'de merkezi bir büyük eylem yapma karar almıştı.

Öte yandan, gazetelerin baskıya verirken, Federal Almanya'nın birçok kentinde gerici unsurlar Batı Berlin'e aktarılacak için büyük organizasyonlara girişildi ve otobüslerin kiralandığı öğrenildi. "Unsere Zeit" Gazetes'i'nin 6 Haziran tarihli sayısında belirtildiğine göre, Batı Berlin'e Hamburg, Hannover, Köln, Frankfurt ve Münih'ten otobüsler kalkacak. Berlin'e gidecekler her işyeri için adambaşı yalnızca 30 Mark ödeyecek ve Jugendhaus'lardaki geleceğe masraflarına Batı Berlin Senatosu

Öte yandan, "Konservativ Aktion" örgütü 17-19 Haziran tarihlerinde Batı Berlin'de "büyük özgürlük kongresi" düzenleyerek, burada "Almanya Muhafazakar Gençliği"nin kurulduğunu açıklayacaklar. Ayrıca, Reichstag önünde de bir gösteri yapılarak "özgür olmayan Almanya'da yaşayan hemşehriler selamlanacak" ve Fransız, İngiliz ve Amerikan işgal kuvvetlerine bağlı askerlere onbin adet gül ve mektup

"Türk vatandaşlarımızı tahrik etmeye yönelik" görüldüğü bildirildi. Yayınların bildiride ayrıca, "Yabancılar'de artan işsizlik, ne de konut sorunlarından sorumludur... Kriz dolayısıyla yabancı ve Alman işçilerin karşı karşıya getirilmeleri önlenmelidir." denilerek DGB Başkanı tarafından, halk bu tutucu eylemlere karşı çıkmaya çağrılmakta ve yabancı vatandaşlarla DGB'nin tam bir dayanışma içinde olduğu belirtilmektedir.

Hollanda'da göçmenlerin demokratik etkinlikleri

● Utrecht'te genç yabancıların durumunu protesto amacıyla bir miting yapıldı

Hollanda'nın Utrecht kentinde 28 Mayıs Cumartesi günü "Yabancı Gençlerin Oturma Hakkını Koruma Komitesi" tarafından düzenlenen bir yürüyüş yapıldı. Sağanak yağmur altında gerçekleştirilen eylemde Hollanda'nın dört bir yanından onlarca otobüs tarafından taşınan işçilerin ve yabancıların toplamı miting alanında 5 bini buldu. Yürüyüş kundaklarının yoğunluğunu Türkiye'li olanlar oluşturdu dikkati çekti.

Hollanda basını ve televizyonu tarafından geniş biçimde yayınlanan yürüyüşte Hollanda'nın Liberal Parti dışında kalan tüm siyasal partilerden ve iki büyük sendikadan temsilcileri konuşmalar yaptılar. Konuşmacılar yabancı gençlerin durumunun bugün son derece kötü olduğunu görüş birliğine vardılar. Bilindiği gibi halen Hollanda'da evlenmiş, işsiz kalmış ya da ailesinden bağımsız olarak oturmamak isteyen 21 yaşından küçük gençler halletme sınırışı ediliyorlar. Bugün salt bu yüzden haklarında sorunlar sürdüren 10 bin dolayında yabancı genç bulunuyor.

Eylem boyunca temel olarak şu beş istem üzerinde duruldu:

Aileyi birleştirme yoluyla Hollanda'ya gelen tüm gençlere önköşsüz oturma hakkı tanımalı; evlenme, bağımsız oturma hakkı, eşlerini yanlarına getirme olanakları tanımalı; resmi kurumlar oturma hakkı üstüne gençlere göre ve ayrıntılı bilgi vermek, ya tashihi iddiaları sınırışı etme gerekeceği olmamalı, bu konuda objektif bir araştırma yapılmalı ve kısa süreli askere giden gençlerin oturma ve ben-

zeri konulardaki hak kaybının önüne geçilmelidir.

Leiden'de

Öte yandan Hollanda'nın Leiden kentinde 27 Mayıs günü yabancı düşmanlığına karşı bir gece düzenlendi. HTTB Leiden çalışma grubu tarafından düzenlenen geceye yüzlerce Türkiye'li ve Hollandalı katıldı. Türkiye ve Hollanda'da yapılan konuşmaların sonra HTTB çalışma grubunun müzik kolü sahneye çıkarak kısa ama etkili bir program sundu. Gece yansıma kadar süren gecede çeşitli folklor gösterileri de yapıldı.

Kassel'de neo-naziler bir Türk bakkalı kundakladılar

Kassel'de 7 Haziran gecesi yarı Friedrich Ebert Strasse'deki bir Türk bakkalı naziler tarafından benzin dökülerek kundaklandı. İstanbul Bakkalisi adlı işyerine giren yabancı benzinli ateşlemeden önce duvara "Türken raus" diye yazıldılar.

Kassel'de son günlerde yabancı düşmanlığının arttığı, kentin çeşitli sınırlarında duvarlara "Mehmet gei Heim" (mehmet evine gitsin), "Türken raus" (Türkler dışarı), "Schlag die Türken tod" (Türkleri döverek öldürün) gibi yazılar yazılıyor.

Yanan bakkal dükkânının sahibi Şeref Türküzü muhabirimize yaptığı açıklamada, daha önce de benzeri tehditler aldığını, alışveriş edenlerin nazî gençler tarafından tartağıldığını söyledi.

Idstein'da neo-nazilerin gösterisi engellendi

Idstein'in merkezinde bulunan "Binding" lokantasında "Enmnet ve Düzen" konusultında bir toplantı yapmak isteyen neo-naziler gösterisi Idstein'li anti-faşistlerle engellendi. Wiesbaden yakınındaki Käßburg bir kent olan Idstein'da, Pazar günü olmasına rağmen ikiyüzü aşkın barışsever ve anti-faşistlerin yürüyüşüne katılması büyük ilgi uyandırdı.

"Binding adlı lokanta sahibi dışkıydıkları için konuşma hiçbir yabancıya bu lokantaya sokmuyordu" diyen İdstein Türkiye İşçiler Derneği (FİDEP) Başkanı ve sürdürüyor konuşmasını: "NPD'nin bu toplantıyı yapacağını öğrenir öğrenmez harekete geçtik. Kentimizdeki 'Başın Girişimi' geceli gündüzlü çalıyorak, bu yürüyüşü örgütledik. Gördüğümüz gibi toplantı engellendi. Lokanta sahibi, lokantasını bile açmadı. Bizim için için bu bir kazanım."

Daha sonra Rathaus (belediye binası) önünde yapılan gösteride Prof. Maussbach, DGB Wiesbaden Bölge Başkanı Herbert Schneider ve İşi Derneği'nin bir işi konuşular.

"Hiç kimsenin gerek rengine, gerekse uşuna göre ayagılanmasına gözümüzü yummayalım" diyen Prof. Maussbach, konuşmasını şöyle sürdürdü: "Yabancı işçiler bizim dostumuzdur. Yabancı düşmanlığına karşı çıkmalı; her işçiye sahip çıkmalı ve onları bulmalı. Bu nedenle dayanışmayı arttırmalı, yeni bir işçiye açılmaları aramalı, tüm insanlık dışı davranışların karşısında durabilmeyi öğrenmeliyiz."

Yabancı düşmanlığında Batı Berlin gene başı çekiyor

Yabancı çocuklar okul dışına itiliyor

● GEW 3. Başkanı Çınar: "Batı Berlin Hükümeti-nin yabancı çocukların okul dışına itilmesinde Federal Almanya çapında öncüllük yaptığı açıktır."

● Yeni Okul Yasası geniş tepkilere yol açtı. Teknik Üniversite'de yapılan toplantıda Yabancılar Danışmanı CDU'lu Barbara John protesto edildi

Batı Berlin'de geçtiğimiz Şubat ayında yürürlüğe giren ve Eğitim Senatörlüğü'nün genelgeçerliye Aulusius ayı başında başlayacak yeni eğitim yılında uygulanma-ya konacak yeni Okul Yasası Batı Berlin'de sert tepkilere yol açtı. Batı yandan yabancı çocukların okul sisteminin dışına it-meyi amaçlayan, öte yandan 300'e ya-kın Türkiye öğretmeni işlerini kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya bulunan uyula-maların başlatılmasını önlemek için Eği-tim ve Bilim İşçileri Sendikası GEW için-de bir Yabancı Öğretmenler Komitesi ku-ruldu. Bu komitenin 3 Haziran günü Tek-nik Üniversite'de düzenlediği *Bilgi Verme ve Dayanışma Toplantısı*'na 300'ün üzerin-de Alman ve yabancı öğretmen ve veli katıldılar yeni eğitim yasasını ve çıkartıl-mak istenen yönetmelik taslağını protesto ettiler.

Yeni yasa ne getiriyor

Yürürlüğe girmiş olan yeni Okul Yasa-sı'nın anti-demokratik ve yabancı düşmanı maddeleri başlıca beş noktada toplantıor:

Bütün normal sınıflardaki yabancı öğ-renci sayısı yüzde 30'la sınırlandırılıyor. Sınıflardaki yabancı öğrencilerin yarısu-nun Almanca bilmesi halinde, bu oran yüzde 50'ye kadar yükseltilebi-lecek. Yabancı öğrenci sayısının bu sını-rın üstüne çıkması halinde, bu "fazlalık" yabancı öğrenciler, Almanca bilmiyor ol-salar bile, yabancı sınıflarda toplan-a-caklar. Böylelikle Almanca bilmeyen öğ-rencilerin gittikleri "hazırlık sınıfları" azaltılacak ve buradaki öğrenciler, hiç Almanca bilmeseler bile, normal sını-flara dağıtılacaklar. Bu uygulama, hem Almanca bilmedikleri için dersleri izleye-

meye mecbur etmekle sonuçlanacak. Örneğin Neukölln semtinde şu anda 92 olan hazırlik sınıfı sayısının önümüzde-ki yıl 13'e indirilmesi öngörülmüş.

Eğitim Senatörü Laurien, normal sınıflardaki yabancı öğrenci sayısının yüz-de 30 gibi belirli bir orana sınırlandırıl-masının gereğini, "Alman çocuklar sınıflarında kendilerini azınlıkla hissetme-lidir" biçiminde açıklamış bulunuyor.

-Almanca bilgisi yeterli olmayan öğ-rencileri normal sınıfa hazırlama (şlevi gören "hazırlık sınıfları"nın yabancı öğ-renciyi yavaş yavaş öğrenen belli bir sınıfa hazırlama amacı, yeni yasayla ortadan kaldırılıyor. Böylece yavaş ve bilgi düzey-le-rine bakmaksızın Almanca yeterli ol-mayan bütün yabancı çocukları yeni sınıflara doldurulmaları yasal bir hale ge-tiliriliyor. Bu değişiklikle hazırlik sınıflar-ındaki bugünkü durumun iyileştirilme-si aslında da engellenmiş olacaktır.

-1. sınıfa başlanan ve yabancı dil der-sinin başladığı 5. sınıftan önce, 4. sını-fın ortasında yabancı öğrencilerin bir çeşit testi verilerek Almanca bilgilerinin "döğ-rmesi" öngörülmüş. Böylelikle, yeni okula başlayan yabancı öğrenciyi, "Almanca su-yerli değil, bu okula da özel sınıf aç-ma olanağımız yok" denilikte başka sen-le-re göndermenin yolu açılıyor. Öte yan-dan, 4. sınıftaki öğrencilerin de gene "Almanca bilgileri yeterli değil" gerekçesi-ye 5. sınıfa başlayacak yabancı dil der-si almaları engellenerek Almanca der-si al-maya mecbur tutulacaklar. Yabancı dil der-si almayan bir öğrencinin iş, meslek okulu-na, Realchule'ye ya da işleve de-vam etmesi olanaaksız. Pedagoğlar, hiçbir tesin yabancı bir çocuğun Almanca bi-lgisini gerçekten öğlemyeceğını belirtiyor-lar.

ve liselerde Türkçe yabancı dil olarak ka-bul edilmemişinden, Türkiye'yi seçen bir öğrencinin bu okullara devam etmesi en-gellenmiş oluyor.

-Politik sığınma isteminde bulunmuş ve işlemleri halen yürütmekte olan aile-lerin çocuklarını "okula devam" mecburi-yeti kaldırılıyor. Çocuğunu okula gönde-rmek isteyen sığınmacılar için özel "geri-ye dönüş hazırlama" sınıfları açılması ö-n-görülmüş. Böylelikle, sığınma başvuru-sunda bulunların dilekçelerinin redde-dileceğine kesin gözüyle bakılıyor.

Türkiyeli öğretmenlerin durumu

Yeni Okul Yasası'na göre hazırlanan ye-ni yönetmelik tasarınsında, normal sınıflar-da ders veren yabancı öğretmenlerden iki

3 Haziran günü yapılan toplantıyı Yabancı Öğretmenler Komitesi adına yöneten heyet: Soldan sağa: S. Kesim, I. Yıldırım, S. Çınar, M. Mete

devlet imtihanını da vermiş olmaları şartı isteniyor. Şu anda Batı Berlin okullarında durumu bu koşula uygun yalnızca 18 öğ-retmen bulunduğundan geriye kalan 316 öğretmenin büyük bir kısmı yakın bir gele-cekte sözleşmeleri iptal edilerek işleri-ni kaybetme tehlikesiyle karşı karşıyalar.

Öteki eyaletlere öncüllük

Yeni çıkartılan Okul Yasası'yla, yön-et-melik ve genelgeler Batı Berlin hükü-metinin Federal Almanya'nın öteki eyalet-lerine de öncüllük yaptığını söyleyen GEW sendikası 3. Başkanı Safer Çınar, gazete-mi şu açıklamayı yaptı:

"Son iki yıl içinde CDU'nun yönetiminde

olan eyalet hükümetlerinin yabancılar poli-tikasını senleştirmesinde Batı Berlin öncü-lük rolünü üstlenmiştir. Bu, iki yıl önce Yabancılar Kararnamesi'nin değiştirilmesi olayında da görüldü. İkinci, kamuoyunda bu kadar büyük tepkilere yol açmamış ol-sa bile, Federal Almanya'nın diğer eyalet-le-rinde de normal sınıflardaki yabancı öğ-renci oranını azaltma eğilimi ve uygulaması var. Hazırlık sınıfları ve bunun getirdiği anarşi öteki eyaletlerde de var. Batı Ber-lin'de yapılan, bu anarşiyi yasallaştırmak-tır. Yani, yabancı öğrencilerin mümkün ol-duğu kadar okulun dışına, ya da kenarna itilmesi diğer eyaletlerde de var. Batı Ber-lin olsa olsa bunu daha açık, daha görü-nür bir şekilde yapıyor".

RÖPORTAJ

"Türkiyeli öğretmenlerin dayanışmasını kırmak istiyorlar"

Geçtiğimiz Mayıs ayında Batı Berlin Eğitim Ve Bilim İşçileri Sendikası GEW'nin 3. Başkanlığına seçilen Safer Çınar 1987 yılından beri Batı Ber-lin'de yaşıyor ve Alman ve yabancı gençlere okullardan meslek eğitilime geçiş döneminde dayanışmaları yapan bir kurumdaki çalışıyor. Türkiyeli öğ-retmenleri isten-atma girişimleri ko-

Batı Berlin GEW 3. Başkanı Safer Çınar'la konuşma

çıldı. Batı Berlin'deki Türkiyeli öğ-retmenleri isten-atma hazırlıklarıyla Türki-ye'nin göndermeye hazırlandığı bu öğ-retmenler arasında bir ilişki var mı?

Safer Çınar: İsten-atılan Türkiyeli öğ-retmenin yerine cuntasın gönderdiği ye-ni öğretmenler arasında bir ilişki var mı-

lara dağıtılacaklar. Bu uygulama, hem Almanca bilmedikleri için dersleri izleyemeyen çocukların başasını kalmayacağına sonuçlanacak, hem de yabancıların yoğun bulundukları semtlerde, yabancı çocukları başka semtlerdeki okullara gitmesini gerçekleştiremeyeceklerini belirtiyorlar.

-Yeni yasa, Türküylü çocuklara 5. sınıfta başlayan yabancı dil dersi olarak Türkçe'yi seçme hakkını veriyor. Ama öte yandan meslek okullarında ve Realschule

bir kurumda çalışıyor. Türküylü öğretmenler istenilmeden atılma girişimleri konusunda Safter Cınar'la yaptığımız söyleşiye sunuyoruz.

Türkiye Postası: Batı Berlin Okul Senatörlüğü'nün okullarda görev yapan Türküylü öğretmenleri yığınsal bir biçimde işten atmaya hazırladığı açıklanıyor. Bunu nasıl gerçekleştirecekler?

Safter Cınar: Okul Senatörlüğü geçtiğimiz günlerde bir genelleme yaptı. Bu genelleme göre, yabancı öğretmenlerin normal sınıflarda ders verememeleri için Federal Almanya'da öğretmenlik yapmış ve iki devlet imtihanını vermiş olmaları gerekiyor. Oysa şu anda Batı Berlin okullarında görev yapan 334 Türküylü öğretmen yalnız 18'inin durumu bu koşula uygun. Yani 316 Türküylü öğretmen işten çıkartılması mümkün.

Türkiye Postası: Ama böylece yığınsal denenecek bir işten çıkarmam önünde yasal engeller olması gerekir.

Safter Cınar: Evet, iş hukuku açısından mümkün değil. İstihdam edecek yerimiz yok gerçekleri ile de mümkün değil. Ama yasalarla "Kırsal nedenlerle iş sözleşmesinin feshi" diye bir madde var. İşte bunu uygulayacaklar. 31 Mayıs günü Senato'nun öğretmenlere yaptığı toplantıda, yeni okul yılı başında ilgili eğitim müdürlüğü ve okul müdürlükleri ile yabancı öğretmen için ayrı bir form doldurtulacak açıklanıyor. Burada öğretmenlerin Almanca bilgisi, tahsil durumu, kaç yıl nasıl çalıştığı ve bir genel değerlendirilmesi yer alacak. Sonra da, bu formu dolduranlar işten çıkarmak istedikleri öğretmen arkadaşlarımız için "Bu öğretmenin dil bilgisi, yeteneği vb. yeterli değildir, onun için Batı Berlin okullarında görev yapamaz" denilerek "Kırsal nedenlerle iş sözleşmesinin feshi" gerekçe gösterilecek. Böylece bir taslağı iki kuş vurmaya planlıyorlar. Birincisi, işten çıkarmak kitabını yudurmuş olacaklar, ikincisi, Türküylü öğretmenler arasında "Ben sesimi çıkarmazsam bana dokunmazlar" düşüncesini yaygınlaştırarak bu anti-demokratik uygulamaya karşı dayanışmayı, birlikte hareketi parçalamayı planlıyorlar.

Türkiye Postası: Türküylü öğretmenleri bu biçimde işten çıkarmak istememesinin amacı nedir?

Safter Cınar: Bir amaç, "tasarruf"tur. 1985 yılına kadar Batı Berlin'de bin öğretmen kadrosunda tasarruf yapılacak. Bu konuda Senato'nun kararı var. Bu arada 200-300 yabancı öğretmeninden tasarruf yapılması işi olur, diye düşünülüyor. İkinci amaç ise şudur: Genel politika yabancı çocukları "Almanlaştırmak"tır. Okullardaki yabancı öğretmenlerin işlevi ise buna ters düşüyor.

Türkiye Postası: Genelleşen öngörüldüğü koşullar yalnız normal sınıflarda ders veren yabancı öğretmenleri etkiliyor. Şu halde, hazırlik sınıflarında ders veren öğretmenler için bir tehlike söz konusu değil.

Safter Cınar: Hayır, onların durumu da tehlikede. Hazırlik sınıflarının sayısı da azaltılacak. Bu sınıflarda ders veren öğretmenlerden iki devlet imtihanına da girmiş olma koşulu istenmiyor olsa bile, sınıf sayıları azaltılınca ve normal sınıflarda da ders vermeleri engellendiğinden, haliyle işten çıkartılacaklar.

Türkiye Postası: Artık Türkiye'den eskisi kadar ileri yaşta öğrenci gelmiyor. Buradaki Türküylü çocuklar ise daha küçük yaşta Almanca öğrendiklerine göre, gerçekten de Türküylü öğretmenlerin gerekliliği ortadan kalkmayacak mı?

Safter Cınar: Evet, resmi makamlar bunu söylüyorlar. Ama bu düşünce yanlış. Yabancı öğretmenin gerekliliği yalnız çocukların yeterli Almanca bilmesine dayandırılmaz. Yabancı öğretmenler değişik kültürlerin bir arada yaşamasında bir araçlardır. Okullarda öğrenciler yalnızca Alman çocuklarından oluşmuyor ki. Çeşitli uluslardan, halklardan öğrenciler var. Aynı şekilde öğretmenlerin de yalnız Almanlardan değil, değişik uluslardan, halklardan oluşması gerekir. Onun için, çocuk Almanca bilince Türküylü öğretmene gerek yoktur düşüncesi yanlış.

Türkiye Postası: 18 Mayıs tarihli gazelerde, Türkiye Millî Eğitim Bakanlığının Federal Almanya'ya toplam 856 öğretmen göndermeye hazırlandığı haberi

retmenlerin yerine canturam gönderdiği yeni öğretmenler almak hükümetin gücünün değil. Zaten gazete'de çıkan habere denir anlaşıldığına göre, bu öğretmenler öğleden sonra verilen ve okul sisteminin dışında kalan "konsolosluk dersleri" için gönderilmektedir. Ayrıca bu öğretmenlerin yalnız Türküylü çocukları değil, ailelerini de "çözülecek" söylemektedir. Yani cunta ötek olarak seçip göndereceği bu öğretmenlerle yurt dışındaki Türküylü çocukları ve işçilerin beynini yıkamaya hazırlanıyor.

Türkiye Postası: Ama öğleden sonra verilen bu "konsolosluk dersleri" ile çocukların Türkçe öğrenmeleri yararlı oluyormu?

Safter Cınar: Biz çocukların Türkçe öğrenmesi sorununun okul sisteminin dışında bırakılmasını, bunun konsolosluklarda bırakılmasını baştan beri eleştiriyoruz. Buna karşı çıkmamız nedeni sadece konsolosluklar aracılığıyla çocukların gerici, çarpıcı düşünceleri beyinlerini yıkaması değildir. Çocuğun öğleden sonraları, ayrı bir ders daha görmesi pedagojik açıdan da yanlıştır. Bir kere çocukların oynamak hakkı var, ayrıca okuldan sonraki zamanda okulun verdiği dersleri yapması gerekir. Biz, Türküylü çocukların ama dillerinin normal okul sisteminde öğrenmeleri gerektiğini savunuyoruz. Madem ki okulun görevi çocuğun kişiliğini her yönüyle geliştirme, o halde çocuklara ama dillerinin ve kültürlerinin de okul programı içinde verilmesini istemekten daha doğal ne olabilir ki?

Türkiye Postası: Yeni çıkan Okul Yasası Türküylü öğrencilere Türkçe'yi yabancı dil dersi olarak alma olanağı getiriyor mu?

Safter Cınar: Bir kere, daha ilerideki aşamaların hepsinde Türkçe yabancı dil olarak kabul edileceğinden, Türkçe'yi seçen çocuk başı ciddi zorluklara karşılaşacaktır. Dolayısıyla olumlu görünür bu adım, bizim istemlerimizin karşılması olmuyor. Öte yandan normal sınıflarda görev yapacak Türküylü öğretmenlerden iki devlet imtihanına da girmiş olmak koşuluyla yeni getirmeleri isteniyor. Bu koşulu yerine getirilen Türküylü öğretmen sayısı yaklaşık 18'dir. Çocuğa yabancı diller olarak seçme hakkı verilen bu Türkçe dersini kim verecek?

Foto: Levant Özgül

Eğitim ve Bilim İşçileri Sendikası çocuklarımız için ne istiyor

-Yabancı çocuklara Alman okulları aynı okullarda, aynı sınıflarda birlikte eğitim görmelidir.

-Yabancı çocuklara kendi dilleri ve kültürleri okul programı çerçevesinde verilmelidir.

-Hazırlik sınıfları, aynı yaş grubundaki ve aynı dil düzeyindeki yabancı çocuklardan oluşmalı ve bu çocuklar belli bir okul biçimi, belli bir sınıfta geçişe hazırlanmalıdır.

-Normal sınıflardaki yabancı öğrenci sayısı sınırlanmamalıdır. Yabancı çocuğun normal sınıfa mı, yoksa hazırlik sınıfa mı gideceğine karar verirken sadece onun Almanca bilgisi gözönüne alınmalıdır.

-Yabancı çocuklar ilkokula başlarken Almanca bilmiyorsa, onlara okuma-yazmayı ama dillerinde öğrenme olanağı sağlanmalıdır.

-Yabancı öğrencilerin bulunduğu sınıflarda öğrenci sayısı normalden düşük tutulmalıdır. Bunun için de, sınıflardaki öğrenci sayısı hesaplanırken yabancı öğrenciler çift sayılmalıdır.

-Çocuklara birinci sınıftan itibaren ana dil derslerinde yalnızca dil öğretmekle kalmamak, çoğu kendi ülkesinin tarihi, kültürü vb. de öğretmelidir.

-Yabancı çocukların ama dilleri yabancı dillerden bir tanesi yerine sayılabilmeli, bundan dolayı hiçbir orta ve ileri dereceli okulun yolu yabancı çocuğa kapatılmamalıdır.

-Alman ders programlarına yeni ekler getirilerek, yabancı çocukların geldikleri Türkiye, Yunanistan, Portekiz, İtalya gibi ülkelerin tarihine, coğrafyasına vb. ilişkin bilgiler Alman çocuklara da verilmelidir.

Umudun şairi: Nazım Hikmet ve umutsuzluğun şairi: Necip Fazıl Kısakörek

İki şair, iki dünya görüşü

● Nazım Hikmet'le Necip Fazıl'ın sanatsal yollarının karşılaştırılması sanat ve ideoloji bağlantısını somutça ortaya koyuyor

3 Haziran, Türkiye'nin ve çağdaş dünyanın bir günü şairler için olan Nazım Hikmet'in 20. ölüm yıldönümündü. 24 Mayıs'ı 25 Mayıs'a bağlayan gece ise Nazım'ın yaşıtı ve "şairlik" dışında her alanda tam zıddı olan Necip Fazıl Kısakörek 78 yaşında, İstanbul'da öldü. Nazım Hikmet'le Necip Fazıl arasında sadece üç yaş fark vardı. Nazım, Necip Fazıl'ın üç yaş büyüğüdü. Çıplak şairlik yeteneği ve şiir tekniği, yani sözcükleri ahenk ve duygulu biçimde ardarda getirebilmek açısından iki şair başlangıçta kıyaslanabilir. Ama Nazım canından fazla sevdiği vatanından çok uzaklarda, Moskova'da öldüğünde, sadece Türkiye çapında değil, dünya çapında bir sanatçı ve yabancısı şair eleştirmenlerin pek çoğundan da dile getirdikleri gibi, belki de çağımızın en büyük, en evrensel şairiydi. Ölümünün üstünden geçen 20 yılın her gününde, her anında biraz daha büyüdü, biraz daha evrenselleşti; kükşüksüz öcnelikle Türkiye insanının ama her k kadar da insanlığın malı, övündü ödü.

Necip Fazıl ise İstanbul'da hayata gözlerini kaparken-gerici ideolojije hizmet etmiş, sömürülenler yana değil, sömürlerden yana salı tutmuş olmasından etkilenmemeyi becererek, onu sadece misralarıyla değerlendirenler için bile-umutsuzluk, hüznün ve ölümü hatırlatan bir sesten ibaretti. O, evrenselleşmeyi, çağdaşlaşmayı, geleceğin şairi, umudun şairi, böylece de gerçek sanatçı olmak başaramamıştı. Doğuştan yetenekleri, misralarının ahenği, onu "şairlerden bir" olmaktan kaçtırmaydı, dar sınırların, kişisel duygusallıkların, hatta çağının ötesine geçen "büyük şair" nazımına yetmedi.

Nazım Hikmet ve Necip Fazıl üzerine yapılacak karşılaştırmalı bir inceleme, dün-

ya görüşü ve sanat, sanat ve ideoloji bağlantısını açıkça ortaya sermek açısından ilginç olabilir. Burada, kısa bir yazıda değinilebilecek olan, çağımızda gerçek sanatın evrensel, büyük şiirin yolunun çağın ileri ideolojisinden geçtiği geçirdiği. Nazım Hikmet'in çağımızın en ileri bilim ve ideolojisi olan işçi sınıfı bilimi ve ideolojisiyle sızmasız bağlılığı, yaşamını sosyalizme adanışı, onun "doğal şairlik yeteneği"ni aşarak çağdaş ve dünya ölçeğinde büyük şair olmasına yol açtı. O sanatçı duygusallığını ve şair ustalığını yirminci yüzyılın güllü gülül ilerteye akan seline kattı. Çağımızın en büyük şairlerinden, en büyük acı ve sevinçlerine eğildi. Bunu yaparken "Tanrı" oldu. Ezilen, sömürülen, savaş veren, başını dik tutan ve yarınları inşa eden insandan yana fark olurken, haksızlığı, zorbalığı, esaretin, savaşın, sömürünün karşısına dikildi. Bazen kaçma şairleri, bazen de aşk şairleri yazdı. Onun şiirlerinde acıyala, sevinç, iyileş, kötülüştü tüm yaşam, tüm yirminci yüzyılı yansıdı. Ve Nazım, sığınla ve tutarlı bir dünya görüşü temelinde ve Türkiye insanından, Türkiye'den hareketle, vatanıyla başlağını hiç koparmadan tüm dünya insanına seslenmeyi başaranıldı. Böylece çağın damgasını basan üç beş şairden biri oldu.

Necip Fazıl Kısakörek ilk şiirlerini 1923'de "Yeni Mecma'da" yayımlarken "umut veren" bir şairdi. O dönemlerde üç yaş büyüğü olan Nazım Hikmet'le aynı düzeyde bir şair sayılırdı. 1930'larda yazdığı gerekten güzel ve Türk edebiyatına geçmiş şiirleri, onu o dönem içinde gelen şairleri arasında sokuyordu. "Özel Odaları", "Geyen Dekalamları", "Kaldırımları" gibi en iyi ve karakteristik şiirleri o dönemün ürünlerdi. 1942'de yeni bir dergi çıkararak genç sanat-

çları, şairleri bu dergi etrafında toplamayı amaçlıyordu. Eski kuşaktan umutsuzluğa keşmişti. Nazım'a uzak ve hasımdı. 1943'te "Büyük Doğu" dergisini çıkardı ve Şair Fakik, Bedri Rahmi, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Özdemir Aslı, Zahir Güvemli, Fahri Ercan gibi zamanın kimi genç yazarlar ve şairlerini bu dergi etrafında topladı. Bu kadronun tümünün yolların, çok geçmeden Necip Fazıl'dan ayrıldı. Necip Fazıl'ın, 1930'ların sonlarında tohum halinde beliren "sağ" ve karşı-devrimci görüşleri 1945 sonrasında yığılı bütllarına başladı. İşte o sıralarda "Ver ciyece onun olsun satılık/Simdi gözüm büyük sanatkarlıkta" diyerek, yenilmiş faşizmin "başbuğları"na seslenen gici bir sayıyla ve onlara özernek, çevresine kömelenen gerici halkların "Müriti" ve "Süper müriti" pophollanlarına kapılarak sağda düşünel başbuğluğa ve liderliğe kalktı. Böylece gerici, sağcı, dinci, milliyetçi, yeni çağın çoktan bitmiş ve ölüme mahkum bir çizginin önderliğinde özünen Necip Fazıl, şair, sanatçı Necip Fazıl'ı 1945'de öldürdü. 1960'lardan sonra, kalemiyle sağa, sömürgeci hizmet etici, gazetecilik, fikra yazdığı yazarı; oynatır, denemeler yazdı. Ama şiirindeki o şiirlik tekniği ve etkileyici duygusallığı, gerici ideolojinin hizmetine girirken sonra bir daha hiçbir zaman bulamadı. Türkiye çapında olmak, evrensellik bir yana, Türkiye öçülerinde bile şair ve sanatçı olarak ön planda yer alamadı.

Necip Fazıl'ın şiirlerinde, daha başlangıçtan beri hakim olan mistik hava, kişinin ile dünyasına ve duygularına kapama, bunları aşmama, karamsarlık, umutsuzluk, sürekli öne çıkan ölüm teması ve ölüm özlemi, onun yaşamının, yarımlar için kavranan, insanın, çağın büyük sorunlarının kopukluğunun da belirtisiydi. Bu kopukluk giderek ve sağa açılma olduğı özüde- büyüdü, giderek şiirden ve sanattan kopma noktasına vardı. 25 Mayıs 1983 tarihinde 78 yaşında büyüğü olan ve gerici tekellirleri sözde bir şiirle öçünde gazetelerde ve sanat dergilerinde kısa bir haber olmaları şaşırtıcı.

Sanat ve dünya görüşü etkileşimini Nazım Hikmet ve Necip Fazıl örneklerinden daha iyi anlayabilmek bir başka öçörne bulacak, verilecek de şüce. Rıvan Nazım Hü-

Çağımızın büyük yazarlarından Anna Seghers öldü

Çağımızın büyük yazarlarından biri daha aramızdan ayrıldı. Almanya Demokratik Cumhuriyeti'nin en ünlü romancılarından ve çağımızın en canlı ve savşakın tanıklarından birini olan kadın yazar Anna Seghers, 24 Haziran'da Berlin'de öldü. Seghers 83 yaşındaydı.

Asıl adı Netty Radwanyi olan Anna Seghers yirminci yüzyıl başlarken, 1900 yılında, Almanya'nın Mainz kentinde doğdu. İlk romanı olan ve Türkiye'de de çevrilmiş bulunan "Santa Barbara Balıkların Ayaklanması" 1928 yılında yayınlandı. Nazizm döneminde, tutarlı bir anti-faşist olarak büyük şükürlarla karşılaştı ve pek çok Alman ilerisci, aydın, demokrat gibi ülkesini terk etmek zorunda kaldı. 1933 yılında Fransa'ya, oradan da Meksika'ya gitti.

Sürgün yılları Anna Seghers için acılı ama verimli yıllar oldu. Toplama kamplarındaki Alman direnççilerinin yaşamını anlatan "Yedinci Hayat" 1941 yılında çıktı. 1947'de, nazizm ve faşizmden kaçan göçmenlerin dramatik yaşamlarını anlatan "Transit" romanı yayınlandı.

Anna Seghers tüm yaşamı boyunca uğruna savıştığı ilkelere en tutarlı biçimde bağlılığına ve korunacağına inandığı için, iki Almanya ayrırırken, 1947'de Alman Demokratik Cumhuriyeti'ne yerleşti. Sömürülen ortadan kalktığı daha güzel bir

Orhan Kemal'i 13 yıl önce kaybetmiştik

Orhan Kemal'i 2 Haziran 1970'de kaybetmiştik. Ölümünün üstünden 13 yıl geçti. Romanlar, kısa ve uzun hikayeleri bugün hala ve artan bir ilgiyle okunuyorsa, bu onun Türkiye'nin toplumsal hayatını yansıtabilmiş olmasından, her kesimden Türkiye insanına, özellikle ezilen, horlanan insanlara, hiç de idealize etmeden gerçekçilikle anlatmasındandır. Gecilevde çalışan kadın da, mahalle bekçisi de, kaymakam da, öğretmen de, işçi de onun yapıtlarında kendisini bulur, kendisini okur.

Orhan Kemal ezilen insan, toplumda horlanan insanı sevgiyle anlatır ama karamsarlığa düşmez. Umutsuzluğa karşı, hayatın dayatığı acılardan doğabilecek umutsuzluğa karşı umutla direnir. Kendisi kendi yapıtlarını "toplumcu gerçekçi" olarak nitelendirir. "aydınlar gerçekçiliği" diye belki de daha uygun bir deyim önerir. Bu aydınlar gerçekçilik yapıtlarında parıldayan umut, onun dünya görüşünden, ideolojisinden kaynaklanıyordu. Çağdaş Türk edebiyatının önde gelen adlarından biri olan Orhan Kemal, aynı zamanda Türkiye işçi sınıfının örgütülü ve bilinci bir savış örgütü. Yaşadığı acılar, yoksulluğu, işçi sınıfının ideolojisinin, biliminin süzgecinden geçiren hayatta ve sanatta yolunu sağlam belirleyen ve çığır açan yazarlardan biri oldu.

Bu yılın Orhan Kemal ödülü

Orhan Kemal adına 1973 yılından beri verilen ödülü 1973 yılında "Büyük Gözaltı" romanıyla Cetin Altan, 1974'de "Tenişir Hırda Bir Ökle Vakti" romanıyla Seyfi Soysal, 1975'de "Yarınları" adlı romanıyla Erdal Eri, 1976'da "Bir Gün Tek Başına" romanıyla Vedat Türkali, 1977'de "Kutsal Barış"la Hasan İzzettin Dinamo, 1978'de "Kara Ahmet Destanı"yla Fakir Baykurt, 1979'da "Memleketi Mehmet"le Mehmet Başaran, 1980'de "Bir Duşun Gecesi" romanıyla Adalet Ağaçoğlu, 1982'de "Yıldız Karagözü" romanıyla Rifat Ilgaz adlılar. 1981 yılında Roman ödülü verilemedi. Bu yıl ise Orhan Kemal ödüllü "Cevdet Bese ve Öğütleri" romanıyla genç romancı Orhan Pamuk kazandı.

Aynı dönemin, aynı koşulların ve hatta aynı ortamın iki ozanı Nazım Hikmet ve Necip Fazıl'da umut ve umutsuzluğu, yarınlara inancı ve savşakın kaçışı somutlayan iki örnek sunuyoruz. Nazım Hikmet'in dizeleri "Hapiste Yatacak Olana Öğütler" şiirinden, Necip Fazıl'ın iki "Kaldırımlar" şiirinden alındı.

Hapiste yatacak olana öğütler

"sailansaydım ipin ucunda bir bayrak gibi keşke" demeyecaksin. Yasmakla ayak direyecaksin. Belki bahtiyarlık değildir artık, boynunun burcudur fakat, düşmana inat, bir gün fazla yaşamak. İçerde bir tarafa yalnız kalabilirsin, kuyunun dibindeki taş gibi.

Fakat öbür tarafın dünyanın kalabalığına öylesine karışmak ki, sen ürpermelisin içerde, dışarda kırk gündüz yerde yaprak kıpırdasa.

Kaldırımlar

İçimde damla damla bir korku birikiyor; Sanıyorum, her sokak başını koymuş devler Üstüme camlarını hep almsıyah dikeyor, Gözüne nil çekilmiş bir ââm gibi evler

Ne sabahı göreyim, ne sabaha görüneyim. Gündüzler size kalsın, verin karanlıkları. İtalak bir yorgan gibi sımsıkı bürüneyim; Örtün, üstüme örtün, serin karanlıkları.

daha iyi anlatılabilecek bir başka örnek bulamıyoruz. Bugün Nazım Hikmet'in mısraları Avrupa'da barış savışı meydanlarında çeşitli dillerden okunuyor. Sadece Türkiye'de değil, insanların zulme karşı savaş verdiği her yerde, örneğin Şah dönemi İran'ın müdâhalelerinin duvarlarına bu mısralar kazılıyor. Bu mısralarda capcanlı yaşayan insan ve insan olmanın onuru dünyanın dört bir yanında daha güzel bir gelecek, daha aydınlık yılların için direnen, yaşayan milyonlar yürekleniyor. Necip Fazlî'a işe ibtirlikli tekellerin borazanları sahip çıkıyor.

Cumhuriyet'i'nin yerleşti. Sömürünün ortadan kalktığı daha güzel bir dünya, barış ve demokrasi için verdiği savaşımı kalemiyle sürdürdü. 1951 yılında Stalin Barış Ödülü'nü kazanan ünlü kadın romancı, son yıllarda "Güven" (1968), "Deniz aşırı Yolculuk" (1970) adlı romanları ve "Gerçek Mavi" (1967), "Sanat Eseri ve Gerçek Üzerine" (1971) adlı deneme kitaplarını yazdı.

Dünya, Anna Seghers'in ölümüyle, büyük bir yazar olduğu kadar büyük bir barış ve demokrasi savaşçısını da kaybetmiş bulunuyor.

Orhan Kemal Roman Ödülü'nü "Cevdet Bey ve Oğulları"yla Orhan Pamuk kazandı

Bir kitap

"Ben bir Türk iken". Yazar: Gerhard Kromschroder. 136 sayfa. Almanca. Yayınlayan Eichborn Verlag. İsteme adresi: Eichborn Verlag, D-6000, Frankfurt 70

Ben bir Türk iken

"...Ich bin ein Glasmensch. Einer durch den alle hindurchsehen. Der unsichtbare Mann. Der Platz, auf dem ich sitze, ist leer. Ich existiere nicht, bin Luft..."

(Ben bir saydam insanım. İçinden herşeyin görüldüğü biri. Görünmeyen adamım ben. Oturduğum yer boş. Ben yokum. Havayım ben...)

Yukardaki cümleler bir Alman'a ait. Frankfurt'ta, "modaevi ve butik sahiplerinin, iş adamlarının, reklamcılarının, borsa sim-sarlarının ve alımlı genç kızların" devam ettiği ünlü Operncafe'de oturan bir Alman'ın düşünceleri bunlar: "Oturduğum yer boş. Ben yokum. Havayım ben..."

Alman'ın adı Gerhard Kromschroder. Federal Almanya'nın en iyi röportaj muhabirlerinden biri. Stern dergisinin olay yatan pek çok röportajında imzası bulunan bir gazeteci.

Frankfurt'ta, Operncafe'de oturuyor ve bunları düşünüyor: "Yokum ben, ben havayım..."

Gerhard Kromschroder Frankfurt'ta üç hafta süreyle bir Türk olarak dolaştı. Temizlik işçiliği yaptı, Frankfurt sokaklarını süpürdü. Başında kasketi, renkli gravatı, elinde plastik torbası ile kenti dolaştı. Akıllı hava meyhanelerinde yapayalnız oturdu ve Almanların onu bir sirk hayvanı gibi izlediklerine tanık oldu. Frankfurt genelevlerinde Scheiss Türkei! Auf dein Kanaken - Geld Scheiss ich! (Bok Türk. Senin parana s. yım) diyen, vücudunu satarak geçinebilen bir fakara Alman kızının hakaretlerine katlandı. Kentin meyhaneler semti Sachsenhausen'da kucına tekmeleler yiverek sepetlendi... ve Federal Almanya'nın en iyi röportaj muhabirlerinden Gerhard Kromschroder sonunda yine aynı kilitli Operncafe'ye geldi... Garson ona yer göstermedi. Beş, on, on beş, yirmi dakika beklendi. Garson geliyor geçiyor; komi kız geliyor geçiyor ama hiç kimesse masada oturup bir kahve içirmelerini hiç iletmediler den "Türk'tü görmüyordu."

Röportaj, Stern dergisinde yayınlandı. Olay oldu. İlk kez, belki de gerçekten ilk kez Alman halkından biri, bir "Türk" oldu başına geleceklere yaşayarak kavramıştı. Bunu iyi de anlatı. Yabancı düşmanlığına kulaklarını tıkayan, ya da yabancı düş-

ALS ICH EIN TÜRKE WAR

GERHARD KROMSCHRODER

EICHBORN-MAGAZIN

manlığını daracak Nazi gruplarının marifeti olarak kavrayan Almanlar için Kromschroder'in röportajı garipce etkilere ve yankılara yarattı.

İşte bugün tanıtığımız kitap, sözünü ettiğimiz röportajın karnayındaki yankılarla zenginleştirilmiş baskısını içeriyor.

Kitabın adı, "Als ich ein Türke war" Yani "Ben bir Türk iken..." Kitap Almanca. Eichborn Verlag tarafından yayınlanan kitap 136 sayfa ve çok ilginç fotoğraflarla süslenmiş. İsteme adresi de şöyle: Eichborn Verlag, D-6000 Frankfurt am Main 70.

Düsseldorf Sanat Müzesi'nde politik

önem de

taşıyan

bir resim

sergisi

Düsseldorf Sanat Müzesi'nde (Kunstmuseum) 26 Haziran'a kadar sürecek "Harvard Üniversitesi Busch-Reisinger Müzesi'ndeki 20. yüzyıl Alman sanatı" adlı bir sergi var. Ek önemli bölümlerini "Brücke" grubu ressamlarının eserlerini, ünlü Alman ressamı Max Beckmann'ın önemli eserlerini ve "Bauhaus" sanatının arşiv malzemesinin meydana getirdiği bu sergi sanatsal olduğu kadar politik önem de taşıyor. Serginin el ilanında belirtildiği gibi, sergide yer alan hemen hemen her eserin bir "kader" var. Bu kaderi belirleyen Hitler Almanyası'nda ileriye sanata, başka düşüncede olan veya Yahudi ırkından sanatçılara karşı alınan tavır. Alman müzelerinden faşistler tarafından sökağa atılan bu eserler adı geçen Amerikan müzesinde toplanmış. Simdi de Federal Almanya'da "onur komuğu" durumundalar. Örneğin Max Beckmann'ın kendi portresi zamanında Berlin'deki Nationalgalerie'de sergilenmeyekeşmiş. Simdi ise Busch-Reisinger Müzesi'nin baş köşesinde.

Politik koşullar yüzünden yurt dışına sü-

Max Beckmann. Kendi resmi. Yağlı boya

rılmış Türkiye'de sanatçıların açısından düşündürücü olduğu kadar yürekendirici bir sergi. Daha bir kaç on yıl önce kendi ülkelerinde "dejenere" olarak damgalan eserleri sökağa atılan, dış ülkelere göç etmeye mecbur bırakılan ve vatandaşlıktan atılan bu sanatçılar, bugün gerek sanatlarının gücü, gerekse politik tutarlılıkları sonucu halihazırın "onur listesinde" yer almış bulunuyorlar.

"Meclisten geçer ama halktan geçmez"

- Yunanistan'da kamu sektöründe grev hakları kısıtlanırsa yasa büyük protestolara yolaçtı

Mayıs ayı sonunda Papandreu hükümetinin, kamu kesiminde "işçileri yönetime katma reform tasarısı" adı altında yeni bir tasarıyı meclise getirmesi geniş protestolara yol açtı. Tasarı bir yandan emekçilere yönetime katılma hakkı getirirken, diğer yandan da kamu sektöründeki grev hakkını sırlıyordu. Yeni tasarıya göre, bu sektörde, çalışanların üçte ikisinin gizli olmasına greve "evet" demesi halinde greve gidilebilecek. Aksi yasa grev çalışanların yarınsından bir fazlasının "evet" demesi yeterli idi.

Yeni tasarı bazı sendika yöneticilerinin protesto amacıyla istifasına, 35 bin bakanla personelinin 48 saat grev yapmasına, Aina ve Pire hastanelerinde doktorların çıça saat için iş bırakmalarına, Olimpik Hava Yolları ve diğer işkollarında uygulanan kısa süreli grevlere ve parlamento önünde 50 bin kişinin katıldığı bir protesto gösterisine yol açtı. Haziran ayı başında yapılan meclis oylamasında 300 sandalyeli mecliste 117 kişinin "evet" oyu ile yeni yasa kabul edildi. Milletvekillerinin yaklaşı üçte biri oylama katılmasa. Komünist Partisi'nin 13 milletvekili ise oylama sırasında salonu terketti. Katılan 200 milletvekilinin de 83'ü olumsuz oy kullandı.

PASOK hükümetinin kamu sektöründe halledemediği bazı ekonomik sorunlarını çözmek gereğiyle getirdiği bu yasayı emekçilerin kazanımlarını Yunanistan bir saldırı olarak nitelendiren Yunanistan Komünist Partisi ve ilerici güçler "Bu yasa meclisten geçer ama halktan geçmez" değerlendirmesi yaptılar.

Sovyetler Birliği'nin Cenevre görüşmelerinde hakkındaki hükümet raporu:

"ABD silahsızlanma görüşmelerini baltalıyor"

Sovyetler Birliği hükümeti geçtiğimiz ay sonunda yayınladığı bir bildiri ile silahsızlanma görüşmelerinde ABD'nin baltalayıcı tavırına dünya kamuoyunun dikkatini çekti. Bildiride, Cenevre'de sürdürülmekte olan silahsızlanma görüşmelerindeolumlu bir sonuca ulaşılabilmesi için, yeni atom roketlerinin Avrupa'ya yerleştirilmesinden vazgeçilmesi gerektiği belirtildi. NATO kararı uygulandığı takdirde, Sovyetler Birliği'nin de, Avrupa'ya orta menzilli atom silahı yerleştirmeye yönünde geçen yıl tek taraflı olarak aldığı karar gözden geçirilmek durumunda kalacağı açıklandı. Sovyetler Birliği'nin varolan güçler dengesinde bozulmasına izin verilmeyeceği, "eğitliğin ilkesini korumak için" Avrupa'da önlemler almak zorunda kalacağı belirtildi.

Bildiride, Sovyetler Birliği, bu zorunlu adımları atmasına yol açacak durumun ortaya çıkmaması için tüm çabasını sürdüreceğini vurgularken, atom silahlarının azaltılmasına yönünde bir anlaşma sağlanıncaya dek en kolay ve en etkili adımı bu silahların sayısız olarak dondurulması ve niteliksel olarak geliştirilmelerinin sınırlandırılması olduğunu bir kez daha yineledi.

Weinberger roketlerin yıl sonundan itibaren yerleştirileceğini söyledi

NATO roketler kararını uygulamakta kararlı

- NATO dışı alanlara müdahale konusunda da ABD'nin gereksinimleri mütefakkerle anlaşılmalı karşılandı ve yeni önlemler alınması karara bağlandı

Haziran ayı başında Brüksel'de yapılan NATO Savunma Bakanları toplantısında, 1979 yılı NATO ikili karar tekrar onaylandı. Sonuç bildirisinde, Cenevre'de, ABD-Sovyetler Birliği arasında sürdürülen silahsızlanma görüşmelerinde yıl sonuna kadar bir sonuç alınmazsa, yıl sonundan itibaren Pershing II ve Cruise roketlerinin Batı Avrupa'ya yerleştirilmesi karara bağlandı.

Ortak bildirinin roketler kararına Yunanistan, Danimarka ve İspanya "serh" kopyular. Yunanistan roketlerinin yıl sonundan itibaren yerleştirilmeye başlanmasına karşı çıktığı gibi, silahsızlanma görüşmelerinde ABD'nin getirdiği "araçözüm" önerisini de desteklemediğini belirtti. Danimarka Savunma Bakanı ise, bir süre önce Danimarka Parlamentosu'nun aldığı "yıl sonuna kadar Cenevre'de başari sağlanmazsa, roketlerin otomatik olarak yerleştirilmemesi" kararına dayanarak, çekince belirtti. İspanya ise, ülkesinde NATO üyeliğini gözden geçirirdi koşullarında, yeni atom roketleri konusundaki karara katılmayacağını bildirdi.

ABD Savunma Bakanı Weinberger, NATO toplantısında bir taraftan roketler kararının mutlaka uygulanması yönünde baskı yaparken, diğer taraftan da mütefakkerden askerler harcamalarını mümkün olan en üst düzeye çekilmelerini istedi.

Ortak bildiride ele alınan diğer önemli konuları NATO sınırları dışındaki ABD müdahale ve operasyonlarının öteki ittifak üyelerince nasıl destekleneceği idi. 1980'den bu yana NATO toplantılarının gündeminde sürekli yer alan ve özellikle

ABD'nin ısrarlı tavrı sonucu her toplantıda kapsami genişletilen bu konuda, ittifak üyeleri, ABD'nin ihtiyaçları ve önlemler konusunda açıklamalarını "anlayışla" karşıladılar.

Toplantıda mütefakker, ABD'nin Basra Körfezi'ne ve diğer "kriz" bölgelerinde Çelik Güçleri göndermesi durumunda Avrupa savunmasında ortaya çıkabilecek boşlukları kapatmayı, ABD'ye geçiş kolaylıklar sağlamayı ve benzer bazı önlemleri almayı kabul ettiler. Bildiride "ihtiyaç duyulan önlemlerin alınması" ve bu önlemler üzerinde ABD ile diğer üyeler arasında "ikili işbirliğine girişile-

ABD Savunma Bakanı bir ölüm aracı biletini sırtına

bileceği" konuları da yer aldı. Hollanda, Norveç ve Danimarka gibi ülkelerin NATO-dışı alanlara yayılmasını bazı hukuksal sorunları olabileceği konusunda endişelerini de dile getirdikleri toplantıda konuya ilişkin ayrıntıların NATO askeri makamlarında hazırlanacak olan raporlar çerçevesinde belirlenmesi ve daha sonraki toplantıda ele alınması kararlaştırıldı.

Önce silahlanma sonra azaltılır!

Ayrıca mütefakker, silahlanma harcamalarının her yıl yüzde 3 oranında arttırılması yönündeki kararı bir kez daha teyid ederken, buna yeni katılarda bulunmayacağı da ilke olarak kabul ettiler. Nükleer silahların yanı sıra konvansiyonel silahlarda da güçlerini arttırmayı karara bağladılar.

NATO ilkbahar toplantısının ardından 10-11 Haziran günleri Paris'te yapılan NATO ülkeleri dışişleri bakanları toplantısında da roketler konusundaki karar bir kez daha onaylandı.

Toplantı öncesi NATO Genel Sekreteri Luns'un, "Sovyetler Birliği'nin silahsızlanmaya zorlayabilmek için önce roketleri yerleştirmesi" şeklinde açıklaması, ABD ve NATO çevrelerinin "önce silahlanalım, sonra biriktirelim" düşüncesine demagogisi ile silahsızlanma görüşmelerini hiç ciddiye almadıkları, görüşmelerde hiçbir zaman anlaşmak üzere oturmadıklarını bir kez daha gösterdi. Sonuçta, NATO toplantıları, NATO içinde kimi görüş ayrılıklarına karşın, NATO'nun silahlanma ve NATO dışı alanlara yayılma planlarının süratle ortaya koydu.

Weinberger ve Bayülken memnun

Filiz KARDAM

İran'da TUDEH üyeleri ölüm

İsrail, Güney Lübnan'da 100 bin kişiyi rehin aldı

ölüm cezasıyla tehdit ediliyorlar

● Ağır işkenceler sonucu beyin sarsıntısı geçiren TUDEH 1. Sekreteri Kıyanurî'nin sağ tarafı felç oldu

Iran Tudeh Partisi dış bürosu, Mayıs ayı içinde yaptığı bir açıklamada Tudeh üyelerine karşı girişilen hukuk-dışı uygulamalara dünya kamuoyunu dikkatini çekti. Yapılan açıklamaya göre, İran İslam hükümeti savcılığı, tüm Tudeh üyesi ve sempatizanlarına belirli bir süre içinde teslim olmaları konusunda çağrıda bulundu. Teslim olmayanların ise İran hukukuna göre "Allah düşmanı" ilan edilecekleri ve otomatik olarak ölüm cezasına çarptırılacakları açıklandı. Tudeh dış bürosu, bu uygulamaya ile İran'da İslam Cumhuriyeti Anayasası'nın insan hak ve özgürlüklerine ilişkin temel bazı maddelerinin de çiğnenmediğini açıkladı.

İran'da şu anda tutulmuş bulunan 1500 kadar Tudeh üye ve sempatizanı da idam cezasıyla tehdit ediliyorlar. Yapılan ağır işkenceler sonucu beyin sarsıntısı geçiren Tudeh 1. Sekreteri Nureddin Kıyanurî'nin vücudunun sağ tarafına felç indirdiği açıklandı. Haziran ayı başında İran'ın "Kayhan" isimli günlük gazetesinde ölüm ilanı yer alan, Tudeh üyesi ve yıllardır sendikall hareket içinde aktif çalışması yapılmış olan Hassan Huseinteour'un da Şubat ayı içinde tutulupla bilimsel bir yer göre götürüldüğü ve yapılan ağır işkenceler sonucu öldüğü bildiriliyor.

Tudeh'e karşı İslam devriminin ilk yıllarında başlayan baskıları ve anti-komünist kampanyanın bugün ulaştığı boyutlar, İran'daki bugünkü güçler dengesiyle açıklanabilir. İran'da bugün iş gücünün olan ticaret burjuvazisi, büyük toprak sahipleri ve büyük kapitalistler, hükümet içinde ve dışında gerici din adamlarının da desteğiyle sürdürüyor, devlet mekanizmasında önemli konumlar elde etmiş durumlar. Öte yandan Humeyni etrafında külenmiş olan İlerici İslamcı güçler de halkın çıkarlarına yönelik uygulamalarla gerici adımı atıyor. Özellikle İran-Irak savaşının etkisiyle, "güçten düşeniz" gerekçeyle toprak reformu ve dış ticaretin devletleştirilmesi gibi Anayasa'da yer alan reformlar uygulanmadı. Bu durum reformlardan yana olan gerici devlet mekanizmasındaki konumlarını yitirmelerine yol açarken, ticaret burjuvazisinin büsbütün güçlenmesine olanak sağladı.

Bu koşullarda emperyalist güçlerin ve CIA'nın gerici güçleri yeniden örgütmeleri ve hareket geçirmeleri açısından elverişli bir ortam yaratılmış oldu. Şimdi ABD ve Avrupa'nın gelişmiş ülkeleri, İran'ın gittikçe "Batı sistemine" yaklaştığı konusunda sapımlar yapıyor, İran'da emperyalizmin etkisini daha da güçlendirmeye yönelik çağa gösteriyorlar. Geçtiğimiz günlerde İran Büyükelçisi'nin Bonn'a yaptığı ziyaret ve Federal Almanya ile her alanda ilişkilerini geliştirmeyi önermesi de bu açıdan dikkat çekici oldu.

İran rejimindeki çağa kaymalar emperyalist kampa sevinçle karşılanırken, içi sınıf partileri ve uluslararası demokratik kuruluşlar İran İlerici güçleri ve Tudeh ile dayanışmayı yükseltiyorlar.

100 bin kişiyi rehin aldı

- İsrail Savunma Bakanı Moshe Arens muhalefetiñ önerisi olan Lübnan'dan kısmi çekilme teklifini geri çevirdi. İsrail, Lübnan'dan askerlerini geri çekemediği gibi, sürekli yeni askeri ölümler alıyor ve halk üzerinde terörü artırıyor

İsrail'in Lübnan'ı işgali Haziran ayı başında birinci yılını doldururken, Tel-aviv'de 110 bin İsrail'i yaptıkları gösterilerle İsrail'in Lübnan politikasını protesto etti ve İsrail ordusunun Lübnan'dan çekilmesini istedi. İsrail'de Maariv gazetesi-nin yaptığı bir soruşturmaya göre, İsrail halkının yüzde 58'i, Begin'in Lübnan politikasını onaylamıyor. Savaş ve işgal durumu son verilmesini istiyor. İsrail İçişleri Dışı, parlamentoya İsrail askerlerinin, Suriye cephesinin karşısındaki bölgeden geri çekilmesi yolunda bir önerge vermişti. "İsrail'in güvencili tehlikeye girer" gerekçeyle Savunma Bakanı Arens'in karşı çıktığı bu önerge, mecliste de 47'e karşı 55 oyla reddedildi. Öte yanda, İsrail'in son dönemde Lübnan'daki üstlerine 7 bin asker daha yerleştirdiği ve cephe hattına radar istasyonları kurduğu bildiriliyor.

6 Haziran'da 10 binlerce Lübnanlı da, Güney Lübnan'da bazı yerleşim bölgelerinde, İsrail'in çekilmesi talebyle grevlere ve protesto gösterilerine giriştiler. Olaylar üzerine, İsrail birlikleri halkın direncini kırmak amacıyla, terörü bösbiütin arttırdılar. Lübnan'da yığınsal tutuklamalara giriştiler.

Güney Lübnan'da bazı kentlerde sokağa çıkma yasağı da ilan eden İsrail'in 100 bin kişiyi yaşadığı 16 kadar yerleşim bölgesini ablukaya aldı; halkın evlerinden çıkmasını izin vermedi; en kalabalık kentlere Beyrut'tan günlük yiyecek maddeleri ulaştırmasını engellediği de bildiriliyor.

Bu süre önce imzalanan İsrail-Lübnan "barış" anlaşması, Begin hükümeti, terör ve kanıya yaşama geçerken, ABD de İsrail'i yaptığı askeri yardımları yanı sıra, Haziran ayı başında ordusunun güçlendirmesi amacıyla Lübnan hükümetine de 25 milyon dolarlık yardım yapılmasını onayladı. Bu arada bir açıklamaya yapan Arap ülkeleri Komünist ve İşçi Sınırı Partisi, Suriye'ye, FKÖ'ye ve Lübnan Ulusal Kurtuluş Hareketi'ne karşı yeni bir İsrail saldırısı konusunda uyarıda bulundu.

Öte yanda ABD yönetimi, bölgede izlediği politika konusunda bir dergilerinde yapabilmek amacıyla, Ortadoğu'daki üst düzeyde görevlilerin Washington'a gelmesini istedi. Gerek bu toplantıda, gerekse son NATO toplantılarında alınan kararlar ışığında ABD'nin bölgede askersel düzenlemelere gitmesi bekleniyor.

İsrail'de saldırıya yönelik protesto gösterileri

"Bakanlar Güneybatı Asya'da meydana gelebilecek gelişmelerin İttifakın yaşamsal çıkarlarını ve özellikle Güney Kanadını etkileyebileceğini kabul etmişlerdir." Haziran ayı başında Brüksel'de yapılan NATO Savunma Bakanları toplantısında, NATO'nun 1983-84 yıllarındaki çalışmalarını bileyecek olan "Politik Direktifler Belgesi"ne böyle bir ibare de konuldu. Bundan en fazla memnun olan ise, toplantıda Türkiye'yi temsil eden Savunma Bakanı U.H.Bayülken'di. "Güney Kanat"tan Türkiye'nin anlaşılması gerektiğinde de bakanların görüş birliğine varmışlardı. Hatta bir ar "Güney Kanat" yerine açıkça Türkiye diye yazılması bile tartışılmıştı.

Bayülken'e göre, stratejik konumu bütün müttefiklere vurgulanıp, NATO belgelerine geçen Türkiye'ye askeri yardım kapıları da açılacaktı. Nitekim, gerek toplantı süresinde, gerekse bazı bakanların yaptığı özel konuşmalarda Bayülken, Türkiye'nin "kritik konumu"nu, "ordusunun gereklerini" sürekli vurgulamsa; ortak silah üretimi ve askeri işbirliği konularını gündeme getirmişti. Roketler ve silahların konularında ise, ABD ve gerici NATO çevrelerinin önerilerini konuşulmuş, ancak, "sadek bir müttefik olduğumuz" boyutunda kalmıştı.

Toplantı bitiminde Bayülken güç zafırcılığı, bu konuda 2,5 yıldır sürdürülen görüşleri yineledi. NATO'daki alanlara müdahale konusunda yeni bir gelişme olmadı, sonuç bildirilmedi. ABD Çevik Güçleri'ne geçiş kolaylıklarını sağlamanın konusunda herhangi bir bağlayıcı hükümün yer almadığını söyledi.

Hatırlanacağı gibi ABD, "yaşamsal çıkar bölgesi" ilan ettiği Basra Körfezi bölgesine müdahale stratejisini ve bu amaçla oluşturduğu Çevik Güçleri NATO'nun da katkılı bulunmasını konusunda, 1980'den itibaren sürekli NATO toplantılarına getirmiş ve 1982 Haziran'ında müttefikler, bir kriz halinde ABD Çevik Güçlerini tüm kolaylıklarını gösterme konusunda karara varmışlardı.

Son NATO toplantısından sonra da

ABD Savunma Bakanı Weinberger, Avrupalı müttefiklerin, ABD'nin Körfez stratejisini ve buna yönelik ihtiyacını anlayışla karşıladıklarını açıkladı. Müttefikler, bu amaçla "rezerv güçler" hazırlamayı, Çevik Güçlere geçiş ve depolama kolaylıklarını sağlamanı genel olarak kabul ettiler. ABD'nin Körfez politikasını desteklemesi yönünde son bir karar aldığı için Weinberger de sonuçtan memnundu.

Son NATO toplantılarının Weinberger'i ve Bayülken'i bu kadar memnun eden sonuçları, dış dünya barışı ve ülkemiz bekleyen tehlikeli sorunların açısından fazlasıyla endişelendirirdi.

Bayülken'in NATO'daki yandaşlarına nihayet antlaşma bildirisi için çok sevindiği ülkemizin "stratejik" konumu, onlarca hiç de bilimsel bir şey değildi. Bu konu, yıllardır Pentagon raporlarında vurgulanıyor. Bu stratejik konum pek iyi bilindiğinden de, Türkiye'de yetkililer "askeri yardım", "tank", "uçak" dedikçe verilen "yardımlar" karşılığı dayatılan ıkkı bağımlılık anlaşmaları ile Türkiye toprakları ABD ülerine parşellenmiştir. Üstelik bugün artık Pentagon raporlarında Türkiye'nin stratejik özelliklerinden sözdekinler, Çevik Güçler için elverişli bir konuma sahip olduğu da ayrıca vurgulanıyor.

Öte yanda cunta yetkilileri, rta-döğ ve Akdeniz'in özellikle gergin koşullarında, komşu ülkelerin yaptığı barış önerilerini geri çevirerek, "savaş sanayii", "uçak alımı" derken işi, "hüze yanlışına katılmam" demeye karar verdirdiler. Son Irak operasyonu ile başka ülkelere müdahalelerin bir provası bile yapıldı.

Bu koşullarda son NATO kararlarından da güç alan, Türkiye'de ABD Çevik Güçlerine yeni iş kolaylıklarını sağlanabilir. Türkiye, gerici başk Arap rejimleri ile yeni askersel anlaşmalarla sürüklenebilir. Yarn oburgün Türkiye, 1982 Ağustos'u Lübnan'da Filistin ve Suriyelilerle başlatmak amacıyla gönderilen "Çok uluslu barış gücü" adı altındaki NATO askerlerinin yanında yeralsıya bu da hiç de şaşırıcı olmayacaktır.

KISA... KISA...

● İspanya'da

Gectigimiz günlerde İspanya'da binlerce kişi yaptıkları gösteride, İspanya'daki ABD üslerinin sökülmesini istedikler. İspanya'nın en büyük sendikası UGT'nin 33. Kongre raporunda da İspanya'nın NATO'dan çıkmış savunuldu.

● Avrupa'da

Yıl sonunda Avrupa'ya yerleştirilmesi planlanan ABD roketlerine ilişkin NATO kararının uygulanma tarihi yaklaşıyor, partiler ve demokratik kuruluşlar, hükümetlerin bu yönde ekleme amacıyla yeni kararlar almaya başladılar. Federal Almanya'nın I.G. Mehl, Sendikası, Kağıt ve Matbaa İşçileri Sendikası ve Ticaret, Banka ve Sigorta İşçileri Sendikaları, çeşitli toplantılarda roketlerin yerleştirilmesini engellemek için, genel grev dahil çeşitli eylem biçimlerine başvurabileceklerini duyurdular. Fransa'da da Fransız Sendikalar Birliği (CGT) tüm çalışanları 19 Haziran'da Paris'te yapılacak olan baş gösterisine katılmaya çağırdı.

Öte yanda, Haziran başında Lüksemburg'ta yapılan toplantılarda Belçika, Danimarka ve Norveç Sosyal Demokrat Partileri roketler konusunda NATO kararının gerçekleştirilmesini istedikler. Federal Almanya SPD fraksiyonu başkanı H.J. Vogel da Mayıs ayı sonunda DDR devlet başkanı Erich Honecker'i ziyaretinde, roketlerin yerleştirilmesi yönünde alınmış olan kararın vazgeçilmesi olmasını belirtti. SPD'nin sonbaharda yapılacak olan parti kongresinde roketler konusunda kesin tavır alınması bekleniyor. 4 Haziran günü Bonn'da yapılacak baş gösterisinde da 500 kadar varmış ve sürmüştü.

Avrupa'da yeni

İsveç'teki 'korsan denizaltılar' masalının ardında kimler var?

Sovyet denizaltılarının İsveç karasularına girdiği iddiaları, tam da İsveç Başbakanı Olof Palme'nin Avrupa'nın Kuzeyi'nde "nükleer silahlardan arındırılmış bölge" önerisini yinelediği sırada ortaya atıldı. Bu anti-Sovyet kampanya Mayıs ayı sonunda durulduğunda İsveç'in silahlanma harcamalarını artırmış, yeni savaş uçakları siparişleri yapılmıştı bile. NATO denizaltılarına Baltık denizinde serbestçe dolaşma olanağı veren bir koridorun varlığında ise kimse söz etmedi.

Gectigimiz Mayıs ayı başlarında İsveç'te ve bütün "Batı" basınında ve televizyonlarında günlerce fırtına koparılan "Korsan Sovyet Denizaltıları'nın ardındaki gerçek nedir?

Sovyet denizaltılarının İsveç karasularını ihlal edip, kıyılara kadar yaklaşarak casusluk yaptıkları iddiasıyla koparılan anti-Sovyet propaganda, şimdi İsveç'te sağduyulu bütün kesimlerin tepkilerine yol açmaya başladı. İsveç'te, ciddi ve ağırbaşlı yorumlarıyla tanınan sosyal demokrat gazeteci Karl Vennberg, Olof Palme'yi eleştirerek, bu olayın Palme'nin dış politikadaki tutarlılığına gölge düşürdüğünü söyledi. Öte yandan İsveç'in sosyal demokrat çizgideki gazetesi *Aftonbladet*'te genç yetkililerle yayınlanan bir okur mektubu,

sağduyulu insanların olay karşısındaki tepkisinin bir örneği idi. Bu mektupta okur, "Sovyetler Birliği'ni itham etmeden önce denizaltıyı ve mürettebatını gösterin" diyor.

Ortada ne denizaltı, ne de mürettebatı vardı. Olamazdı da. Çünkü *İsveç Gazetesi*'nin 3 Haziran 1983 günlü sayısındaki "Korsan Masalları Nasıl Uydurulur?" başlıklı yazıda da belirtildiği gibi, olayı uyduranlar İsveç ordusunun başlıklarını ve ABD ve NATO yanlısı gerici politikacıların başkısı değildi.

İsveç Gazetesi, olayın arkasında İsveç'in NATO üyesi yapmaya çablayan Genel Kurmay Başkanı General Lennart

Ljung, Deniz Kuvvetleri Komutanı Korumiral P. Pydberg ve Kurmay Başkanı Korumiral B. Stefansson'un adlarını yalan iddiaların ardındaki kişiler olarak verdi. "Korsan Denizaltı" olayını araştıran komisyon üyesi muhafazakar partili Carl Bildt de, komisyon raporu hazırlanır hazırlanmaz ABD'ye giderek raporu Pentagon generalleriyle ve ABD gizli haber alma servislerinin temsilcileriyle birlikte ele almıştı. Carl Bildt'in çantasında komisyon raporuyla yaptığı bir ABD gezisi, Başbakan Olof Palme ve bundan önceki dönemlerde Dışişleri Bakanlığı yapmış Halk Partili Ula Ullsten ve Karin Söder tarafından da tekiyle karşılandı.

İsveç basını ve televizyonu çok iyi bildi-

ği bir olayı bu anti-Sovyet kampanya boyunca kamuoyundan sürekli gizledi: NATO denizaltıları Baltık denizinde istedikleri gibi dolaşacakları bir koridora sahiptiler. Radarların tesbit ettiği, insanların periskoplarını gördükleri iddia edilen "esaretsiz denizaltı" bir NATO denizaltısı ortada olmayan "Sovyet denizaltısı" masalları günlerce sayfaları, televizyon ekranlarını kapladılar. İsveç basını bu soruyu bir kez olsun ortaya atmadı.

Sovyetler Birliği, İsveç'in konuyla ilgili protestolarını kesinlikle reddederken İsveç hükümetinden de olayları gerçekçi bir gözle yeniden incelemesini, tüm koşulları bir kez daha gözden geçirmesini ve yanlış bilgi kaynaklarının sorumlularını ortaya çıkarmasını istemiş bulunuyordu.

165 geri kalmış ülkenin katıldığı UNCTAD Konferansı başladı

● ABD ve gelişmiş kapitalist ülkeler 1979'dan beri konferansın toplanmasını engellemekteydiler

"Gelişmekte Olan Ülkeler Zirvesi" olarak anılan Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı'nın (UNCTAD) altıncı dönem toplantısı, 6 Haziran tarihinde Yugoslavya'nın başkenti Belgrad'da başladı. 165 geri kalmış ülkenin katıldığı ve 30 Haziran tarihine kadarsürecek olan toplantının gündeminde, bu ülkelerin gelişmiş kapitalist ülkelere olan ekonomik ilişkilerinin eşitlik temelinde yeniden düzenlenmesi ve "Yeni Bir Dünya Ekonomik Düzeni"nin kurulması konuları yer alıyordu.

Aramalar, taramalar, patlatılan bombalar, hazırlanan raporlar kimseyi ikna edemedi.

İsveç mektubu

SİZOFRENİK DENİZALTI ÖYKÜLERİ

Osman İKİZ

Mayıs ayının ikinci yarısının ortalarında bir gece yeni

alınma kararı çıkıyordu. Öte yandan deniz kuvvetleri de

yaptıkları bors forumunda da 500 kadar yarıç ve savcı, Avrupa'ya yeni nükleer silahları yerleştirilmesinin "haklılık hukukuna ve anayasaya aykırı" olduğunu bildiriler.

● Mısır'da

Mısır ile Sovyetler Birliği arasında idai yıldırlık ilk kez ticaret mübadele konusunda bir anlaşma imzalandı. Karşılıklı ticaretin artırılmasını öngören yeni anlaşmanın, iki ülkenin 1981'den bu yana dondurulmuş olan ilişkilerinde bir canlanma meydana getireceği bildiriliyor.

● Şili'de

Bir süre önce "Emekçiler Ulusal Birliği Komitesi" bir bir örgütte birleşen Şili'nin en büyük bş sendikası, Haziran başında yaptıkları bir ortak açıklamada seçimlere gidişlerini ve Pinochet rejiminin uyguladığı baskılara son verilmesini istedikler. Örgüt başkanı Rudolf Seguel, tüm emekçileri 14 Haziran'da yapılacak ikinci ulusal protesto gününe çağırır. 14 Haziran'da rejimi protesto amacıyla, okulların boykot edileceği, kamu ulaşım araçlarının çalışmayacağı, dükkanların satış yapmayacakları bildiriliyor.

● Arjantin'de

Arjantin'de Komünist parti, 65 yıl sonra ilk kez ulusal bir parti olarak resmen kabul edildi ve Adalet bakanlığına yaptığı bir açıklamaya göre 30 Ekin'de yapılacak olan genel seçimlere katılması kabul edildi. Arjantin'de partinin legal bir statüye kavuşturulması için 100.000 imza toplandığı bildiriliyor.

● Orta Amerika'da

ABD yönetimi, Honduras'ta kurulacak olan bir eğitim merkezinde El Salvador, Guatemala, Honduras ve başka ülkelerden askerlerin gerilla savasına karşı eğitileceğini açıkladı. İlk aşamada 2400 El Salvador'lu askerini yetiştireceği üsde, Nikaragua'nın eski diktatörü Somoza'nın askerlerinden de eğitileceği bildiriliyor. Öte yandan, 6 Haziran'da Nikaragua hükümeti üç ABD'li diplomatı, Sandinist liderleri de hedefleyen ve genelinde Nikaragua'ya karşı düşmanca girişimleri nedeniyle ülke dışına çıkardı.

Mayıs ayının ikinci yarısında orialandıran bir gece yarısında sonra bildirilen patlayıcı siddetli çök çökürmeleri tüm Stockholm'den yataklarıdan fırlattı. Ertesi gün gazeteler, gece birçok kişinin yataklarından fırlar fırlamaz telefonlara sarıldığını ve polisi arayarak, bomba seslerinin Sovyet denizaltılarının mı geldiğini sorduklarını yazıyordu.

Bu olay, içinde kapaklı insanları yaşadığı İsveç gibi bir toplumda yapılan yoğun anti-Sovyet propagandanın nasıl şifozifrenik bünyeler oluşturduğunu göstermesi bakımından oldukça çarpıcı bir örnek kuşkusuz.

Eğer birçok İsveçli Kuzuldu'nun her an İsveç sınırlarından içeriye girileceği düşüncesine yajorsasa, gene bunlar uzaktan geçen yunus balıklarını bile Sovyet denizaltıları diye algılamaya koşullandırmışsa, topluma atılan hastalık tohumlarının ciddiye ortada değil midir?

Peki bunun sorumluları kimler?.. 1982 genel seçim propagandalında, Sosyal Demokrat lider Olof Palme, iktidara geldikleri takdirde askeri hacemalardaki kısıtlamalara gideceklerini açıkladı.

Bileşimi uluslararası bir nitelik taşıyan Palme Komisyonu silahsızlanma ve barış konularında etkin çalışmalar gösterdi.

Bu arada, tam seçim günlerinde, İsveç'in askeri bakımından çok stratejik olduğu söylenen bir bölgedinde, bir Sovyet denizaltısının saptandığı açıklandı. Denizaltıyı avlama çalışmalarını kitle iletişim araçlarının en önemli haberi durumuna geldi. O kadar ki, ordunun yanısıra radyo, televizyon ve basında çalışanlar da alarm durumuna geçirdi. Yediden yetmişe herkese üç günün Sovyet denizaltısı yedirildi, herkes uykusunda Sovyet denizaltısı rüyası görsün diye televizyonun göstermediği çaba kalmadı. Sonuçta, bir soba borusu, bir buzdolabı ve bir de otomobil hürdası çikildi.

Bu arada ordu, basılan ve burjuva parti liderleri adeta Olof Palme'yi yantırcasına silahlanma hacemalarının artırılmasını "canlılık" önemli konusunda konuşma fırsatını sonunda kadar kullandı.

Bu yılın başında Palme Komisyonu, Orta Avrupa'nın nükleer silahlandırılmasını andırmasını önerisini yattı. Sovyetler Birliği bu öneriyi destekledi. Burjuva partileri ve gerici basın ise, Olof Palme'yi Sovyetlerin oyununa gelmekle suçladı.

Gene bu sırada İsveç Hava Kuvvetlerine yeni savaş uçakları alınıp alınmaması tartışılmaya başlandı. Sosyal Demokratların yanısıra, geniş kamuoyu da yeni uçak

alınması karşı çıkıyordu. Öte yandan deniz kuvvetleri de daha etkin savunma ve denizaltıları daha iyi kontrol edilebilecek için para istiyordu. Ancak bu silahlanma önelerine karşı barış ve silahsızlanmada yeni güçler ağırlıkta ve avantajlı durmuydu. İşte tam da bu sırada, hergün birçok batmından önce denizi seyretmeye meraklı bir vatandaşın, denizin üzerine çıkan Sovyet denizaltılarının periskoplarını gördüğü açıklandı. Kaptanın topuzu da bundan sonra iyice kaçtı!

Gazeteler baştan sonra bu konuyla uğraşmaya başladı. televizyon "denizaltı avcılığı" naklen yayınlamaya başladı. Bu arada altı ay önce "elden kaçan" denizaltıyı ilgili olarak çalışmaları tamamlayan komisyonun çok "bilimsel" ve çok "kanıtı" raporu açıklandı. Bir kere herşeyden önce komisyonun elinde denizaltı motorunun banda kaydedilmiş sesi vardı.

Her ne kadar komisyon raporu motor seslerinin Rusça olduğunu belirtmeyi unutmussa da, analıyıcı İsveçliler için bu "gerçek" kavramak hiç de zor olmadı.

İkinci kanıt ise, deniz dibinde tank paletlerini andıran izlerin fotoğrafıydı. Bu izler de, deniz dibinde zeminde yürüyün, iki kişilik mini Sovyet denizaltısına aitti. Bu mini denizaltılar da deniz dibinde "orak-çekiç" izleri bırakmışlardı ama, İsveçli için bunu anlayabilmek hiç de zor olmadı.

Bunun üzerine İsveç, Sovyetler Birliği'ne çok sert bir nota verdiğini açıkladı. Başbakan Olof Palme, bu güne kadar güven duyduğu Sovyetler Birliği'ni de politikasına artık bundan sonra güvencemeyacağını söyledi. Denizaltıların görüldüğü yerde bombalanması için karar çikildi. Norveç de sahillerinde Sovyet denizaltılarının bulunduğunu açıkladı. Orada da arama tarama ve bombalama talimleri başladı.

İşte bu kaos ortamında İsveç Hava Kuvvetleri için savaş uçakları sipariş kararı çikiverdi. Silahlanma hacemalarını için istenen fonlar ayrıldı. İsveç gazeteleri, Batı Avrupa'ya yerleştirilecek füzelerle karşı çikılmasını ne kadar büyük bir gaflet olduğunu artık iyice anlaşıldığını yazdı.

Aynı gazetelerde İsveç'in enflasyonunda Avrupa birincisi olduğu tek sütun üzerinde verildi. Bunlar olup bittikten sonra Norveç, balık kümesinin denizaltı sandığına açıldı. İsveç gazeteleri yeni bir kampanyaya kadar konuyu ağır ağır rafa kaldırdılar.

Bütün bu gürültülü senaryodan geriye savaş tüccarlarının çirkin yüzlerinden başka birşey kalmadı. Üstelik insanların şifozifren etme pahasına...

rimin sağda tenetinde yendi. Ekonomik kriz ve "Yeni Bir Uluslararası Ekonomik Düzen" in kurulması konuları yer alıyor.

Bu gündeme toplanan zirvenin ele alacağı konular iki ana noktada toplanıyor. Birincisi, her kalımsı ülkeler, gelişmiş kapitalist ülkelerle olan ticari ilişkilerinde karşılıklı olarak fiyat eşitleşimini sağlamasını istiyorlar. Bu ülkeler, anlaşılması ülkelere sattıkları malların fiyatlarını sürekli düşürmelerinden ve onlardan satın aldıkları malların fiyatlarını ise sürekli yükseltmelerinden şikayetçiler. İkincisi, her kalımsı ülkeler, gelişmiş kapitalist ülkelerden aldıkları borçların faizlerinin düşürülmesini, borçlarının işkilerinin yeniden ele alınmasını ve süresi gelen dış borçlarının ertelenmesini istiyorlar. Geri kalımsı ülkelerin gelişmiş kapitalist ülkelere olan borçları 1960-83 yılları arasında 40-kat artarak 18 milyar dolardan 700 milyar dolara ulaşmış bulunuyor. Pek çok ülke, vadesi dolmuş olan borçlarını ödeyemez durumdalar.

Belgrad'da başlayan UNCTAD Konferansı'nın ana amacı, geri kalımsı ülkelere ABD ve diğer gelişmiş kapitalist ülkelere "Yeni Bir Uluslararası Ekonomik Düzen" in kurulmasını zorlamak olduğu açıklanmış. Başta ABD olmak üzere gelişmiş kapitalist ülkeler, bu konferansın toplanmasını 1979'dan beri engellemektedirler.

Konferans'a sunulan belgelerde, gelişmiş kapitalist ülkelerin yeni soygun ve sömürü politikalarına ve bunun sonucunda geri kalımsı ülkelere sorun krize ilişkin olarak su bilgileri yer verildi:

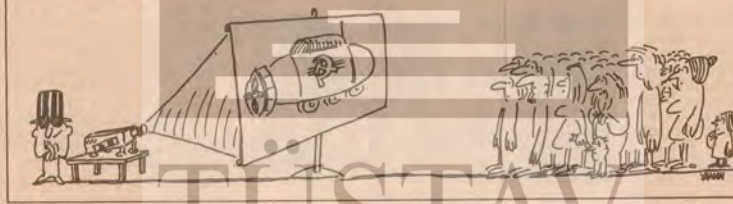
● Geri kalımsı ülkelerin sattıkları malların fiyatları sadece 1981-82 yıllarında yüzde 17 oranında düştü ve böylece hammadde fiyatları İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana en düşük düzeye geldi.

● 1979 yılında 1982'de 12 dolayında olan yıllık faiz oranları, Reagan'ın yüksek faiz politikası sonucu 1981-82'de yüzde 17-20'ye yükseldi.

● Gelişmiş kapitalist ülkelerin bir taraftan hammadde fiyatlarını düşürmeleri, öte yandan ise her kalımsı ülkeleri dışsatım mallarına yeni engeller koymaları, bu ülkelerin dışsatımlarının düşmesine ve dış ticaret açıklarının artmasına neden oldu.

● Gelişmiş kapitalist ülkelerin bunalım yükümlü her kalımsı ülkelere yıkma politikası sonucunda üçüncü dünya ülkelerinin yıllık kalkınma hızları 1980, 1981 ve 1982 yıllarında yüzde 1,5 oranında geriledi.

● Gen kalımsı ülkelerin 1982 yılında ödemek zorunda kaldıkları 131 milyar dolarlık dış borcu 71 milyar dolarına anapara, 60 milyar dolarına da faizler oluşturdu.

İlk dört ayın enflasyon oranı yüzde 10,6

- Mayıs ayında dört kişilik ailenin mutfak gideri 1.435 lira artarak 30 bin 350 liraya yükseldi...
- Böylece, yalnızca Mayıs ayında parakende fiyatlar yüzde 5 oranında artmış oldu...

Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanı Nihat Güner'in 25 Mayıs tarihinde yaptığı açıklamaya göre, Türkiye'de 1983'tün Ocak-Nisan dönemini kapsayan ilk dört ayında, enflasyon oranı yüzde 10,6 olarak gerçekleşti.

Ote yandan *Cumhuriyet* Gazetesi'nin 1 Haziran tarihli sayısında belirtildiğine göre, dört kişilik ailenin mutfak gideri Mayıs ayında 1.435 lira artarak 28 bin 915 liradan 30 bin 350 liraya yükseldi. Böylece, yalnızca Mayıs ayında parakende fiyatlar yüzde 5 oranında artmış oldu.

Mayıs ayında gözlenen yüzde 5 oranındaki artış, Ocak-Nisan dönemindeki yüzde 10,6'lık fiyat artışına eklendiğinde, 1983'tün Ocak-Mayıs döneminde enflasyon oranının yüzde 15,6 olarak gerçekleştiği görülmektedir. Bu durumda, enflasyon oranının 1983 yılı sonunda yüzde 35'tere ulaşacağı anlaşılmaktadır. Oysa, hükümet 1983 yılı bütçe ve programında, bu yıl enflasyonun yüzde 20'ye indirileceğini ilan etmişti.

Sigortalı işçilerin gerçek ücreti 1977 yılı düzeyinin yarısına düştü

- 1977-1982 döneminde işçi ücretleri 4,7 kat artarken fiyatlar 9,4 kat yükseldi.

24 Ocak Kararları ile amaçlanan hedeflerden hiçbirisine varılamadı...

24 Ocak kararları iflasla sonuçlandı

- Bu politikaları savunamaz hale gelen 24 Ocakçılar, şimdi ağız değiştirerek "24 Ocak Kararları görevini başarıyla tamamladı, artık yeni politikalar gerekli" demeye başladılar...

1981 yılı başından bu yana, "24 Ocak Kararları" üstüne dısta IMF'den OECD'ye NATO'dan Dünya Bankasına değin uzanan emperyalist örgütler, içte bu politikaları mimarları, uygulayıcıları, büyük sermaye çevreleri ve onun savunucuları tarafından yoğun bir propaganda yürütüldü. 24 Ocak Kararları sürekli göklerle karşıtılarak, "bunalımın aşılmakta olduğu", "Türkiye ekonomisinin düzleştiği" ve benzeri sözler basın ve yayın organlarının manşetlerinde gezindi durdu.

"24 Ocak Kararları"nın mimarları, onun iç ve dıştaki hararetili savunucuları, bu politikaların iflasını açık-sepik görmeye başlaması üzerine, şimdi bu propagandayı durdurmak zorunda kaldılar ve ağız değiştirdiler. "24 Ocak Kararları görevini tamamladı" demeye başladılar. Sözgelimi 24 Ocak'ın hızlı savunucularından *Tercüman* da Raul Terman "24 Ocak görevini tamamladı ve ortadan kalktı" derken; Milli-yet'in 7 Mayıs tarihli sayısında Mehmet Barlas, "24 Ocak Kararları, insan yapısı olan herşey gibi tarih karıştı" diye yazdı.

Aynı şekilde, OECD'nin Mayıs başında yayınladığı "Türkiye Raporu"nda, Türkiye Sanayi ve İşadamları Derneği'nin (TÜSİAD) 7 Mayıs tarihli yaptığı açıklamada ve Türkiye Ticaret, Sanayi, Deniz, Ticaret Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği'nin (Odalar Birliği) 29 Mayıs tarihinde toplanan genel kurulunda konuşan Başkan Mehmet Yazar, ağız bafığı emişçesine aynı şeyi söylüyorlar: "24 Ocak Kararları'nın görevini başarıyla tamamladığını" belirttikten sonra, "ekonominin biricik göstergelerinin tehlike sinyalleri verdiğini söyleyerek yeni politikalara geçilmesi" tavsiyeleri verildi.

Aslında olan neydi? Gerçekten "24 Ocak Kararları" görevini tamamlamış mıydı? Bu sorunun yanıtını verebilmek için, 24 Ocak Kararları'nı yaadettiklerini ya-

24 Ocak Kararları'nı 'Özal'dan başka savunabilmeyen kalmadı

nın uygulanmasından bu yana geçen sürede, işsizler ordusu 1 milyon 65 bin kişi daha eklendi, 1980 başında 2 milyon 367 bin olan işsiz sayısı, 1983'de 3 milyon 432 bine yükseldi.

Enflasyon sorunu çözüldü mü?

24 Ocakçılar, işsizlik sorunu' bir yana ölümlere koydukları iç hedefe ulaşıldığını ve bunların birincisi, enflasyon oranının yüzde 100'ü altına, yüzde 25-30'lara indirildiği biçimindeki propagandayı ve özü yalana, istatistik rakamları çarpıtmaya dayanıyordu.

Onları, 1981 yılının yüzde 36,5 ve 1982 yılının yüzde 34,5 enflasyon oranlarını,

1983 dönemini kapsayan son 23 yıllık sürede, yalnızca 1978, 1979 ve 1980 yıllarının enflasyon oranlarından küçük, öteki yirmi yılın tümündeki oranlardan daha büyüktür. Bu nedenle, Türkiye ekonomisinde yüzde 30-35 dolayındaki enflasyon oranı, bunalımın ciddi olarak sürüp gittiğini önemli bir göstergesidir.

Üretim ve ulusal gelir artıyor mu?

24 Ocakçılar, bazı geçici faktörler nedeniyle dışsatımda 1981'de gerçekleşen yüzde 60 ve 1982'de yüzde 20'lik artıştan kalkarak, "dışsatım patlamasına geçecekler" ve "döviz darboğazını aştık" propagandasını yaklaşıp ilk yıldır dışsatım teydiler. Oysa son iki yıldır dışsatım miktarlarında gözlenen artışlar, ilk olarak, silah zoruyla yığılmış gelir düşürmelerini düşürülmesi, iç pazarın daralması ve iç pazarın daralması malların yoku pahasına dış pazarlara satılmasıyla gerçekleştirilebilmiştir. İkincisi, yarıyana ucuza alınan mallar yüksek petrol gelirine sahip Ortadoğu ülkelerine satılabilmesi ve Ortadoğu'daki genellikle İran-İrak çatışması gibi geçici nedenlerle de, dışsatım artması neden olmuştur.

Geçtiğimiz yılın son aylarından itibaren, dışsatımda artışa neden olan geçici faktörlerin bir bir ortadan kalkmaya başlaması sonucu, dışsatım yerinde saymaya başladı. Buna karşılık, dışalım miktarları-

da gözlenen hızlı artış, dış ticaret açıklarının büyümesine ve döviz darboğazının yeniden gündeme gelmesine neden oldu. Nitekim, Ocak-Marti 1983 döneminde Türkiye'nin dış ticaret açığı, geçtiğimiz yılın eş dönemine oranla yüzde 50 artarak 657 milyon dolardan 991 milyon dolara yükseldi. Bu gelişmeler karşısında, 24 Ocak'ın en hızlı savunucuları bile, şimdi "dışsatım patlaması" sözünü ağızlarına alamaz oldular.

24 Ocakçılar, 1980 yılına göre ulusal gelirinin 1981'de yüzde 4,3 ve 1982 yılında da yüzde 4,4 oranında artmasından kalkarak, durum üretim ve kalkınma yüz miktarlarını yeniden tanımlamaya başladığını savunmaktaydılar. Oysa, 1981 ve 1982 yıllarındaki artışlar, bunalım ortamından ulusal gelir açısından en kötü ve en düşük yıl olan 1980'e göre bir değer ifade ediyordu. Nitekim, kişi başına düşen ulusal gelir açısından duruma bakılırsa, 1982 yılında kişi başına düşen ulusal gelir büyüklüğü, 1977 yılının bile gerisine düşmüş bulunmaktadı.

Kaldı ki, iç pazarın daralması ve dışsatımda ortaya çıkan güçlükler, 1983 ve 1984 yıllarında ulusal gelirinin yüzde 4-5 oranında bile arttırılmasını olanaksız olduğunu göstermektedir. Nitekim, gerek OECD'nin yayınladığı Türkiye Raporu ve gerekse Odalar Birliği Başkanı Mehmet Yazar yaptığı son konuşmada aynı noktaya işaret etmişler, üretim ve kalkınma hızı büyüklüklerinin düşeceğini belirtmişlerdir.

ÖZLEM ÖZGÜR

Gündem

Nasıl yani ?

retleri 4,7 kat artarken fiyatlar 9,4 kat yükseldi

Anka Haber Ajansı'nın yaptığı araştırmaya göre, 1982 yılında gerçek işçi ücretleri 1977 yılındaki düzeyinin yarısına düştü ve böylece, işçilerin satılma gücü son beş yılın döneminde yarıyana geriledi. Nitekim, 1972 yılı sabit fiyatlarına göre, 1977 yılında 57 lira 85 kuruş olan günlük gerçek ücret 1982 yılı sonunda 29 lira 5 kuruş düştü.

Son beş yıl içinde, gerçek ücretlerin yarı yarıya gerilemesi, fiyatların ücretlere göre iki kat daha hızlı artması neden oldu. Nitekim ilgili araştırmaya göre, 1977-1982 döneminde işçi ücretlerinde 4,7 kat dolayında artışa karşılık, fiyatlar 9,4 kat artış gösterdi.

miydi? Bu soruların yanıtını verebilmek için, 1981 yılının enflasyon oranlarını, 1980 yılının yüzde 110'luk oranıyla karşılaştırarak, sürekli enflasyon oranını yüzde 100'lerden yüzde 30'lara indirdik yaygarasını kopardılar. Oysa, 1980 yılındaki yüzde 110'luk enflasyon oranı, bütünüyle 14 Ocak'ınlan marifetiydi ve 24 Ocak Kararları doğrultusunda uygulanı bilinci- bir politikanın sonucuydu.

24 Ocak Kararlarının amacı

24 Ocak 1980 tarihinde, "24 Ocak Kararları"nın amacı Turgut Özal'ın ağızından dört ana maddede özetleniyordu: 1- Enflasyonu ortadan kaldırmak; 2- Dışsatımı artırmak ve döviz darboğazından kurtulmak; 3- Yatırımları ve üretimi artırmak; 4- İşsizliği çözümlük bulmak.

24 Ocak'ınlan önüne koydukları dört temel hedeften birisi olan işsizlik sorunu- na çözüm getirmek bir yana, günümüzde bu sorun çok daha büyük boyutlara ulaştı. Bilindiği gibi 24 Ocak Kararları-

Unlu, 1981 yılının yüzde 36,5 ve 1982 yılının yüzde 34,5 enflasyon oranlarını, 1980 yılının yüzde 110'luk oranıyla karşılaştırarak, sürekli enflasyon oranını yüzde 100'lerden yüzde 30'lara indirdik yaygarasını kopardılar. Oysa, 1980 yılındaki yüzde 110'luk enflasyon oranı, bütünüyle 14 Ocak'ınlan marifetiydi ve 24 Ocak Kararları doğrultusunda uygulanı bilinci- bir politikanın sonucuydu.

Nitekim, 24 Ocak Kararları ile 1980 yılı başında, yüzde 100'lü aşan oranda devalüasyon yapılarak Turgut parasının değeri düşürüldü, aynı oranda temel malların fiyatlarına zam yapıldı ve büyük miktarlarda karlıksız, para basılarak enflasyon oranı yüzde 110'a trımandıldı.

Ayrıca, 1981 yılının yüzde 36,5 ve 1982 yılının yüzde 34,5'lük enflasyon oranları, 1980-

24 Ocak Kararları'nı Nasil yani?

Ocak Kararları'nı üstüne, yaklaşık son ikibuçuk yıllık dönem boyunca, çok dögüler düzüldü. Yoğun bir propaganda yürütüldü. Türkiye ekonomisinin düzleştiği, ekonomik bunalımın ağıdıldığı ya da asılmakta olduğu, bıkmadan-usanmadan yinelenirdi. Ancak, şimdiki durum değildi. "24 Ocak Kararları'nın en hızlı savunucularının bile, birden sesli-söğüşü kesildi. Artık, bu ekonomik politika- ları açtıkları savunulamaz oldu. Çünkü köy göründü. Kılavuz gerek kalmadı. "24 Ocak Kararları" ile amaçlanan hedeflerin hiç birine yarılamadığı, açık-sepik ortaya çıktı. İki buçuk yıldır propaganda aracı olarak kullanılan başı ekonomik göstergeler dahi, artık ağızlarda sakoz edilemez oldu.

Elbette, "24 Ocak Kararları", bugün tu-kaka edilmiyor. Onun savucuları, ideologları, "24 Ocak Kararları'nın görevini başarıyla tamamladığını, şimdiki yeni politikaların gerektiğini öne sürüyorlar.

24 Ocak Kararları'nı görevini başarıyla tamamlamış (İ) Nasil yani? Enflasyon ve yüksek fiyat artışı, ortadan mı kalkmış? Hayır... Alın size, çok küçük üç haber başlığı: 17 Ekim 1982 tarihli Milliyet Gazetesi'nde, Maliye Bakanı Kafaoglu 1983 yılının enflasyon yüzde 20'ye incek yorur. Ve bu hedef, 1983 yılı bütçe ve programında yer alıy- yor.

Resmî istatistikler ise, 1983'ün ilk dört ayında enflasyon oranının yüzde 11 olduğunu gösteriyor. Dahası var: 1 Haziran tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nin haberine göre, Nisan ayında 28 bin 915 lira olan dört kişilik ailenin mutfak gideri, Mayıs'ta 1.435 lira artarak 30 bin 350 liraya yükseldi. Yani, 1983'ün yalınca Mayıs ayında, fiyatlar yüzde 5 oranında artmış. Böylece, 1983'ün ilk beş ayı sonunda, enflasyon oranı yüzde 16'ya trımandı.

"24 Ocak Kararları" görevini başarıyla tamamlamış (İ) Nasil yani? Dışsatım "patlaması" sonucu, dışarıya dışsatım arasındaki olumsuz fark giderilmiş; yani, dış ticaret açıkları ortadan kaldırılmış ve döviz darboğazına çözüm mü getirilmiş? Hayır... Alın size, kaç küçük haber başlığı da: Yılabasında, hükümet 1983 yılının dışsatım miktarının 7,1 milyar dolar olarak gerçekleştireceğini ilan etti. İlk dört ayın verileri, 1983'de geçtiğimiz yılın 5,7 milyar dolarlık dışsatım miktarına bile ulaşamayacağı gösteriyor. Dahası, dışsatım bir önceki yıla oranla çok hızlı artmış, Türkiye ekonomisi 1983'de tarihinin en büyük dış ticaret açığından birisini verecek.

"24 Ocak Kararları" görevini başarıyla tamamlamış (İ) Nasil yani? Üretim, yatırım ve kalkınma hızı büyük ölçüde, ciddi artışlar mı bulunmuş? Ve bunlara dayalı olarak, işsizlik sorununa çözüm mü bulunmuş? Hayır... Alın size, küçük üç haber başlığı da: 26 Mayıs tarihli Günaydın Gazetesi'nin manşetinde, 1980 yılında 1.170 dolar olan kişi başına ulusal gelir 1983'de 1.080 dolarla düştüğü haberi yer aldı. İşsizlik mi? Onu da şöyleyim: 1979 sonunda, Türkiye'de açık işsizlerin sayısı 2 milyon 367 bin kişiydi. Bugün bu sayı, 3 milyon 432 bine yükseldi. Yani, 24 Ocak Kararları'nın hayata geçirilmesinden bu yana, 1 milyon 65 bin kişi daha işsizler ordusuna eklendi.

Bütün bunlar, 24 Ocak Kararları'yla birlikte, cuntanın ekonomi politikasının da iflas ettiğini gösteriyor. Bütün bunlar, cuntanın tutunmakta olduğu dalları, bir bir kopmakta olduğunu göstergeleridir. Ve bütün bunlar, cuntanın sonunu yaklaştırabilecek; demokrasi ve barış güçlerine, işçi sınıfına, Türkiye halkına cuntayı yemmenin maddi olanaklarını verebilecek olan, nesnel verilerdir. Ancak, öznel gereklerin yerine getirilmesi koşuluyla...

Anlaşma sağlanamayan toplantı fiyasko ile sonuçlandı Williamsburg Doruğu: Yedi gelişmiş ülkenin gövde gösterisi

● Toplantıda ekonomik sorunlar kendi haline bırakılırken, Avrupa'ya yerleştirilecek roketler konusu öne çıkarıldı

"Yediler Doruğu" ya da "Zenginler Zirvesi" olarak anılan ve ABD, Kanada, Japonya, Federal Almanya, İtalya, İngiltere ve Fransa devlet ve hükümet başkanları tarafından katıldığı toplantı, geçtiğimiz ayın sonunda ABD'nin Williamsburg kentinde yapıldı.

Toplantının gündeminde yalnızca ekonomik konular oluşturmazsa rağmen,

Reagan NATO içindeki mütefikleri ve baş destekçileri olan Federal Almanya Başbakanı Kohl, İngiltere Başbakanı Thatcher'ı da yanına alarak, Batı Avrupa'ya yerleştirmek istediği ABD roketleri konusunu toplantıdan ana konuya haline getirdi. Nitekim, toplantının açılışında bir sunuş konuşması yapan Reagan, konuşmasının başında ilk yirmi dakikalık bölümü ABD-

nin Batı Avrupa'ya yerleştirmek istediği roketler konusuna ayırdı ve dostlarından bu konuda dayanışmayı güçlendirmelerini istedi.

Oysa, "Yediler Doruğu"nın gündeminde, ABD dışında kalan ülkelerin, Reagan'ın yüksek faiz politikasını bırakması, dolara sürekli değer kazandırarak koruma politikalarından vazgeçmesi istedi ve ayrıca, ekonomik bunalımdan nasıl çıkılacağı, işsizliğin nasıl düzeltilmesi ve büyüme hızının nasıl yükseltileceği gibi konular yer almıyordu. Toplantıya katılan ülkelerin çıkarçılığı içinde bulunmaları nedeniyle, ekonomik konularda hiçbir anlaşma sağlanamadı; toplantı fiyasko ile sonuçlandı ve sonuç bildirisi, bir deklarasyon niteliğiyle sınırlı kaldı.

Reagan ve destekçilerinin gayretleriyle anlaşmazlık noktaları dünya kamuoyundan saklanmaya çalışılan, roketler konusu öne çıkarıldı ve Reagan'ın bu toplantıya seçmelerde propaganda aracı olarak kullanma amacına hizmet etmesi sağlanmaya çalışıldı. Ancak, toplantının bitiminden sonra ülkesine dönen Fransız Cumhurbaşkanı Mitterand dünya kamuoyuna yaptığı açıklamada, toplantıda hiçbir anlaşma sağlanmadığını belirterek, Fransa'nın bundan sonra böyle bir toplantıya katılmayacağını söyledi.

Williamsburg Doruğu'nda Reagan ABD'nin ekonomi politikasına destek bulamadı

Yeraltında üretenler

Yücel FEYZİOĞLU'nun
dizi röportajı

1. bölüm

KARANLIKLARA DOĞRU

"Glückauf" deyip girdin
mi içeri bir kez...

Binlerce madencinin hergün indiği kuyunun başındayız. Karşımızda kocaman ayna. İçinde özümüzü görüyoruz. Baş ve ayak tarafına iri harflerle: "Bu adam senin güvenliğinden sorumludur" yazılmış. Yani "İndin mi ayağı, seni senden başkası kurtaramaz!" Uyarıyordur.

Derviş baba yetişiyor sanki. İki yüzük veriyor bize: "Sürün birbirine; iki köç gelecek. Biri ak, biri kara. Ak köçün sırtına atlayın, sizi aydınla çıkar. Kara köçü binmeyin sakın. Aldığı gibi yedi kat yerin altına götürür." Sürüyoruz yüzükleri birbirine... Başımızı yukarı kaldırıyoruz, gerçektede! İki köç dönüyor havada. İki koca çark. Yıldırım gibi... Heyecanlanıyoruz. "Hangisinin sırtına atlayalım?" diyoruz. Kara köçün sırtına binmeğe gönüllüyüz. Yaklaşıyorlar dövüşe vuruşa... Yanımıza gelende ağırlaşıyorlar. "Fırsat bu fırsat" deyip gözlerimizi yumuyoruz. Kara köçün sırtına atlıyoruz. Atlar atlamaz sarıslıyor. O ne hız dadasım, o ne hız... Aşağı indikçe bağırslanıyoruz, midemizi, yüreğimizi yukarı çekiyorlar sanki... Birbirimize sarılıyoruz. Sanideye bir ışıklar geçiyoruz. Tünelleri bir bir geride bırakıyoruz. Çoğumuzdan yanıldığımızı anlıyoruz. Başımızı oynattıkça, alnımızdaki ışıklar vuruyor karanlıklara. İki üç dakikada yedikat yerin altına varıyoruz. Tam bin metre. Sarıslıyor kara köç. Duruyoruz bizi sırtından sıkıca yakıyor. Soğuk bir yel yüzümüze yalıyor. Önümüzde dönüştüğü büküştü uzayıp giden bir tünel kapkara... Işıklendinmiş yer yer. Eski padişahların kolların-

havalandırılsa, bolcana ışıklandırsa olmaz mı? İşçiler burada dinlenir, burada yemeklerini yer, sonra gidip karanlıklara işler.

İşaret parmağını ağzına götürüyor. Böyle şeyler sorulmaz, der gibi.

-Peki, diyoruz. Ardından yürüyoruz. Yeraltı istasyonuna çıkıyoruz bizi. Eğilerek biniyoruz trene. Vagonlar balacak. İçinde ayağa kalkamazsınız. Çalışıyor lokomotif, yel gibi gidiyoruz. Bilendir bu ocakların tarihini anlatıyor bize.

+ Bizim ilimiz başka diyoruz. Bizim yurdumuzda çok kaza olur. Ginzularpallar, yüzlerce işçi birden yeraltından kalır. Maden demek, bizde Yemen'dir, Sankamış dağlarıdır. Savaşır yani, giden gelmez, sayısız insanımız elimizden alır. Evi ocağı vıran, kolmaçoğu yetim kalır. Sizin buradaki kazalar?..

-Dışarı çıkanda konuşuyor. Kaza yapıldıktan da görürsünüz. Şimdi moraliniz bozulmasın, diyor.

-Peki, diyoruz. Trenimiz az gidiyor, uz gidiyor, dere tepe düz gidiyor. Bir yolanmında iniyoruz. Tünel deralmış, alçalmış. Dehşetli bir sıcak. Yel aloy aloy yüzümüzü yakıyor. Yerler çamur bir batır bir çukuyoz. Yürüdükçe, sırtımızdakiler daha da ağırlaşıyor. Dehşizler gittikçe deralıyor. Yüzümüze kara kömür tozları savruluyor. Alnımızdaki ışıklar yüzümüzü zor aydınlatıyor. Sarp dağlardan keçi çığırlarından yürüyoruz sanki... Gömlekler madenci giysilerimiz sırtımıza yapışıyor. Her yanımdan der yürüyor. Soluklanmak olası değil. Kulaklarımız uğulduyor. Boğazımız kupa... "Ahh bir su olsa. Bir damla gene yeter." Yok ama. Bir sakız bile almamız yanimıza.

-Daha ne kadar yürüyeceğiz?

Maden kuyusunun ağzına koca bir ayna koymuşlar. İçinde kendin

Glückauf: Bahtın a

Yeraltının ayrı bir yasağı, ayrı bir yasağı var. Kağıtlarda, dosyalarda olmayan. Kimse değiştiremez bunu. Derhal yerlerinden oynar, bu kalyar, tüeller birbirine girer, kömürlerin arasından kızgın sular, lavlar fıskırabilir

Her madenci günde 4,8 ton kömür Ama aslında resmi istatistiklerin iki kaçıran bir yeraltı adamı. Ama öyle bile ton kömür 1440 mark eder. Oysa günde 139 markı aşmıyor Ruhr'da.

müde birinin alnında yine ışıklar parlıyor, yaklaşıyor.

-Glückauf!

Karşılık veriyor: Yüzünden tanıyamıyoruz. Sesi yabancı değil. Zonguldaklı Cafer. -Yahu, diyoruz sakayla, bu Peter'i seçer-sinir hep. Bizi yord yolda koydu. -Oooo! Siz misiniz? Hosteldiniz.

dir. Altı da yerin, üstü de onlarıdır. Şehirler, işçi mahalleleri kurmuşlardır. Sayısız mı sayısız. Ruhr havzasını bir uçtan delip, bin uçtan çıkmışlardır. Fabrikalar, özel trenleri, uçakları, usaklarıyla daha bir tehlikelidir. Tehlike otmakta da devam etmektedir. Onların gözlerinin içine bakar hükümetler, der gazeteler, gazeteciler. Bir takım "profesör-

-Patron kızır hemşerim, kolay mı? Hele şu mereti yapalım, geçip gideceğiz gene.

Yütlere milyon milyon basan o gazeteler yazsın bakalım bu haberi. Ya da televizyon programları versin.

Lokomotifin üstünden dumanlar çıkıyor, soluklanıyor sanki... Büyük bir uğultuyla

uzayıp giden bir tünel kapkanı. İskandanimiz yer yer. Eski padişahların, krallığın, dehşetliye benziyor. Yürüyörüz inşiliği kişil yollardan. Başımızda miğferler. Yedeğe hava filtresi, elektrik aküsü sırtımızda. Ayaklarımızda madencilik potinileri. Taşmak bir zülüm!.. Her yerimizden birşey sallıyor. Küreğimiz, kazmamız, iş aygıtımız eksik. İşçiler bunları da taşmak zorunda. Bir dekek su çantaları.

Devler humurdanıyor sanki. Havalandırma aygıtını soluk alıp rüzgar üflüyor tünellerde... Yürüyörüz solugumuz kesilecek. Tüneler dehşetli, dehşetli tünellerde açılıyor. Sanki inşiliği-piknizma gidiyoruz. "Bu kargaşada nasil yollarını yitirmiyor, nasil yitirmeye katılıyor yollar?" Düşünmeden edemiyoruz. Bilender'im olmasa, oyl göstermes bize, mümkünü bu buradan çıkarmayız. Gider dönmez girer de gelemez. Bir dönge-den geçiyoruz. Karşımıza bir makina çıkıyor. Lokomotif rayları havada. Tekerektir üstünde. "Kulaklan çınlasın Temel'e Cemal!" in diyoruz. Cemal: "Wuppertal'de bir tren gördüm Temel, tekerektir havada gideyordun" demiş de, Temel'in inandırıcılığı: "Peki insanları kafaları neredeydi uşamam?" diye sorarak Cemal'i faka bastırması. Biz de "Bu tren ters dönmüşü diyerek faka basıyozur. Yavaş yavaş makineye yaklaşıyoruz.

Bruno ile Aydın vagona odun ve demir yükliyorlar. Tas maden ayağına götürülecek. Kömürün çıkışı yere. Kayalar üyüldükçe direkler dikilecek. Aynında deşiller bizim geldiğimiz. Yüzleri simsiyah. Aralarında yüksek sesle söylüyorlar. Söyleyi, uğıltıyı basturmak için bir bağırıyor dönüşıyor:

- Bektan diyor Bruno, bu hafta gene tuturamadım.
- Neyi?

- Altıy. Loto gene üçte kaldı. Bir tutarsa kurtulacağım buradan.
- Kurtulacağımız yok, diyor Aydın.
- Çalıştıyorlar lokomotif. Biniyor ikisi de. Uzaklaşıyorlar oradan. Uzakta bir dönge de çıkıyor olup yitiyorlar. Makinenin sesi giderek azalıyor, duyulmaz oluyor.

"Glückauf" diye girdin mi içeri bir kez...
Dev uğıltı bize sessizlik gibi geliyor. Sürdürüyoruz yolculuğumuzu. Mağaralara giriyoruz. Ne kadar kömür varsa, kazıyıp çıkarılmışlar.

"Glückauf-Sansın açık olsun deyip de girdi mi işçiler, bir daha vardiya bitimine dek çıkamak yoktur yeraltından, orada yemek, orada imkân, oraya işemek zorundadırlar. Aklimıza birşey geliyor bu mağaraları göre-de. Soruyoruz Bilender'e:

- Bu koca mağaralar duvarlarla çevrils,

mişiz yarımıza.

- Daha ne kadar yürüyeceğiz?

- Ohoo! Daha durun bakalım. Çok yolumuz var daha.

Grubumuzdaki hanım arkadaşlardan ikisi geride kalıyor.

- Artık bir adım bile atamayız, diyorlar. Geri dönüp kollarına giriyoruz. Öyle yerler geliyor ki, tek sıralı gitmek gerek. Potinilerimiz her biri on kilo olmuş. Sürükleyemiyoruz. Topu topu dört saat kardeşim, dört saat aşışda kалаcağız. Daha yol yan olmadık taktimiz kesilmiş. Bilender'imiz Peter'i kayadan kayaya atlayan keşilere benze-tiyoruz... Ama yüz kılavuk bedeniyile keşileği de pek yarıyor. Yorumları yanına koşuyor. Yürümesine yardım ediyor. 26 yıllık işi 11 yıldan beri işi temsilcisi. Türkçeli-lerin tümü oyunu ona veriyor. "Türk bahası" deniliyor. DKP'li. Partinin işyeri ve Herten şehri yöneticisi. Bilgi veriyor durmadan. İşçilere rasladıkça:

- Glückauf, diyor.

Madenci selâmı böyle. Şakallıyorlar biraz. Yine "Yoıcu yolunda gerek" diyoruz. Yeraltında işçileri grup grup görmek olası değil. Tek tek, ikili, en çok dört kişi birarada çalışıyor. Yeralı oym oym oluyoruz. Binlerce kişi nerelere serpilmiş çalışıyor. Önu-

siniz hep. Biz yordu yolda koydu.

- Oooo! Siz misiniz? Hoşgeldiniz.

Uzatıyor elini. Bu Cafer her zaman böyle zaten. Tokalıyor mu, bilek mi güreştiriyor, anlamıyoruz:

- Dur yahu gene kolumuzu kopardın.

Dislerini ağarta ağarta gülyör:

- Peter'e laf yok, diyor. Biraz söyleştikten sonra yatıyor. Arkadan bağıyor:

- Kömür ayağına çek gidersen Salih'i, Ahmet'i, Murat'a da görürsünüz.

- Gideriz gider. Haydi hoşçakal.

- Glückauf!

Aslında tek çek çalışılmasa yavaş. Bir kaza halinde kimlerin haberi olabilir? İnsan yok olup gitmez mi?.. Ama yeraltının ayrı bir yaşayış, ayrı bir yasası var. Kağıtlarda, kayıtlarda, dosyalarda olmayan. Kimse değiştiremez bunu. Derhal yerlerinden oynar, bu kalyar, tüneller birbirine girer, kömürlerin arasından kuzgun sular, lavlar fışkırabılır. Bu yassa patron koymuştur. Onu eleştir-mek ona "ağır hakmak" bile yasaktır. Kimse "yasak" demeden yaşayış uyular. Müdürleri, sefleri, temsilcileri, hem de ağıllarını gere gere "özgür" derler. Bir kişi, üç kişi de-ğildir patron. Koca tekkelerin birleşmesiye doğmuştur. Hitler'i iktidara getiren Thyssen'dir, Krupp'tur, Salzgeber'dir, Mannesmann'-

nn gözlerinin içine bakar hükümetler, dev gazeteler, gazeteciler. Bir takım "profesör-ler"...

Bu yüzden işte, biliğin işçilerin sendika işine dört elle sarılmaları zorunlu-duk. Düşmanın bağını dağlamak istiyor-sak, kıyıları dolayıp kullanı ütleme-ken, atar damarlarına dalıp orada akma-lıyız. Akıp yüreğinin ortasına varmalı, yapac-ığımızı da içinde yapmalıyız. Dil zorluğ varmış, su bu varmış... Var tabii!.. Ama Al-man sınıf kardeşlerimiz bunları da çözm-eğe yıllardan beri hazırdır...

Yürüyörüz. Daha çok yolumuz var. Taş-macılarla çalışan ayrı bir lokomotifin yanına varıyoruz. Nedense durmuş orada. Selam-layıyoruz. İşçilerimiz en gelişmiş makineler-de Almanlarla birlikte çalışıyor. Sözü maki-nist M. Ahmet alıyor.

- Şu lokomotifle yüzde 0.8 grizu bulunan yollardan geçmek yasak. Biraz önce ölüşt-üm, yollarda yüzde 1.3 grizu var. Geçip geldik bu-raya dek. Bozuldu meret.

- Neden geçip geldin? Grizunun az olduğu bir yerde durup bekleydin.

Sadece dışlarını ağırtarak yanılıyor:

Lokomotifin üstünden dumanlar çıkıyor, soluklanıyor sanki... Büyük bir uğıltıyla çalışan bu makine şimdi hasta bir insan gibi. M. Ahmet'in, parça getirmeye giden Alman arkadaşları soluk soluğa çıkıp geliyor. Hemen işe giriyorlar. Çalıştıyorlar. Yağ fışkırtıyor.

- Stop!.. Stop!.. diye hay haray koparıyor arkadaşları. Yağ hortumunu değiştiriyorlar çaran çabuk. Biniyorlar üstüne. Kayıp gidiyorlar yukarıda-ki raydan.

Akarbantılar, rende ve kömür

Kele-kötür yollar uzayıp gidiyor gene. Hal kalmadı bizde. Bir selâk vuruyor yanıyor. Bir soğuk dalga, her yanımız donuyor. Yollar bir çamur, bir çamur, sonra bir de baki-yoruz kupa. Bantlara ulaşıyoruz. Akar-bantlar... Kömür taşıyor ırmağın gibi. Bantlar boyunca yürüyörüz. Üstlerinden du-manlar çıkıyor. Dumanların içinde bir işçi, bir görüntü bir yitiyor. Atmış özünü bantın üstüne. Gidiyor sanki bir bilimeze. Aslında bantın üstüne binmek yasak. Şaşkınlıkla sey-rediyoruz. Tünelden tünele geçerken bant-

1895! HERTEN-EWALD OCAGI, 3. BÖLGE Polonya Köşülerinin süngü zongila kömür işçileri yapıldığı yıllar...

1979: HERTEN-EWALD OCAGI, 3. BÖLGE Türkçeli emekçi işçi olduğu yıllar...

TÜSTAV

ndini görürsün.

açık olsun!...

ür çıkarıyor.
ki katı kömür
e bile olsa 4,8
gündelik brüt

- Glückauf deyip girdin mi yerin altına, vardiya bitimine kadar bir daha güneşi görmek yok. Orada yemek, orada içmek, oraya içmek zorundadır kömür işçileri. Taa vardiya bitimine kadar

lar, başını kayalarla çarpabilir. Geçitler daracıktır. Ama öylesine yorgun ki adam, aldığı bile yok. Bantın üstüne yan gelmiş. Küçük bir yapıpaz sürükliyor sanki irmak...

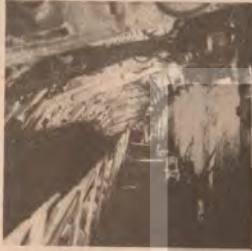
Yürü ha yürüyoruz. Bitmiyor yol. Önemiz toz duman... Artık beş metre ilerisini bile göremiyoruz. Gürültü kulaklarımızı sağır ediyor. Vara vara bir makinanın yama varıyoruz: "Hobel"; Türkçe: "rende". Marangoz rendesi değil bu. Uzunluğu en az yüzelli metre. Dev gibi bir çark, kalın zincirlerin üstünde gidip geliyor. Koca ve keskin mii keskin dişleri var. Kendimizi masalarda sanıyoruz. Yapışmışlar kömür damnına. Yedibaşlı ejderha gibi ağzından alev saparak gidip gidip donuyor. Her seferinde tonlarca kömür aşağı indiriyor. Kömüller bantların üzerine dökülüyor, açık gidiyor. Burası rımanın gözesi gibi. Sanki sular çağılı buradan kayıyor. Kömür tozu öylesine yoğun ki, gözözü görmüyor. kalın hortunlarla sıklan basıncı sular yarar sağlıyor. Kiyılarla dökülen kömürlerin işçiler bantın üstüne kurluyor. İrmak daha da güreliyor, kilometrelerce açık gidiyor.

Damarların oyuldukları rendenin ayakları tekniği ile yürütülüyor. Zulüm bir iştir bu. Dahisiyenler dört donuyor. Yanlarındın "Glückauf" diyerek tek tek geçiyoruz. Kimse duymuyor. Ayaklarımız yerleştirte yerleştirte. Birden sendeliyorum. Elimi rendenin kırk aygından birine dayıyorum. Birden bir başıma kopuyor, bir yumruk iniyor elimin üstüne:

"Çek elini atpaaal! Kopacak, sakat kalacaksın!"

Sarıyorum. Ama kibarlık yoktur yerin altında. Herkes bağır, çağır. Küfürleşir. Hakiki kavgaya var sanırsınız. Ama yürüyene çıkıp da banyonun altına girilmez mi, herşey geçer. Oturur birlikte binalarını yudunlar, sakalsızlar.

"Ahh uzaklaşsak burdan" diyoruz. Gözle-

Uzunluğu 150 metreye varan rende cihazı, kömür çıkarıyor

Kok, çelik sanayii'nin ana maddesini oluşturuyor. Gaz evlerin ısıtılmasında kullanılıyor. Katran, Benzol, Amonyak, kimya sanayii'nin ana maddeleri. Elektrik elde ediliyor. Sentetik gazlar, kimya ve motorlu taşımacılıkta kullanılıyor. Yavaş akan katı yağlar çıkarılıyor. Benzin elde etme denemeleri sürüyor. Naftalin elde ediliyor; Tozlar bileziyan ediliyor, kömür tozlarının briket üretiliyor.

Tüm bu sıraladıklarımız patronların karhanesine yazılıyor.

Ayatollah ile Papa

Tünelin açıldığı "kömür ayağı"nın ilerletildiği yere doğru yürüyoruz. Zorun zaru bir çalışma. Matkapları kayalarla saplıyorlar. Belli ki matkaplardan birisi sıkışmış. Salih usta gösteriyor ustaşın. Çıkıyor kayaların arasından. Takılıyor Alman arkadaş; - İy yaptın bu işi Ayatollah diyor, ben olsam çavuşu çağırırdım.

Mitingin temel belgisi: Herkese çalışma hakkı

80 bin Ortak Pazar işçisi Stuttgart'ta, çalışma hakkı için dev bir miting yaptı

- Avrupa Sendikalar Birliği'nin (EGB) düzenlediği miting ve yürüyüşe Ortak Pazar ülkelerinin hemen tümünden gelen işçiler katıldı. Mitingde EGB ve Alman Sendikalar Birliği (DGB) yöneticileri konuştu

- Önümüzdeki yıllarda da benzeri "çokuluslu" miting ve gösterilerin öteki Avrupa ülkelerinde düzenleneceği bildiriliyor.

Avrupa Sendikalar Birliği'nin "Herkese Çalışma Hakkı" belgisi altında düzenlediği Avrupa düzeyindeki yürüyüş ve miting 4 Haziran günü Stuttgart'ta yapıldı. Tüm Ortak Pazar ülkelerinden gelen emekçilerin katılımı olması miting özel bir önem verdi. Önümüzdeki yıllarda benzeri "çokuluslu" miting ve eylemlerin öteki Avrupa ülkelerinde düzenleneceği bildiriliyor.

80 bin dolayında işçinin katıldığı Stuttgart mitinginde Avrupa Sendikalar Birliği (EGB) Başkanı Georges Debunne, Alman Sendikalar Birliği Başkanı (aym zamanda EGB'nin de Başkanı Yürütmüş) Başkanı Ernst Breit, EGB Genel Sekreteri Mathias Hinterscheid ve DGB Baden Württemberg Eyalet Başkanı Siegfried Pommerenke birer konuşma yaptılar.

"Atom roketleri Değil, İşçileri İstiyoruz", "İstisnaların Sebebi Kapitalist Sistemdir", "Yerli ve Yabancı İşçiler Omuz Omuz" belgilerinin ağırlık taşıdığı mitingde konuşmacılardan DGB Başkanı Ernst Breit, "Ortak Pazar ülkelerindeki 12 milyon işçiye her gün yenilerinin katıldığını" söyledikten sonra işsizlerin yüzde 40'ını gençlerin oluşturduğuna dikkati çekti ve "bu yüzden genç kuşakların büyük bir kesimi hayata umutsuz bakmaktadırlar" dedi. Breit, Williamsburg Doruk Toplantısı'na da değindi ve "Batılı hükümetler kapitalist bunalımın nedenleriyle değil yüzyeser önlemlerle oyalanıyorlar" şeklinde konuştu.

Türkiyeli emekçilerin de etkin biçimde katıldığı mitingde Batı Berlin İşçi Korusu'nun sendesindirdiği "Türkiye İşçi Sınıfları Selam" marşı her ulustan işçiyi coşkulanırdı. Yürüyüş boyunca çeşitli Türkiyeli işçi gruplarının folklor gösterileri de ilgi çekti.

"Ahh uzaklaşsın burdan" diyorum. Gözlerimin içi yanıyor. Tümen tümen toz yutuyorum. "Nasıldayımır bu insanlara kama dek, hergün, her ay, bir yaşam boyu..." Gözlerimiz bantlarla kalıyor. "Bir atabilmek özümlü üstüne... Alıp götürse bizi..." Ama yasak! Bu bacaklar bizi nasıl kışkırtıyor?.. Kara kara düşünüyörüz. İçinden haykırarak geliyor: "Eyy insanlar! Benim insanlarını, saygı duyacağınız ne paşa ne patron! Madencilere saygı duyun!.. Rendeğe ayak yeri açan işçilerin yanına doğru ilerliyoruz."

Her madenci: (RAG-Ruhr Kömür İşletmeleri 1982 dokümanlarına göre) günde 4,8 ton kömür çıkıyor. Tabii patronu, komisyoncu, vurguncuyu da işçi sayıp çıkan kömürü hepsine bölüp öyle ortalama alınıyor. Kısaca bir işçinin çıkardığı iki kişinin üstüne hesaplıyor. Bir işçi on ton kömür çıkarmışken, 4,8 ton deniyor resmi istatistiklerde. Böyle olduğunu kabul etmek bile, 4,8 ton kömür 300 DM'dan 1440 DM ediyor. Bir işçinin eline günde en çok bir 130 DM geçiyor. Vann patronun karnı siz hesap edin. Kömürden daha neler elde ediliyor neler... Bir diyetim beş, siz deyin 15 peşit:

Wey III
Ewald
1979

mekinler Ruhr ocağlarında "göçmen"

olsam o da çağırırdım.
- İyi yapık Herr Papa, diye yanıtlıyor o da. Güllümseyiyorlar ak akl... Sonra barutlan deliklere yerleştirmeye girişiyorlar.
Barutu:
- Kaboların bağlanmasına yardım edin, diyor. Aslında özünün bağlanması gerek. Özgesine buyuması yasak. Karşı koyuyor "Papa":
- Biz bağlamayız. Bir kaza olur sonra. Kırnak istemiyor "Ayatollah". Başlıyorlar birlikte bağlamaya. Az sonra yedi kat yerin altında bombardıman sesleri duyuyoruz. Taşlar kayalar devriliyor. Her yan zindan içinde. Heryan toz-duman. Sonratemizleyecekler. Rendeği ilerletecekler. Tonlarca ağır-ğılyla. Başlayacak "harr harr!..." Kulakları sağır edecek.

"Ahh bir çıkabilecek" diyoruz. İleride küçük bir delikten iki bölük geçiyoruz. Tüneli başbaşa gelmiş. Birleşmek üzere... Ayaklarımız zor sürükliyoruz. Telaşlı geliyor kayıyor önümüzden. Ellerinde sedye. Kostu-yuvarlak lokomotif. KAZA!.. Bacağı kalca-larından unufak olmuş birinin. İnini inini iniyor. İnilitisi yüreğimize çarpan-çarpaz, dağ-pekıyor. Ardından gidiyoruz. Daha önümüzde dört kilometre yol var. "Vargibilek" diyo-r, "yaralı kurtuluş, bir soluk alabilek va-rıp da..."

**Gelecek yazı: Kazalar
"Bacağımın biri kesildi,
her yıl üç santim daha
kesiliyor..."**

Stuttgart'taki coşkulu miting alanından bir görünüş

İzlenimler

STUTTGART'TA TARİHİ BİR GÜN...

Soner GÜRLER

Avrupa Sendikalar Birliği "EGB" 'nin çağrısına uyarak Baden Württemberg eyaletinin başkenti Stuttgart'a gösterige gelenlerin sayı beklentilerinden üzerinde oldu.

17 Haziran ile 19 Haziran 1983 tarihleri arasında Ortak Pazar Hazine'nin devlet başkanlarını Stuttgart'a yapacakları toplantıya dayanarak "HERKESE İŞ, BU BİZİM HAKKI-MIZ" temel belirgi altında Avrupa Ortak Pazar'na üye ülkelerdeki sendikaların bağlı oldukları Avrupa Sendikalar Birliğinin çağrısına yaklaşık 80.000 kişi Stuttgart'a toplandı. Gösteri daha başlamadan, sırf Ortak Pazar üyesi ülkelerin işçileri değil, Federal Almanya'da çalışan işçilerimizin de bu gösteriye aktif olarak katılacakları gözleniyordu. Gösterinin yapı-lacağı "Schlossplatz" yöresi bir bayram yerini andırıyordu. Sucuk tezgahlarından, et kızartma mangallarından, bira fıçı ve masaların yanı sıra kitap ve gazete standlarından Stuttgart'ın göbeğindeki bu koca alan geçilmez hale gelmişti. Her taraf peşitli dillerde, temel belirgiyi içeren pankartlarla doldurulmuş, bütün bunlara ek olarak "Bati Avrupa'da silahlanmaya havır, atom başlıklı füzelere havır", "Avrupa'daki sosyal kısıtlamalar yerine askeri harcamalarla kısıtlama, herkese işyeri" gibi sloganlar pankartlardı.

Sabah 10.00 saatlerinde sokak gösterileri ile başlayan eylemler çeşitli kuruluşların standlarında gerek çocuklara gerek yaşlılara yönelik oyunlar ve tiyatro gösterileri, şarkılar ile aksamın geç saatlerine kadar devam etti.

Günün "uzun cumartesi" olması nedeniyle, Stuttgart kentine alışverişe gelen pek çok kişi gösteri standartları, sokak tiyatrolarını ve konuşmaları birlikte izleyebilecek imkanı bulabiliyor.

Ana sahnede ilk gösteri Gruppo Emilliane ve Di Musica Popolare adlı İtalyan müzik gruplarının uluslararası işçi marşları ile başladı. Enternasyonal çalgımen alan henüz yürüyüş konvoyları gelmemiş olmasına rağmen olmuştur. Daha sonra programa Mannheim IGMetal Müzik Grubunun şarkı ve marşlarıyla devam edildi.

Aynı dakikalarda özel trenlerle İtalya, Fransa gibi ülkelere ve çevreye yakın bölgelerden gelen gruplar istasyon yanında toplanmaya başlamış, yine Fransa, Belçika ve peşitli bölgelerden otobüslerle gelen gruplar da Liederhalle ve Planie önlerinde toplanmışlar, yürüyüşe geçmişler. Federal Almanya'da gösteriye katılanların saygı gelen araçlar üzerinden hesaplandığı zaman yaklaşık 8 bin kadardı.

Üç ayrı koldan başlayan yürüyüşçüler, yine üç ayrı koldan

gehrın çeşitli merkezi yerlerini dolandıktan sonra üç kol olarak büyük alıklar arasında her birlikte Schloss Alan'a girdiler. Özellikle Fransız ve İtalyan işçilerinin ellerindeki ufaklı büyüküklü küçüküklü bayraklar dikkati çekiyordu. Yürüyüş konvoyları bu bayrakların arasında adeta kaybolmuştu. Meydana giren üçüncü kolun en önünde, ellerinde kırmızı üstüne Fransız sendikaların amblemini taşıyan bayraklar taşıyan çocuklar bulunuyordu.

Saat 13 dolaylarında DGB Alan Sendikalar Birliği Baden Württemberg Eyalet Başkanı Siegfried Pommerenge'nin açış konuşmasıyla başlayan konuşmalar, Avrupa Sendikalar Birliği Genel Sekreteri Mathias Hinterscheid'in, DGB Genel Başkan ve aynı zamanda Avrupa Sendikalar Birliği Genel Başkan Yardımcısı Ernst Breit'in ve son olarak da Avrupa Sendikalar Birliği Genel Başkanı Georges Debunne'nin konuşmaları ile devam etti ve hemen hemen aynı istekler dile getirildi.

Ayrıca çeşitli önem önerileri de yapan konuşmacılar özellikle, Avrupa genelinde çalışma saatlerini düşürme gerektigini, çalışanların satınalma güçlerinin daha fazla satılmasının ancak paranın değer kaybdan fazla maaş alabilmeleri mümkün olabileceğini, gençlerin ve kadınlardan çalışma şartları düzenlenmesi, yapılacak planlarda sendikaların söz hakları dikkat edilmesi, onların görüşlerinin alınmasının gerektigini vurguladılar.

Değişik uluslara mensup sendikaların kendi ana dillerinde yapıtılan konuşmalar sırasında atılan sloganlar o sendikaların ana dillerindeydi. Değişik Batı Avrupa ülkelerinden gelen işçiler kendi dillerinden bir slogan söylüyorlar, sonra topluluğu diğer kesimlerinin aynı cümlelikte bu sloganları dilde hepbirlikte tekrarladıkları dikkati çekiyordu.

Avrupa Sendikalar Birliği Genel Sekreteri Mathias Hinterscheid "İpehimiz birbirimizde dayanışma içerisindeyiz. Bugün bir size geldik. Sizinle dayanışma gösteriyoruz. Yarnın size bize gelip bizimle dayanışma göstereceksiniz" diyerek sözlerini bitiren uluslararası dayanışmanın önemi vurgulanıyordu.

Konuşmalardan sonra, gösterinin yapıldığı meydanadaki yeşil çimenterle serilmiş, bu sıcak yorucu günün yorgunluğunu çıkarmaya çalışan göstericiler Bochum'dan gelen "Geier Stuttgart" grubu çelik ediyordu.

Göstericiler meydana ve bu görkemli gösterinin havasından bir türlü kurtulamamışlardı. Kıt, yitip ve informasyon standlarının çevrelerinde birbirleriyle tartışıyor, birbirlerini ve sorunlarını daha iyi anlamaya çalışıyorlardı. Stuttgart tarihsel bir gün yaşamıştı.

OKUYUCU POSTASI

Türkiye Postası'ndan

Cezalandırılan aboneler

Heilbronn'dan bize mektup yazan bir okurumuz şöyle diyor:

"Bölgemizdeki abonelemlerin hepsi son üç sayıdır gazetelerim bir haftaya yakın gecikmelerle alıyorduk. 4. sayı bir hafta gecikmeye, 5. sayı 6 gün gecikmeye geldi. 6. sayı ise bugün Pazartesi olduğu halde hala elimize geçmiş değil. Gelen gazetelerin üzerindeki mühürleri baktığımızda, gazetelerin zamanında postaya verildiğini görüyoruz. Demek ki postada gecikiyor, ya da geciktiriliyor. Gerek bizim kendi tecrübelerimizden, gerekse Alman dostlarımızın tecrübelerinden hareketle şu kanaata vardık: Gazeteye karşı olan güvenin sarsılması amacıyla bugüne kadar uygulanan yöntem Türkiye Postası'na da uygulanıyor. Posta idaresinden de yapılacak araştırma ile durum açıklığa kavuşturulsun."

Okurumuzun işaret ettiği gecikme yalnızca Heilbronn'a özgü değildir. Ne yazık ki, hemen bütün Federal Almanya, bu arada Federal Almanya'nın dışındaki diğer ülkelerden de bazı abonelemlerimiz 4. sayıdan bu yana gazetelerini bir haftaya yaklaşan gecikmelerle alıyorduk. Böylelikle de, abone oldukları için bir tür "cezalandırılan" oluyorlar.

4. sayıdaki gecikmeyi ÖTV sendikasına bağlı emekçilerin dirençlerine bağlamıştık. Ama gecikmeler daha sonraki sayılarda da sürünce, onların nedenlerini araştırmak zorunlu oluyor.

Bütün abonelemlerimiz şunu biliyorlar ki, gazetelerinin kendilerine postalanmasında bizden doğan bir bizi gecikme söz konusu değildir.

Komutanın emri böyle

Mardin'in Midyat kazasının Sivrice köyündenim. Köy deyiş de geçmeyin, önemlidir yeri. İran'dan İskenderun'a akan petrol kanalı geçen or minkadan, 4 kilometresi de bizim oralarından. Önemlidir yer; petrol bu, adı üstünde. Sevinirdik eskiden petrol geçiyor diye. Diş biliyor şimdi cuntaya tüm köylü 12 Eylül'den beri. Gençlerimiz var köyde, isteriz ki okusunlar, adam olsunlar, bizim gibi yaban ellerde sürünmesinler bir lokma ekmek için. Büyüklüğümüz var yaşlan 70'i geçkin; isteriz ki otursunlar, hiç olmasa son yıllarını biraz rahat geçirsinler. Ama nerede o şans kardeşim. Jandarma karakolu var köyde, bir de komutan, bir de ağa. Yedikleri içtikleri ayrı gitmez. Rahat vermezler ki, gençlerimiz okula gitsin, ihtiyaçlarımız döşeklerinde dinlenebilsin. Emir çıkarmışlardır köylüye, 4 kilometrelik petrol hattını köylü koruyacak diye. Okul çağında gençler, yaşlı, hasta dedeler "nöbet" tutacaklardır hat boyunca, her gün ve günde 12-15 saat. Komutanın, ağanın emri böyle. Aç, susuz, parasız, 4 kilometre boyunca nöbet, hem de her gün, hem de 12-15 saat, hem de içimizin dışı kardeşim, ölünüz, erlerin silahının gölgesi altında, hem de zorla.

Karşı çıkan mı? Oluyor tabii, olacak da. Nöbet tutmak istemeyen karakola çekilip dövlüğü, döve döve nöbete götürüyorlar insancağı. Bu yüzden kalleçiler, nice ihtiyarlar sakat kalıyorlar ya, yine de yürekli diñç, kafası hiñç dolu olan direniyor.

Adının açıklanmasını istemeyen bir okur/Göppingen

Güvenilir kaynak

32 yaşındayım, 30 sene Türkiye'de yaşıyorum. Şimdiki ik sene de Fransa'da vasaatlamıştım. Türkiye'de olup bi-

35 saat

Federal Almanya'da 1983'ün ilk yarısında 3 milyona merdiven dayayan işsizliğin önlenmesi tartışmaları çeşitli çevrelerde yoğunlaşarak sürüyor. Sendikalara göre iş saatlerinin düşürülmesi, yani şu anda işi olanların- kazançları aynı kalmak şartı ile- daha az çalışmaları, böylece meydana gelen işgücü açığının da işsizlerle doldurulmasının önlenmesi. Bu yol, işsizliğin önlenmesinde en etkili yol olarak görülüyor.

İşverenlere göre ise, işsizliğin önlenmesi sadece karlarını artırması ile olanaklı. Bir de sendikaların sesinin kısılması, işçilerin fazla leriyle gitmeleri tahlihesinin önlenmesi. Böylece işverenler daha çok yatırıma yapmaya "heveslenecekler" ve işsizlik de ortadan kalkacaktır.

Arsında işverenler için önemli olan, işsizliğin önlenmesi değil, karların, kendi deyimleri ile "rekabet güçlerinin" artması. Tüm planları bunun üzerine. Bu planların gerçekleştirilmesi için de işsizlik, korku ve tedirginlik ortamı, istenen, onlar için oturmaları bir ortam. Yoksa daha kötü şartlarda, daha az kazançla daha çok çalışmaya işçilere nasıl kabul ettirecekler?

Bu durumda işsizliğe karşı mücadelede, sendikaların istemlerine dört elle sarılmaktan başka çikar yol kalmıyor. Kalmaması kalmıyor da, sendikali cephe de son zamanlarda başı patlak sesler çıkar oldu. IG-Metal'in 1984 dönemi için gerçekleştirmeye çalıştığı "35 saat" istemine bazıları kendilerinin mirin kırın ediyor. Hatta ÖTV sendikasıdan bu günlerde süren pazarlıklarda, yüzde 3 civarındaki istemini bile bunlar "çok" buluyorlar. Diğerleri ise kimya işkolunda imzalanamayan anlaşmaya karşı çıkararak "bu IG-Metal'in takerine tas koymaktir" diyorlar. İşte bu durum sendikaların gücünü zayıflatıyor. Kimya işkolundaki işsizlik, ÖTV'nün istemine henüz başlamak sayarak, ÖTV'nün işsizlik istemine de 35 saatlik hedefe ulaşmak için kolları sıvamak en doğru yol olmaz mı?

Seksen bin kişinin arasındaydık

4 Haziran Cumartesi günü akşamı televizyon Stuttgart'daki Avrupa Sendikalar Birliği'nin düzenlediği 80 bin kişilik işsizliği protesto gösterisi verirken, onların iki yanına asılmış kocaman "Türkiye Postası" afişi de ekranlara geliyordu. Türkiye Postası bu gösterimle yürüyüşte afişleriyle, birbirleriyle yaşanan satış ekipleriyle 80 bin kişinin arasındaydık. S.Gürler/Heilbronn

Hangi partiyi seçeceğiz

Her seçim öncesinde olduğu gibi parabolalar, seçilmeye aday parti yöneticilerinin bir kaçını sahip olduğu kuruluşların yönetim kuruluna sokar. Bu dönemde ilk kismet Garanti Bankası'nın yönetim kuruluna giren Turgut Sunalp oldu. Diğer partiler gibi Sunalp'ın partisi Milliyetçi Demokrasi Partisi de (MDP) kuruluş üyelerinden büyük bir kısmını generallerinden veya diğer albaylardan da oluşturmuş istiyorlar.

Bundan şu iki anlam çıkıyor: birincisi, Evren ve onu yöneten işbirlikçi burjuvazinin şimdiki karar ve uygulamaları, onların deyimleriyle "emir ve komuta zindirinde" devam ettirmek. İkincisi, söz konusu partilerin ordu içerisindeki sağgınlıkları attırmaları, ileride "orduya ihtiyaç" hissedildiğinde bu generaller ve albaylar aracılığıyla korun-

işçilerin haklarını savunan sendikalara ve derneklerle zararlı örgütler olarak bakıyor. Ama Danimarka'daki ileri örgütler tarafından kapatılması için mahkemeye başvuruldu Ku Klux Klan adı falanctı örgüt, onun yabancı düşmanı eylemleriyle iyi biliniyor.

Adının açıklanmasını istemeyen bir okur/Danimarka

Tepem attı

Ben Wedau Schlenenschweißwerk'le işbaşı yaptım. Belirli bir süre çalıştıktan sonra bir çok işi iyi kötu yapıyordum. Bir yıl sonra firmamın işçileri ihtiyacı oldu ve bize yakın akraba ve tanıdıkları getirip tanıtmamızı söylediler, ben de çok yakın olan bir kişiyi götürdüm. Personel Şefi bana önce söz verdi, eğer bir kimseyi götürürsem ihtiyacı duyulduğu zaman işi alacaktı, ben de tanıdığım kimseyle

postalanmasında bidden doğan hiç bir gecikme söz konusu değildir. *Türkiye Postası*, her 15 gününde bir Çarşamba sabahları matbaaya veriliyor ve öğle sıralarında baskısı bitmiş oluyor. Aynı gün abonelerin gazetesini zarflarına konuluyor ve aksam saat 18'den önce Batı Berlin merkez postanesine teslim ediliyor. Buna göre abonelerin en geç Cuma günü, ya da Cumartesi günü gazeteslerini almış olmaları gerekir.

Biz Batı Berlin merkez postanesinden bu gecikmenin nedenini araştıracağız ve somut bir yanıt alınca da okurlarımıza duyuracağız. Fakat okurlarımızdan, özellikle her bölgedeki ve kentteki gazetesorumlularından da yardım bekliyoruz. Onlar da bulundukları yerin postanelerine başvurarak bu gecikiminin posta dağıtımının hangi aşamasında meydana geldiğini tesbit etmeye çalışsınlar ve durumu bize telefona ya da mektupla bildirsinsin.

Elimizde olmayan ve henüz bilmediğimiz nedenlerle gazeteslerini geç alan abonelerimizden tek tek özür diliyoruz. Bu aksamayı en kısa zamanda ortadan kaldırmak için elimizden geleni yapacağız.

Eksik işleniyor

Gazetenin içeriğine ve günlük, haftalık yazı ve haberlerine, yorumlarına, genel değerlendirmelere hiç bir diyet yoktur. Yalnız bir konu galiba eksik işleniyor. Bu konu da şu: Gazetenin bir köşesinde şöyle bir yazı yer verilse nasıl olur: Türkiye işçi sınıfının tarihi. Yakın dönemde toparlanıp güçlenmesi, bazı bölücüleri, hainlerin yapmış olduğu ihanetler vurgulansa nasıl olur. Bunun işçi hareketine ne kadar zarar olduğu, bu durumda nereye gelineceği, fakat işçi sınıfı davasına inanamlarını bu davayı hangi şartlar altında yürüttüğü...

Birleştirici bir takım yazıların da bir köşede devamlı yazılmasının yarar olacağı kanısındayım.

M.Avşar/Hollanda

yaşadım. İndilik içi senedir de Fransa'da yaşamaktayım. Türkiye'de olup bitenleri yakından takip etmekteyim. 4. sayınıda Serafettin Kaya'nın yazmış olduğu haberi okudum. Fakat bu haberi ben ve yabancılık Türkiye'li arkadaşlarla doğru bulmadık. Size arkadaşça bir okunmuş olarak yazacağımız haberleri güvenilir kaynaklara dayanarak yazmamızı tavsiye ederiz.

Serafettin Kaya kapalı kapılar ardında işkencelerin meydana geldiğini anlatmaya çalışıyor. Ben demiyorum ki Türkiye'de işkence yok, Türkiye güllük gülistanlık. Bunu taa sağır sultan da duydum ama Türkiye halkı çıplak bir kadının çıplak bir erkeğin cinsel organını tutmasına müsaade etmez. Biz Türkiye'li namus için yaşar, namus için savaşır. Bunu yapanlara dur demesini biliriz. Arkadaş canının fazla yamasından cücutları desifle etmeye çalışmış ama aslısız olanı şeyler desifle etmedim. Onun için güvenilir kaynaklara dayanarak haber yazmamızı arz ederim.

Adının açıklanmasını istemeyen bir okur/Fransa

Şu bulmaca köşesi

Gazetemizin okuyucu mektupları sayfasına bakıyormuş da, söylemek istediklerimin çoğunu orada görüyorum. Ama şu bulmaca ve satranç köşesi üzerine diyeceğim var. Bana gerekimsin diye okuyucular da vardır muhakkak ve bulmacanın içeriği de eğitici olabilir, araştırması yöneltilebilir kişiyi belki ama: o yarım sayfayı daha doyurucu konulara ayırsanız. Örneğin Latin Amerika'daki gelişmeleri, Filistin sorunu, Polonya üzerine koparılan, haile da sürdürülen yargıların altında yatan gerçekçi, Türkiye'deki yargıların ne aşamada olduğunu biraz genişçe işleştirebiliriz. Bir de *"Türkiye Tribunali"* adıyla gerçekleştirelim, geçen sayda özet olarak verdiğimiz yargıların bütününi verilebiliriz, bu tarihli olay bir belge olarak kalıcılığı sağlıyor. Belki onu oluşturanlara bir kitap halinde çıkabilir, biliyorum. Ama bu yapılmazsa, gazetemizin bu olayı bir kaç yazıyla bütün olarak vermesinin okuyucu bir çalışma olacağı görülmüştür.

Cengiz Doğu/Neuburg

olmaz mı?

Başka yol da yok zaten. İşverenlerin planlarını suya düşürmek için, kazanılmış hakları savunmak için, dayanışmayı yükseltmek gerek. Yabancı düşmanlığına karşı, barış için, demokrasi için savaşımın yolu buradan da geçiyor.

R.Kalfa/Mannheim

"orduyu ihya" hissedildiğinde bu generaler ve albaylar aracılığıyla korunması istemidir. Diğer yandan şimdiki Anayasa maddelerinin, parti yasalarının değişmesi halinde Evren ve cemaatinin şimdiki saltanatını sürdürmeyeceğidir. Bunun içindir ki bir başka partiye parlamento çatısı altında barındırılmaz Evren'in ne de başka partilerin işine gelir. Evren'in ve şimdiki sağcı partilerin korkusu budur.

Seçmen suyu düşününce, hangi partiyi, ne için seçeceğiz?..

Adının açıklanmasını istemeyen bir okur/Bochum

Konsolosluk imanı

Danimarka'da çalışan göçmen işçilerimizin en önde gelen problemlerinden birisi, konsolosluğumuz bizim sorunlarımızı çözme yeteneğimizin. Ve orada işçilere karşı aşağılayıcı, kinci muamelelerde bulunulması. Hele 12 Eylül'den sonra artık bizlere döviz getiren bir mahluk gibi bakma anlayışının belirginliği görüyoruz. Ayrıca Danimarka'daki günlük problemlerin halidemi ve yeni göçmenler yasaasına karşı hiç bir çalışma yürütmüyorlar.

Geçende bir arkadaş anlattı. Konsolosluğun imanı kahveye gelmiş. Sizden problemlerinizi dinlemek için geldik diye başlamış, camilere yardımına devam etmiş ve sözü onunla bitirmiş. İşçiler sormuşlar, hocam, bizim problemimiz yabancı düşmanlığı, sosyal güvence. Bunlara karşı ne yapalım? İmam demiş ki, sosyal güvencesiz vardır. Eğer emekli olursanız Türkiye'de maaşınız alırsınız. Zaten başka anlaşma da yok. Yabancı düşmanlığını bir kaç kendini bilmez Danimarkalı yapıyor. Siz de onlarla fazla ilişki kurmayın.

İşte konsolosluğumuzun göçmen işçilerin problemlerine yaklaşımları ve yanlışları. Bir yandan Danimarka'daki yeni göçmenler yasaasına gerici hükümler, verilebilir, Adalet Bakanı açık açık *"neslimiz bozuluyor"* diyor. Bizim konsolosluğumuz ise *"bir kaç kendini bilmez Danimarkalı"* diyor. İşçiler sosyal güvence diyor, konsolosluğumuz güvence var, emekli olursanız Türkiye'de paranızı alabilirsiniz diyor.

Ayrıca konsolosluk buradaki göçmen

rürsen ihtiyaç duyduğunuz zaman alacak, ben de tanıdığım kimseyi. Personel Şefi'nin yanına gittiğim zaman yeterli kadar genç işçi aldıklarını ve bir başka zaman gelmesini istedi. 2 ay sonra yine aynıysa ödeneği ve döndürdü defa tekrarlanınca benim de tepem attı ve düşüncemi açıkladım. Personel Şefi bu olay üzerine beni gündeme 3 veya 4 işe salarak baktırdı oradan çıkmamı istediğini öne sürdü. Fakat ben de buna karşı düşüncemden önelemler almaya çalıştım, sonuç vermedi. Bu gidis bir yıl sürdü ve bir imtihan için izin almak istedim. Bu zaman zarfında çok mesai çalışılıyordu, ben mesai çalışmayınca bana tehdit yapıldı, izin istemedim, vermedim, freit istemedim, ben de bir gün işe gelmeyince işverenden uyarı mektupları geldi. Buna dayanamadım, imtihan vererek sanat okuluna gitmeyi başardım, işten çıktım.

Adının açıklanmasını istemeyen bir okur/Duisburg

Değişik konular

Gazetemizin 5. sayısını da okuduktan sonra bir kaç noktada görüşlerimi bildirmeyi göreyaydım. Daha evvel bir okuyucunun belirttiği gibi *"gazetecilik zor zanaat"*.

Okuyucuların amatör çizimleri heveslendirilmeyiz. Bizler amatör sair ruhlu insanlar olduğumuz kadar amatör karikatürist ve çizir olur bir memleketten geliyoruz.

Değişik konuları işlemekten çekinmemeliyiz. Zamanı geldiğinde az da olsa ilginç konular yer almalıdır. (Bundan anladığımız genel hatlarıyla işlediğimiz cunta, barış, yabancı düşmanlığı ile ilgili olduğu yadsınmayan kadın, çocuklar, gençlik sorunları, kapitalist sistemde spor, reklamların içeriği, sağlık, istatistikler vb..)

Gazetemiz önemli bir çok konuda uzmanlarla olduğu kadar içimizden de de okurlarla da belli noktalarda *"açık oturum"* türünden toplantılar düzenleyip yayımlayabilir.

Türkiye'den haberler, yorumlar olanak olduğunca kullanılmalı. İmkân olduğunca Türkiye'den yazılan gazetelerde görmek bizleri sevindirir.

Ali Tosuner/Liege

GÜLDÜŞÜN

Danimarkalı büyük karikatür ustası Biderup'un "BARİŞ KORKUSU" adlı karikatürünü sunuyoruz. Çizgisini Danimarka işçi sınıfının savaşında amansız bir silah olarak kullanan ünlü karikatüristten gelecek sayılarımızda da Türkiye Postası için özel olarak hazırlanmış ve Türkiye demokrasi güçlerine armağan edilmiş karikatürler sunacağız

Barış korkusu

Derviş Mehmet ve ağızdaki bakla

Bektaş babasının küfürbaz bir müridi varmış; Derviş Mehmet. Kafası bozuldu mu açmış ağzını ve küfürlerin en sunurlusunu ardı ardına sıralamış. Nasihat, rica, tehdit...-İ-h, hiç-biri fayda etmemiş. Derviş Mehmet hyundan vazgeçmemiş. Sonunda baba enler küfürbaz dervişin ağzına bir bakla koymuş. "Eğer" demiş, "küfür edecek olursan ağzındaki bakla aklına başına getirsin ve sen ol asla küfretme".

Fukara derviş, şeyhinin korkusundan razı olmuş ve ağzına baklayı koymuş.

Bir süre sonra baba enler ile sadık müridi Derviş Mehmet bardaktan boşanırcaına yağın yağmur altında mahalle arasın-

dan geçerlerken pencerelerden birinden bir taze gelin se-lenmiş:

-Baba enler, baba enler, bir dakika durur musunuz?

Genç gelinin ricası üzerine o şakır şakır yağmur altında baş-lamlılar beklemeye. Bir dakika, iki dakika, üç, dört. Nelerden sonra aynı pencerenden gelin görünmüş:

-Sağ olun enler, demiş, tavuğu kulçakaya oturtuyordum da, komşular kapıda kavuklu bir derviş durursa civcivler cins çıkar dediler. Tavuk kulçakaya oturdur, haydi sağcıkla kalın...

Kavuşundan, cübbesinden, çenesinden, sakalından sular süzülen baba enler yanındaki dervişe dönmüş:

-Derviş Mehmet, demiş çıkar ulan ağzından şu baklayı...

Sağda parti kurmak

Temel atlamış yapura doğru Ankara'ya gelmiş. Çıkış Milli Güvenlik Kurulu Sekreterliği'ni yapan bir paşanın karışına:

-Efendim, demiş, sağ tarafta bir parti kurmak için başyürmek isteyorum, acaba müamelesi için ne yapmalıyım?

Koltuğa kurulmuş general biraz şaş-lamış:

-Sağda parti mi kuracaksınız? Taraftarın filan var mı?

Temel çok sakın:

-Yoktur. Bir paşamayım.

-Haa, sen bir partiye girmek istiyorsun da bize akıl danışmaya geldin?

Temel üstelemiş:

-Hayır, kendim parti kuracağım, pa-

şına geçeceğim.

-Allah allah, peki tahsilin var mı?

-Yoktur.

-Taraftarın filan?..

-Yoktur.

-Paran filan da mı yok?

-Eyi pildün, o da yoktur.

General patlamış:

-Ulan demiş, paran yok, tahsilin yok, taraftarın yok, hiçbir şeyin yok. Ama gene de sağ kanatta bir parti kurmak istiyorsun.

Temel çok sakın:

-Evet.

Generalin tepesi atmış:

-Aptal mısın sen adam?

Temel duralamış; sonra sormuş:

-Şart midür?

Türkiye'de günlük bir mizah gazetesi yayınlanıyor: ŞENOLA. Açlığını Gir-gir Dergisi çalışanların taşıdığı Şe-nola'da "İMPARATOR" adlı bir çiz-gihikaye kahramanı (İ) da var. Galip Tekin'in yazdığı, Latif Demirci'nin çiz-diği bu çalışmadan bir örnek sunu-yoruz...sunuyorum ki "ŞENOLA"ya "ŞAN OLAI..."

Satranç

SOLDAN SAGA: 1- Türkiye Barış Derneği davasında onurlu ve spassızlaşmam içerikli bir savunma yaparak dosta düşmana "Türkiye'de gerçek demokratlar var" deditiren barış savasçısının adı ve soyadı; 2- Televizyonda resimlerin yansıdığı yüzey - Birleşmiş Milletler Örgütünün kısaltılmışı (Avrupa dillerinde) - Geni verna; 3- Ölü, ceset - Kimyada kromun simgesi - Tersli Kırdı gecellemek için kurulan mola yeri; 4- Kimi coğrafya kitaplarında altınları ananlara olarak anılan Güney kutup bölgesindeki üstü buzlarla kaplı kara parçası; 5- Yağlı boya, vb. izi - Atlatürk bir çalgı - Sözü tam gedigine oturtma anlamında bir halk diyeti; 6- Türkçe'de "oynak merdiven" olarak ifade edilen ve işçi devletlerinin faaliyetine uygun olarak otomatikman artmasını bir ücret düzeni - Doğal bir tatlı; 7- 1789 Fransız Devrimi'nin üç ünlü liderinden biri - Tersli Kurannın bölümlerinden her biri - Aydınlık, parlak ışık; 8- Özellikle - Tarihte devlet kurmuş bir Türk boyu; 9- "Sıvı hale gel" anlamında bir emir - Kabuklu bir yemiş ve aynı adı taşıyan ağacı - Tok onun halinden anlamaz; 10- Karga sesi - Tersli Şöhret - Divan edebiyatında bir şiir türü; 11- Ayının evi - Önem; 12- Bir erkek adı - Yönetici gibi, tepeden bakarak.

YUKARIDAN AŞAĞI: 1- İsrail'in eski bir torer örgütü lideri olan başbakan; 2- Sivri uç, bulundugu yerde kalmayan - Şairlerce övülen; 3- Tersi Eski dilde çikama işlemi - Yiğitlik, erkeklik; 4- Sünnet çocuklarının takkesine yazılan dinsel söz "Üstünden geç, yamyası et" anlamında bir emir; 5- Töz haline getirmiş buğday - Tersi Yumurtu ve unla yapılan bir Anadolu böreği - Söylenen anlamayınca kullanılan, biraz kabaca bir soru sözcüğü; 6- Tersi Eski bir ağırılık sözü - Bir böreğe dolayısıyla düzlenen yaldız belges; 7- Tersi Altunarka bir çalgı - Güllümleme; 8- 9- lüçük; 8- İsrâid'inden elde edilen bir süs sayası - Gelir, aranca; 10- Eski dilde su; 9- Üçlük; 10- Eski bir sözcük - Sonuçta kama, boya gitti; 10- İsim - Endüstri; 11- Tersi bir medceğin ilk ustası, kurucusu - Bir marangoz atölyesi; 12- Su taşımak için yapılmış, genellikle çapdan ve etrafı basır örülü çap - Odeme; 13- Tavr, tutum - Çak yışıl, saygıdeğer - İsim; 14- Dokuma tezgahının hareketli parçası - Doktorun başına yaldızı.

GEÇEN SAYIDAKİ BULMACANIN ÇÖZÜMÜ

SOLDAN SAGA: 1)Mustafa Suphi, 2)Acıip - Sara, 3)Hurma - Ek - Lio, 4) Abdula-
nrum, 5)Te - Mana - La, 6)Alna - Çihaz, 7)Ultrasok, 8)Grad - Rus, 9)Ağıbarak -
A, 10)Nolab - Korsan, 11)Dne - Alna, 12)Aya - Tanit.
YUKARIDAN AŞAGIYA: 1)Mahmatma Gandi, 2)Ucube - Argen, 3)Sard - Aile, 4)Ti-
mahludba, 5)Apal - Ahay, 6)Amatör - L, 7)Asena - Aka, 8)Sakinca - Kont, 9)Ur-
Rais, 10)Palu - Horasan, 11)İmla kurah, 12)İlo - Az - Sanat.

Satranç oyununun amacı: Mat

Satranç oyununun amacı, düşman şahı esir almaktır. Düşman şahı bu şahı tehdit eden oyuncu, "*Şah*" diyerek bu tehdidi belirtmek zorundadır. Bu durumda tehdit edilen oyuncu, a) şahı güvenliğini bir yere kaçmak, b) saldırgan şahı alabilirse a) mat veya c) şah ile saldırgan şah arasına kendi taşlarından birini getirmek yoluyla saldırganı kurtulmak zorundadır. Bu üçüncü olanı olduğundan hiçbir kullanılamıyorsa, oyuncu "*mat*" olmuş, yani oyunu kaybetmiş demektir. Bu durumda, rakibi-ne elini uzatarak kaybettığını kabul eder. Mat olmuş şah, alınmaz.

Turnuvalarda, usta oyuncular arasında ki maçlarda "mat" durumuna sık rastlanmaz. Çünkü çoğu zaman taraflardan biri mat olacağını önceden gördüğü, ya da ufukta yakın bir mat tehlikesi görünmese

bile, umutsuz bir durumda olduğunu anladığı için, oyunu terkeder.

Aşağıdaki şekillerde, bir kaç "mat" durumunu görüyorsunuz. Oyunun herhangi bir anında, düşmanı "mat" etme olanağı ortaya çıkabilir. Oyuncu çeşitli "mat" durumlarını önceden incelemiş ve öğrenmişse bu olanakları değerlendirebilir. Şekil 1'de sıranıza mümkün olabilecek en çabuk "mat" görülmüyor. Şekil 2'deki "çoban mat" tecrübesiz oyuncuların sık sık başına gelebilir.

Şekil 3 de, 17. yüzyılın büyük oyuncusu Greco'nun bir oyunundan kaynaklanmakla birlikte, güncelliğini koruyan bir mat durumu görülüyor.

Şekil 4,,5, 6'daki değişik mat durumları, tahtada başka taşlar bulunduğu zaman da ortaya çıkabilir

Şekil-1

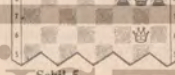
Sekil-2: Çoban matrisi

Şekil-3: Greco Matrisi

Sekil-4

Sekil-5

Sekil-6 : Arap Mat

Amma da çokmuş

Bektaşî babası çarşının bir ucundan girmiş. Kafası da epey çakırkeyif. Basmış narayı:

-Pezevenkleeeerr!..

"Baba erenlerin sıtma görmemiş narasını duyan esnaf, müşteri hepsi dönüp bakmış. Dükkanlardakiler dışarı çıkmış, pencerelerden başlar uzanmış. Baba erenler manzaraya bir süre keyifli keyifli bakırlar, sonra giderler."

-Ulan amma da çokmuşsunuz ha?..

Hangisi daha iyi

Bektaşî babasının önüne iki şişe şarap getirmişler. Onun uzmanlığına güvendiklerinden sormuşlar:

-Baba erenler, bir tadın bakalım bu iki şaraptan hangisi daha iyi?

Bektaşî babası önüne konan iki şişeden birini almış, bir yudum içtikten sonra öteki şişeyi göstererek:

«Bu daha iyi, demis-

-Aman erenler, demişler, daha ötekini tatmadın ki...

Baba erenler omuz silkmiş:

-Hacet yok, demiş, nasıl olsa bundan kötüsü olmaz...

Nazım Hikmet'i anma gecesi için düzenlenen davetiye

Nazım Hikmet Frankfurt'ta anıldı

- FİDEF'in düzenlediği anma gecesinde müzik ve folklor gösterilerinin yanı sıra slaytlarla Nazım Hikmet'in yaşamı anlatıldı
- Gecede Sümeıra, Heval, Frankfurt Halkevi folklor ekipleri, Yunan müzik grubu yer aldı. ÖTV adına Manfred Gotier konuştu.

Nazım Hikmet, ölümünün 20. yılında, FİDEF'in Frankfurt'ta düzenlediği gecede anıldı. Yaz sürecine rağmen kapalı salonu dolduran kalabalığın coşkusu, büyük ozan, büyük barış savaşçısı ve işçi sınıfının savaşçı Nazım Hikmet'in ölümünün 20. yılında ne kadar genç ve ne kadar diri kalabildiğini bir kez daha gösterdi.

Nazım'ın, altında "Güzel günler göreceğiz çocuklar/Güneşli/Güzel günler" mısraları yazılı büyük bir posterinin asılı oldu-

ğu salonda "Türkiye'deki Tüm Yurtsever ve Demokratlar Serbest Bırakılsın" pankartının yanında yabancı düşmanlığına ve atom roketlerine karşı iki Almanca pankart daha yer alıyordu. Barış ve özgürlük uğruna gehit düşenler adına bir dakikalık saygı duruşundan sonra açılan toplantı, Nazım'ın kendi hayatını anlatan "Otobiyografi" şiirinin iki dilden okunmasıyla başladı. Gecede Sümeıra, Heval, Frankfurt Halkevi folklor ekipleri, Yunan müzik grubu yer aldılar.

FİDEF adına Genel Sayman'ın yaptığı konuşmada ölümünden bu yana geçen 20 yılın Nazım'ın davasının haklılığını kanıtladığı ve Nazım'ın yurtseverliğiyle enternasyonalizmi kaynaştırmaktaki başanısı vurgulandı. ÖTV Sendikası ve Barış Girişimi adına da Manfred Gotier coşkulu bir konuşma yaptı.

Nazım'dan şiirler, slayt gösterisi, müzik ve folklorlarla devam eden gecesi kalabalık bir Türkiye ve dost Alman kitlesi coşkuyla izledi.

TSİP kuruluşunun 9. yıldönümünü Batı Berlin'de kutladı

- Toplantıda konuşan Genel Başkan Ahmet Kaçmaz "Cumhuriyetin yeni menin yolu solun güç ve eylem birliğinden geçer" dedi.

11 Haziran Cumartesi günü Batı Berlin'de Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin (TSİP) kuruluşunun dokuzuncu ve 15-16 Haziran Büyük İşçi Direnişi'nin onüçüncü yıldönümü yapılan bir toplantıya katıldı. Toplantıda bir konuşma yapan TSİP Genel Başkanı Ahmet Kaçmaz, "Cumhuriyetin yeni menin yolu solun güç ve eylem birliğinden geçer" dedi.

TSİP'in düzenlediği toplantıya Türkiye İşçi Partisi (TİP) Genel Sekreteri Nihat Sargın, TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Zanoğlu ve Tekstil Sendikası Genel Başkanı Vekih Selahattin Uyar konuk olarak katıldı.

6 önemli karar tasarısı kabul edildi FTİB'in 3. Kurultayı Paris'te toplandı

- FTİB, dünya barışının korunması için Fransa barış hareketine aktif katkılarda bulunacak. Türkiye emekçileri sorunlarıyla daha yoğun ilgilenecek

Fransa Türkiye İşçiler Birliği'nin olan Genel Kurulu geniş bir katılımla 12 Haziran Pazar günü Paris'te toplandı. Çok sayıda yabancı göçmen işçi örgütü temsilcilerinin konuk olarak katıldığı ve konuşma yaptığı Genel Kurul, bir çok barış ve dayanışma mesajıyla da selamlandı.

Fransa Türkiye İşçiler Birliği'nin iki yıllık çalışmalarının değerlendirildiği gelsenin raporı üzerine görüşmelerden sonra, Genel Kurul'da sunulan karar tasarıları üzerine çalışmalarını sürdüren Genel Kurul delegeleri, altı karar tasarımsı örgütü ile kabul ettiler. Kabul edilen kararlar özetle şu konuları kapsıyordu:

1. Dünya barışının korunması için etkinliklerin geliştirilmesi ve Fransa'daki barış hareketine FTİB'in aktif katkılarını sağlamak için çalışmaların yoğunlaştırılması.
2. Cumartesi ağır baskılarına karşı Türkiye'de demokrasi güçleriyle dayanışmanın daha da yükseltilmesi çalışmalarının artırılması.
3. Kapitalizmin genel bunalımından etkilenen Fransa'da, kazancının hakkını geri alması ya da kısıtlaması biçiminde somutlanan emekçilere karşı yaptırımlara karşı çıkılması için aktif girişimlerde bulunulması ve Fransa'da çalışan Türkiye emekçilerinin yaşama ve çalışma koşullarına daha yakından, yoğun bir çalışmaya ilgilendirilmesi.
4. Türkiye Postası gazetesine dayanışmanın her alanda yükseltilmesi ve Türkiye Postası'nın en geniş kesimlere yaygınlaştırılması için çalışmaların artırılması.

5. Günümüz koşullarında önemli daha da artan, Türkiye göçmen işçi örgütleri arasında çok yönlü eylem ve güçbirliğini geliştirilmesi için her olanağın değerlendirilerek cabalının yoğunlaştırılması.

Bu kararların oybirliğiyle kabul edilmesinden sonra, yeni dönem yönetim kurulunu belirlemek için seçimler için Genel Kurul'da, Kasım Yeşilli başkanlığında yeni bir yönetim kurulu seçildi.

Danimarka'da göçmen örgütleri hükümeti protesto etti

Beş yıldan beri hazırlığı süren yeni Yabancılar Yasası'nı oldu-bittiyi getirecek yasalara karşı isteyen tutucu hükümet 30 Mayıs günü 35 örgüt tarafından düzenlenen bir eylemle protesto edildi. Parlamento binasının önünde düzenlenen protesto gösterisinde, göçmen örgütlerinin ortak bildirisini Danimarka dilinde Mahmut Erdem, Türkiye olarak da Sosyal Demokrat Derneği Başkanı Mehmet Özcan okudu. Bu arada göçmen işçi örgütlerinin, pasaport işlemlerinin polisten alınıp sivil bir devlet kurumuna devredilmesi yolundaki önerisi parlamentoda kabul edildi.

Öte yandan, Kopenhag'da 27 Mayıs akşamı düzenlenen "Türkiye Gençliği ile Dayanışma Gecesi"nde, Danimarka Komünist Gençlik Örgütü (DKU) ve Yunanistan Komünist Gençlik Örgütü (KNE) temsilcileri Türkiye'ye gençlerle her zaman dayanışma içinde olduklarını belirttiler ve DHKD Kürdistan Gençlik Örgütü de geceye bir mesaj gönderdi. Toplantıda bir konuşma yapan İGİD yöneticilerinden H.T.

Die Wahrheit Basın Şenliğine 50 bin kişi katıldı

BİRİNCİ BASIN ŞENLİĞİNDE 50 BİN KİŞİ KATILDI

● Batı Berlin Sosyalist Birlik Partisi'nin (SEW) merkez yayın organının basın şenliğinde SEW Başkanı Horst Schmitt bir konuşma yaptı ve barışseverleri salırla daha da sıklaştırmaya çağırdı

SEW BAŞKANI HORST SCHMITT
Türkiye demokratlarının yanında

Batı Berlin Sosyalist Birlik Partisi (SEW) Merkez Yayın Organı Wahrheit'in basın şenliği, yaklaşık elli bin kişinin katılımıyla 4-5 Haziran tarihlerinde Schultheis in der Hasenheide alanında yapıldı. Sosyalist ülkelerin birer delegasyonu katıldığı ve stand açtığı "Die Wahrheit Basın Şenliği"nin ana belgeleri "Barıştan daha önemli bir şey yoktur", "Roket yerine işyeri" idi.

Şili, Vietnam, Sovyetler Birliği, Orta Amerika ve Çekoslovakya standartların büyük ilgi gördüğü şenlikte, sosyalist ülkelerle birlikte birçok ülkenin komünist partileri ve merkez yayın organlarının standartları açıldı. Her yıl olduğu gibi, bu yıl da şenliğin temel özelliği eğlenceyi politik informasyon ve tartışmalarla birleştirmektir.

Şenlikte bir konuşma yapan SEW'nin Genel Başkanı Horst Schmitt, Reagan yönetiminin her koşulda, 1983 yılı sonunda ilk darbe silahı olan orta menzilli atom silahlarını yerleştirmeye başlamak istediğine dikkati çekerek, "Batı Avrupa-

Demokrat Türkiye Gazetesi'nin Köln'deki gecesi

Demokrat Türkiye Gazetesi'nin düzenlediği dizi gecelerden biri de 28 Mayıs günü Köln'de yapıldı. 1500' aşkın ileri-geri Türkiye'li'nin izlediği geceye Melike Demirağ, Şivan Fırat Saka, Tülay German saz ve sözleriyle katıldılar.

Çeşitli siyasal çizgilerdeki ilerici Türkiye'li örgütlerin desteklediği gece alışmış üstünde bir coşku ve olumluluk içinde sürdü.

Sunuculuğunu yazar Ömer Polat'ın yaptığı gecede söz alan konuşmacıların "birlik" konusuna ağırlık vermeleri dikkati çekenler, izleyenlerin bu konuşmalar için alkışlamaları Türkiye'deki demokratların somut özlemlerinin bir yansıması oldu.

Die Wahrheit gazetesinin Genel Yönetmeni Heinz Grünberg basın şenliğinde anti-faşist direniş savcılarlarıyla...

Binlerce kişinin ilgiyle izlediği konuşmada, Horst Schmitt "... Yığınların gücünü felce uğratmak için anti-komünizm ve anti-Sovyetizm körüklediğini" söy-

leyerek, "anti-komünizm adına Şili, Uruguay, El Salvador, Güney Kore, Güney Afrika ve Türkiye'de cinayetler işlendiğini" belirtti.

TÜRK ORDUSUNUN İRAK OPERASYONU PROTESTO EDİLDİ

8 Haziran günü Batı Berlin'de Irak, İran, Yunanistan ve Türkiye'li örgütlerin katılımıyla Türkiye Konsolosluğu önünde bir gösteri düzenlenerek ordunun Irak Kürdistanı'na yaptığı saldırı protesto edildi. Konsolosluk önünden Joachimstaler'ye kadar yapılan yürüyüşte, "Türkiye ordusu Irak Kürdistanı'ndan elini çek" ve "Kürdistan'a özgürlük" belgeleri alındı.

bir mesaj gönderdi. Toplantıda bir konuşma yapan IGD yöneticilerinden H.T. Ipekçi, "Cunta bugüne kadar 24 genç insanı idam etti, 130'dan fazla idam infaz için bekliyor. 50 bin tutuklunun önemli bir bölümünü gençler oluşturuyor. Fakat cuntanın saldırılarına rağmen Türkiye gençliği'nin savaşı sürüyor" dedi.

Düsseldorf'da "Askerlik çağındaki gençler" gecesi

Düsseldorf ve çevresindeki askerlik çağındaki gençler, 5 Haziran 1983 günü, Reisholz Bürgerhaus salonunda "Askerlik Çağındaki Gençler Şenliği" düzenlediler. 300 dolayındaki genç ve ailenin katıldığı şenlikte, gençler ve çocukları askere gidecek olan ana ve babalar söz alarak sorunlarını dile getirdiler. Askerlik bedelinin indirilmesinin istendiği şenlikte, müzik eşliğinde iki ayrı folklor ekibi yurdumüzim değişik yörelerinden oyunlar sergiledi.

CUNTANIN İŞKENCE VE İDAMLARI PROTESTO EDİLDİ

12 Haziran Cumartesi günü Federal Almanya'nın bir çok kentinde ve Batı Berlin'de yirmirain üzerinde Türkiye'li örgütlerin katıldığı yürüyüş ve mitinglerde, cuntanın işkence ve idamları protesto edilerek Türkiye ve Türkiye Kürdistanı'ndaki tüm anti-faşist tutuklulara özgürlük istendi.

Batı Berlin'de Wittenbergplatz'dan Oranienplatz'a kadar süren yürüyüş, yaklaşık bin dolayında Türkiye'li katıldı. Batı Ber-

lin'deki değişik Alman kuruluşlarının desteklediği yürüyüşte, "İdamlar! Durdurulun", "İşkenceye Son", "Tüm Anti-faşist Tutuklulara Özgürlük", "Kürt Ulusu Üzerinde Sürdürülen İrak, Sovyet Uygulamaları ve Asimilasyonu Politikaları Son", "TÖB-DEM, DISK ve Kapalıların Tüm Devrimci, Demokratik Kuruluş, Örgüt Mensuplarına Özgürlük" ve benzeri belgelerin alındığı görüldü.